Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana

GLASBA
V ŠOLI IN VRTCU

številka 1
letnik XXIV
leto 2021

Pouk glasbe na daljavo

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Slika na naslovnici:

Simon Kajtna, **"Kraljestvo kačjega pastirja"**, 2012, olje in vosek na juto, 175 x 250 cm

Glasba v šoli in vrtcu, letn. 24, št. 1 (2021)

Revija za glasbene dejavnosti v vrtcu, za glasbeni pouk v osnovnih, srednjih in glasbenih šolah ter za zborovstvo

ISSN 1854-9721

Izdajatelj in založnik: Zavod RS za šolstvo, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana, tel. 01/300 51 00, faks 01/300 51 99

Predstavnik: dr. Vinko Logaj

Uredništvo:

dr. Inge Breznik, Zavod RS za šolstvo (odgovorna urednica)
dr. Ada Holcar Brunauer, Zavod RS za šolstvo
dr. Dimitrij Beuermann, Zavod RS za šolstvo
dr. Franc Križnar, muzikolog
dr. Katarina Zadnik, Akademija za glasbo, Univerza v Ljubljani
Petra Juhart Brdnik, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani
dr. David Bandelj, Humanistični licej Gorica, Italija
dr. Manja Flisar Šauperl, Osnovna šola Janka Padežnika Maribor
dr. Marija Mihevc, Gimnazija Vič
mag. Tatjana Sagernik Kovačič, Glasbena šola Ravne na Koroškem
Tadeja Vulc, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru
Katja Gruber, Osnovna šola Nazarje

Naslov uredništva: Zavod RS za šolstvo, Poljanska 28, 1000 Ljubljana, tel. 01/ 300 51 18, e-naslov: inge.breznik@zrss.si; simona.vozelj@zrss.si

Urednica založbe: Simona Vozelj

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Prevod povzetkov v angleščino: Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec Škraba s.p.

Oblikovanje: Simon Kajtna

Notografija: AccordiA d.o.o.

Računalniški prelom: ABO grafika d. o. o., zanj Igor Kogelnik

Tisk: Para tiskarna d. o. o.

Naklada: 650 izvodov

Letna naročnina (2 številki): 27,00 € za šole in ustanove; 20.50 € za fizične osebe, 11,00 € za dijake, študente, upokojence (popust); 32,00 € za naročnike iz tujine; cena posamezne številke v prosti prodaji je 15,00 €. V cenah je vključen DDV.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2021

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije na kakršenkoli način reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Revija je vpisana v evidenco javnih glasil, ki jo vodi Ministrstvo izobraževanje, znanost, kulturo in šport, pod zaporedno številko 572.

Uvodnik

Dr. Inge Breznik,
odgovorna urednica

Pozdravljeni, spoštovani bralke in bralci,

prispevki prve številke revije Glasba v šoli in vrtcu v letu 2021 so plod spoznanj učiteljev glasbe v preteklem, drugačnem letu, ko nam je koronavirus prinesel karanteno in zaprtje šol. Ukrepi proti njegovi širitvi so naše življenje in delo omejili na življenjski prostor doma in »24/7« sobivanje z najožjimi družinskimi člani. Spalnice, otroške in dnevne sobe ter jedilnice so postali večnamenski oz. večfunkcionalni prostori, v katerih združujemo družinske in službene obveznosti. Tako je tudi učiteljevanje postalo »domače opravilo«.

Pouk glasbe se je od marca 2020 do marca 2021 preselil na splet. Učilnice glasbe na šolah so nadomestile spletne učilnice Moodle in Padlet ter videokonference. Šolski zbori so utihnili v času njihovega največjega pevskega zagona in kondicije, ko se jih je veliko pripravljalo na aprilsko državno pevsko revijo Zagorje ob Savi 2020, ki je bila zaradi epidemije kasneje odpovedana.

Ni preostalo kaj drugega kot zaplavati v spletno raziskovanje, eksperimentiranje ter učenje s poskusi in napakami, ki je prineslo nova vedenja, znanja in veščine, izkazane v prispevkih te številke revije (npr. posneti video z navodili za učence, sestaviti virtualni zbor). V enem letu smo postali bolj ali manj digitalno kompetentni učitelji glasbe.

Pouk glasbe na daljavo ne more nadomestiti pouka glasbe v učilnici, a je edina možna oblika pouka, ki v času zaprtja šol omogoča učencu stik z učiteljem in stroko oz. snovjo predmeta. Ohranjanje odnosov ter dvosmerna komunikacija med učencem in učiteljem pa je temelj vzgoje in izobraževanja. In širše: odnosi in komunikacija so temelji človeškega obstoja in razvoja. Iz tega vidika se je digitalizacija izkazala kot učinkovita, učiteljski poklic pa nujen in vreden.

Veliko digitalnega ustvarjalnega navdiha želim ob prebiranju prispevkov in po njem.

Krepitev kompetenc strokovnih delavcev na področju vodenja inovativnega vzgojno-izobraževalnega zavoda v obdobju od 2018 do 2022 (IJZ II)
Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

VSEBINA

UVODNIK

Inge Breznik

STROKA

Inge Breznik
2 **Pouk glasbe na daljavo**

Ada Holcar Brunauer, Dimitrij Beuermann
9 **Načrt ustvarjanja glasbe ali plesa v dvojicah (v času izobraževanja na daljavo ali tudi sicer)**

PRAKSA

Dani Eyer, Martina Eyer
12 **Vse, kar moraš vedeti o poučevanju na daljavo**

David Bandelj
20 **Petje, umetnost in pedagoško delo v času medsebojne distance – pripoved o izkušnji**

Tatjana Sagernik Kovačič
24 **Poučevanje na daljavo v glasbeni šoli – lastna izkušnja in opažanja**

Sanja Polšak Pesan
28 **(Brez)mejno glasbeno ustvarjanje: primeri ustvarjalnih glasbenih dejavnosti v času pouka na daljavo**

Viljem Babič
35 **Biti ustvarjalen na daljavo**

Kristina Marjanović
41 **"Online" pouk v glasbeni šoli**

Marija Mihevc
45 ** in njen pomen**

Aljoša Vrščaj
50 **Izkušnje s poučevanjem na daljavo v glasbeni šoli in izdelava posnetka godalnega orkestra**

Jakob Feguš
53 **Pevski izziv *Heal the World***

DOGODKI

Inge Breznik
59 **UkuleLent 2020**

Almira Rogina
60 **Prva revija pevskih zborov odraslih oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju**

Inge Breznik
62 **Decembrski spletni koncerti glasbenih šol 2020**

NOTNA PRILOGA

Pouk glasbe na daljavo

Distance Learning Music

Dr. Inge Breznik

Zavod RS za šolstvo, OE Maribor,
Trg revolucije 7, 2000 Maribor

inge.breznik@zrss.si

Izvleček

Leto 2020 je bilo v znamenju zaprtja šol zaradi epidemije covida-19. Pouk se je prenesel na splet, z računalniki, pametnimi telefoni in tablicami kot osnovnimi didaktičnimi pripomočki. Učitelji glasbe so se povezovalno spoprijeli z zahtevno nalogo, ki jih je doletela čez noč. V prispevku so zbrane ugotovitve pouka glasbe na daljavo iz zadnjega leta izvajanja tega v osnovnih, srednjih in glasbenih šolah. V sklepnem delu pa so izpostavljene prednosti, nevarnosti in priložnosti pouka na daljavo na splošno.

Ključne besede: glasbena umetnost, glasba, pouk na daljavo.

Abstract

The year 2020 was characterized by the closing of schools due to the COVID-19 epidemic. Lessons were moved to the web with computers, smartphones and tablet computers as the basic didactic aids. Music teachers collaborated and tackled the demanding task they were entrusted with overnight. The article has gathered the findings regarding distance music lessons that were carried out in the previous year in primary, secondary and music schools. The conclusion highlights the advantages, dangers and opportunities of distance lessons in general.

Keywords: art of music, music, distance lessons.

Uvod

Ukrepi proti širjenju covida-19 in z njimi povezano zaprtje šol so od 16. marca 2020 naprej postali naša realnost. Učenje in poučevanje poteka od doma izključno s pomočjo digitalne tehnologije, z učiteljem, ki pripravlja in posreduje spletna gradiva učencem, in učenci, ki so pri delu doma ob računalniku in knjižnih virih (npr. delovni zvezki, učbeniki, notno gradivo) bolj ali manj samostojni (npr. ob podpori staršev in drugih družinskih članov).

Učenje in poučevanje izključno z digitalno tehnologijo je v začetku zaprtja šol pomenilo za učitelje in učence popolnoma novo delovno okolje, ki ga je bilo treba vzpostaviti s tehnično podporo in usvojiti komunikacijsko rutino (npr. najti in poenotiti spletna orodja za komunikacijo, urnik in potek dela) ter se naučiti rokovati z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, raziskovati, eksperimentirati in spoznavati programsko opremo za izkoristek njenih možnosti pri pouku na daljavo.

Covid-19 je učenju na daljavo dodal še priokus strahu pred boleznijo, stiske s premagovanjem bolezni ali smrti članov v posamezni družini, stiske ob izgubi službe staršev (kot posledica zaprtja javnega življenja) in s tem povezanim slabšim socialno-ekonomskim statusom družin, psihološke stiske posameznikov zaradi socialne distance, družinske stiske, vezane na odnose v družini in na nujno dnevno sobivanje članov družine doma ipd.

Glasba v vzgoji in izobraževanju ima z vidika zdravja ter odnosov v družini v teh spremenjenih okoliščinah posebno vlogo in pomen: glasba nas zdravi in povezuje. Zato so v ospredju cilji glasbene vzgoje navduševati, navdihovati, nasmejati, obarvati dneve in sprostiti s poslušanjem glasbe (in gledanjem videoposnetkov), njenim izvajanjem in ustvarjanjem. To je zapisano tudi v ciljih učnih načrtov za GUM v OŠ, GLA v GIM in v učnih načrtih predmetov glasbenega izobraževanja.

Smiselna raba digitalne tehnologije pri pouku na daljavo

Pozitivna stran pouk na daljavo v času zaprtja šol zaradi covida-19 je velik napredek v razvoju digitalne kompetentnosti učiteljev. Vsi učitelji so bili v zadnjem letu za izvajanje pouka na daljavo primorani pospešeno usvajati znanja in razvijati spretnosti na področju rabe digitalne tehnologije.

V Sloveniji je od leta 2008 potekalo kar nekaj projektov na tematiko smiselne rabe IKT pri pouku (npr. eŠolstvo, eŠolska torba, Inovativna pedagogika 1:1), vendar so bili omejeni na posamezne učitelje, ki jih je zanimalo to področje. Minulo leto pa je v rabo digitalne tehnologije potegnilo hočeš nočeš vse učitelje. In tako se je začel pospešen razvoj digitalne kompetence, ene izmed osmih ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje (2006, EU), ki omogoča samostojno in kritično rabo IKT na področju zaposljivosti, učenja in aktivne udeležbe posameznika v družbi ter prilagajanje spremembam življenja v 21. stoletju. V ta namen se je oblikoval *Evropski okvir digitalnih kompetenc za državljane* DigComp 1.0 (Ferrari, 2013), z nadgradnjo v letu 2017 pod naslovom DigComp 2.1.

Okvir je orodje za usvajanje 21 digitalnih kompetenc državljanov na osmih ravneh (po Bloomovi taksonomiji) od najosnovnejše do najzahtevnejše: raven nebogljenosti za preprosta opravila, preživetvena raven za običajna opravila in enostavne probleme, raven premagovanja ovir za zahtevnejša opravila ter raven mojstrstva za reševanje kompleksnejših problemov. Ravni usvajanja so opredeljene na petih področjih (DigComp, 2. 1. 2017):

Glasba v vzgoji in izobraževanju ima z vidika zdravja ter odnosov v družini v teh spremenjenih okoliščinah posebno vlogo in pomen: glasba nas zdravi in povezuje.

1. informacijska pismenost (iskanje, zbiranje, vrednotenje, upravljanje podatkov, informacij ter vsebin, kot npr. shranjevanje, obdelava),
2. komuniciranje in sodelovanje (sporazumevanje, deljenje informacij in vsebin, udejstvovanje skozi digitalno državljanstvo, sodelovanje, spletni bonton oz. netetika, upravljanje digitalnih identitet),
3. izdelovanje digitalnih vsebin (razvoj, poustvarjanje, spoštovanje avtorskih pravic ter licenc, programiranje),
4. varnost (varovanje naprav, osebnih podatkov, zdravja in okolja),
5. reševanje problemov (reševanje tehničnih problemov, prepoznavanje potreb in tehničnih zadreg, ustvarjalna uporaba, prepoznavanje digitalnih razkorakov).

Za namene večjega izkoristka digitalnih tehnologij v vzgoji in izobraževanju je nastala nadgradnja zgoraj opisanega dokumenta, in sicer *Okvir digitalnih kompetenc za izobraževalce*. V njem je opredeljen razvoj 22 digitalnih kompetenc strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju na šestih ravneh (začetna raven A1 in raven raziskovanja A2 za razvoj osnov digitalne prakse, raven vključevanja B1 in raven strokovnosti B2 za razširitev in poglabljanje digitalne prakse ter raven vodenja C1 in raven pobudništva C2 za prenos znanja na druge, kritično presojo in razvoj nove prakse) s primeri rabe na šestih področjih (DigCompEdu, 2018):

1. poklicno delovanje (komuniciranje, sodelovanje in strokovni razvoj s pomočjo digitalne tehnologije),
2. digitalni viri (iskanje, izdelovanje in deljenje digitalnih virov),
3. poučevanje in učenje (načrtovanje in upravljanje rabe digitalne tehnologije pri pouku),
4. vrednotenje (izboljšanje vrednotenja s pomočjo digitalne tehnologije),
5. opolnomočenje učencev (večja vključenost in aktivno sodelovanje učencev/dijakov s pomočjo digitalne tehnologije) in
6. vodenje in podpora učencem pri pridobivanju digitalnih kompetenc (usmerjanje učencev/dijakov v ustvarjalno in odgovorno rabo digitalnih tehnologij).

To orodje pomaga strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju pri prepoznavanju njihove trenutne ravni razvitosti posamezne digitalne kompetence ter pri izboru nadaljnjih korakov za njeno izboljšanje, razvoj in poglobitev. Tako učitelj strokovno raste, se razvija in vpliva na dvig kakovosti svojega poučevanja z izkoriščanjem potenciala digitalnih tehnologij ter s tem omogoča razvoj učenčeve digitalne kompetence.

Zadnje desetletje je zaznamovano z raziskavami na področju razvoja digitalnih kompetenc učencev in proučevanjem s pomočjo digitalne tehnologije. Ugotavljajo, da je digitalna tehnologija učni in komunikacijski pripomoček oz. da je lahko sredstvo za usvajanje in razumevanje strokovnih pojmov, sredstvo za izvajanje različnih dejavnosti, kot so ustvarjanje, simuliranje, modeliranje. Pojem ne opredeljuje samo uporabe digitalne opreme in orodij, ampak tudi rabo e-vsebin in e-storitev.

Npr. Norman (povz. po Norman, 1993, v: Mayer, 2013) zaznava uspehe tam, kjer se pouk ne osredotoča na sodobno tehnologijo, temveč na učenca/dijaka, pri čemer naj tehnologija podpira njegovo učenje oz. naj tehnologija postane učenčevo/dijakovo učno, spoznavno okolje.

Savage (2007, povz. po DfES, 2002) meni, da je treba sodobno tehnologijo po fazah vključiti v vzgojno-izobraževalni sistem. V prvi fazi opremljamo šole s tehnologijo, postavljamo infrastrukturo in tehnično podporo. V drugi fazi učiteljem damo ustrezna znanja iz uporabe sodobne tehnologije in digitalnih orodij. V zadnji fazi integriramo smiselno in kritično rabo digitalne tehnologije ter razvoj digitalne kompetence v kurikularne dokumente.

Najuspešnejši model uvajanja in rabe digitalne teh-

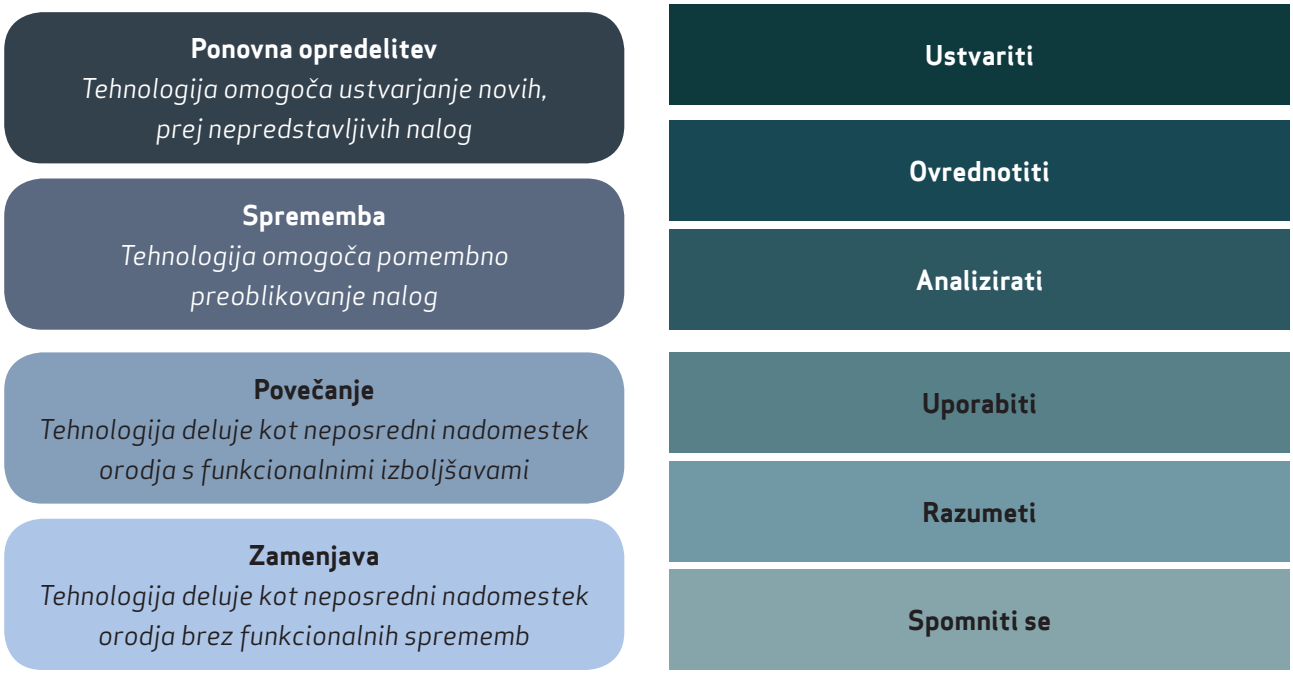

Vir: Model SAMR in Bloomova taksonomija znanja (ib.)

nologije v učni proces je model SAMR (Puentedura, 2010) s temi fazami:

- zamenjava (uporaba tehnologije brez dodane vrednosti),
- obogatitev (učinkovitejša izvedba dejavnosti s pomočjo tehnologije),
- sprememba (spremenjena aktivnost zaradi rabe tehnologije, možnost uresničitve višjih, kompleksnejših ciljev),
- nov pristop (tehnologija omogoča izvedbo aktivnosti in doseganje ciljev, ki jih brez njene uporabe ne bi mogli doseči).
- Model je orodje za razvoj različnih vrst znanj v skladu z zastavljenimi učnimi cilji in standardi (faze si ne sledijo zaporedno, temveč se menjajo glede na zadani učni cilj). Omogoča doseganje učnih dosežkov na višjih in nižjih taksonomskih ravneh (skladno z Bloomovo taksonomijo).

Glede na opažanja izvajanja pouka na daljavo v zadnjem letu se je model izkazal kot didaktično naraven. Izvajali smo ga spontano in intuitivno.

Splošni didaktični napotki za izvajanje pouka glasbe na daljavo

Po letu spremljanja in raziskovanja pouka glasbe na daljavo[1] navajam ugotovitve:

- ohranjati stik z učenci (krepitev medsebojnih vezi, povezanosti, dobrote, medsebojne pomoči, empatije, pogovora),
- realizacijo ciljev in vsebin učnih načrtov omejiti na najnujnejše, elementarno (gl. z zeleno obarvane cilje v digitaliziranih učnih načrtih na https://dun.zrss.augmentech.si/#/),
- dejavnostno naravnan pouk (poudarek na ustvarjanju),
- učenje naj bo zabavno, čim bolj življenjsko, učenje naj bo izziv,
- pridobivanje dokazov o učenčevem učenju in glasbenem udejstvovanju, dajanje povratne informacije na učenčeve izdelke, dokaze, spodbujanje učenčevega samovrednotenja in vrstniškega vrednotenja,
- naloge naj ne bodo prezahtevne, ne predolge,
- spodbujanje gibanja, menjave položaja, prostora (ob zavedanju, da je preveč sedenja pred zasloni),
- načrtovati uresničevanje neuresničenih ciljev, vsebin UN v naslednjem/-ih letu/-ih.

Učenci naj bi se ob učenju na daljavo počutili uspešni, vredni, prav tako njihovi starši, ki so mnogokrat izčrpani od dela od doma ter hkratnega izobraževanja svojih otrok doma.

Izvajanje pouka glasbe na daljavo v OŠ in SŠ

Pouk glasbene umetnosti v OŠ in glasbe v SŠ naj bo z razvojem mehkih veščin protiutež predmetom »težjih« znanosti, kot so npr. naravoslovno-matematični predmeti ali jeziki. Glasba naj spodbuja učenčevo ustvarjalnost in osebno izraznost, kar deluje kot sprostitev in osebnostna izpolnitev (občutek sreče in zadoščenja ob končani ustvarjalni nalogi). Zato prednostno spodbujajmo cilje dejavnosti izvajanja in ustvarjanja ter se izogibajmo faktografski navlaki. Naloge naj ne bodo prezahtevne s ciljem, da bo lahko vsak učenec nalogo

1 Svetovalci za glasbo ZRSŠ smo se v času zaprtja šol tedensko srečevali z učitelji glasbe, spremljali dogajanje in jim zagotavljali strokovno oporo. Ob prvem zaprtju šol (od 16. marca 2020 do konca maja 2020) smo za glasbenike OŠ in SŠ organizirali deset videokonferenčnih strokovnih srečanj (vsakokrat po tri ponovitve), za učitelje v GŠ pa devet srečanj. V času drugega zaprtja šol (od 2. novembra 2020 do konca februarja 2021) pa smo za učitelje glasbe v OŠ in SŠ organizirali deset videokonferenčnih strokovnih srečanj, za učitelje GŠ pa štiri. Učitelji GŠ so bili ob tem deležni še sedem osemurnih seminarjev o izvajanju pouka na daljavo.
Prosto dostopna spletna učilnica *Sodelov@lnica Glasba* je stična točka učiteljev glasbe v vzgoji in izobraževanju, na kateri se nahajajo vse informacije v zvezi z učenjem in poučevanjem glasbe v OŠ, SŠ in GŠ. Največjo vrednost te spletne učilnice v času pouka na daljavo ima zbirnik gradiv učiteljev, v katerem je zbranih okoli 2500 gradiv za izvajanje pouka na daljavo. Namenjena je izmenjavi idej, primerov dobre prakse, oblikovanju knjižnice nalog, dejavnosti, navodil, učnih priprav in uporabnih spletnih gradiv, povezav. Učiteljem glasbe izmenjava gradiv omogoča strokovno rast in izpopolnjevanje.

opravil čim bolj samostojno. Naloge naj ne bodo predolge (do največ 30 minut), saj ima vsak učenec svoj tempo dela glede na svoje spretnosti, sposobnosti in znanja. Navodila naj bodo jasna in kratka. Če jih posredujemo v obliki predstavitve, naj vsebujejo zvočni posnetek učiteljeve razlage, da bo besedilo lažje razumljivo. Poslužujmo se medpredmetnega povezovanja, ki osmisli učno snov z različnih zornih kotov in naredi učenje uporabnejše in bolj življenjsko.

> Glasba naj spodbuja učenčevo ustvarjalnost in osebno izraznost, kar deluje kot sprostitev in osebnostna izpolnitev, zato prednostno spodbujajmo cilje dejavnosti izvajanja in ustvarjanja ter se izogibajmo faktografski navlaki.

Vaje pevskega zbora, ki je v osnovni šoli vezan na sistemizirano delovno mesto in realizacijo ur, so ena izmed najtežje izvedljivih oblik pouka na daljavo in dejansko nadomestljivih oblik običajnega, v naravnih razmerah izvedljivega pouka. Vezane so na skupinsko izvajanje petja, ki ga je nemogoče izvajati na daljavo s pomočjo digitalne tehnologije, saj prihaja do latence oz. časovnega zamika zvoka. Zato se poslužujemo snemanja avdio- in videoposnetkov pesmi po pevskih glasovih z navodili za izvajanje, ki jih vložimo na dogovorjeno spletno mesto in po katerih učenci doma samostojno individualno pojejo. Občasno so priporočljiva videokonferenčna srečanja zaradi socialnega stika in pripadnosti otrok določeni skupini. Na teh srečanjih pade največ petja na učitelja, saj otroci ob izklopljenih mikrofonih pojejo ob učiteljevem neposrednem prepevanju.

Izvajanje pouka na daljavo v glasbenem izobraževanju

Glasbeno izobraževanje ima v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu pomembno vlogo pri delu z glasbeno nadarjenimi otroki, pri vzgoji poslušalcev glasbe ter pri vzgoji za kakovostno preživljanje prostega časa z glasbo.

Pri pouku INŠTRUMENTA je pomembno prilagoditi časovni okvir in nivo zahtevnosti programa sposobnostim, spretnostnim, znanjem in družinskim okoliščinam posameznega otroka. Kombinacija pouka 1 : 1 prek videokonference in pouka s pridobivanjem dokazov (učenci se posnamejo, to pošljejo učitelju, učitelj da povratno informacijo) se je izkazala uspešna.

Pri izvajanju programa naj bo poudarek na utrjevanju snovi. Pri izbiri novega programa naj učitelj prilagaja zahtevnost programa učenčevim sposobnostim, spretnostim in znanjem ter ga opozarja na pravilno tehniko igranja in držo telesa. Spodbuja naj učenčevo ustvarjalnost (npr. učenec si izmisli skladbico, jo predstavi učitelju – motivacijski moment; učitelj to izkoristi za nadgradnjo npr. tehnike igranja), družinsko igranje in spletne koncerte.

KOREPETICIJE so pomemben del pouka na daljavo, saj so s snemanjem zvočnih posnetkov za učence/učitelje podpora individualni vaji inštrumenta. Pri snemanju posnetkov je priporočena podaja tona za uglasitev na začetku, nato takt ali dva metronoma ter snemanje skladbe v različnih hitrostih (in tonskih obsegih).

Pri skupinskem pouku PREDŠOLSKE GLASBENE VZGOJE in GLASBENE PRIPRAVNICE spodbujamo individualno učenčevo in družinsko petje, ritmično izreko, igranje na lastna glasbila in izvajanje glasbenodidaktičnih iger, ustvarjanje izmišljarij in ustvarjalno izražanje z gibanjem ob glasbi. Spodbujamo dejavnosti, usmerjene v gibanje. Poslušanje glasbe naj bo čim bolj doživljajsko. Učitelj naj za otroke snema videoposnetke. S pomočjo staršev skuša pridobivati dokaze o učenčevem glasbenem izražanju (npr. fotografije, avdio- in videoposnetki), ki omogočajo učitelju podajanje povratne informacije učencu.

Skupinski pouk NAUKA O GLASBI in SOLFEGGIA dobro poteka prek videokonferenčnih srečanj ob pridobivanju dokazov o učenčevem učenju (učenci učitelju posredujejo fotografije izdelkov, avdio- in videoposnetke, o katerih učitelj da povratno informacijo). V ospredju naj bosta utrjevanje in ponavljanje učne snovi. Obravnava nove učne vsebine pa naj bo obogatena z jasnimi in kratkimi navodili, dejavnosti za učence naj ne bodo prezahtevne in predolge (do največ 20 minut), s posnetki ritmičnih in melodičnih narekov za učence. Zaradi preveč sedenja otrok pred zasloni pri skupinskem pouku spodbujajmo gibanje.

Pri izvajanju vaj PEVSKEGA ZBORA, ORKESTRA in KOMORNE IGRE imamo največ težav. Skupinsko sočasno izvajanje glasbe je zaradi latence oz. časovnega zamika zvoka prek videokonferenc nemogoče izvajati, zato si prizadevamo pri usvajanju posameznih partov/pevskih glasov skladbe/pesmi, da bo učenec svoj part/glas obvladal in ga suvereno izkazal v skupinskem igranju v živo v dvoranah, ko bodo to dovoljevale epidemiološke razmere.

Učitelj učencem posreduje notno gradivo in posnetke posameznih partov/glasov, vaje za pevsko tehniko/tehniko igranja na glasbila, držo telesa. Občasno izvede videokonferenco za ohranjanje stika in pripadnosti otrok določeni skupini. Pri izvajanju videokonferenčnih zborovskih vaj naj učenci pojejo oz. ponavljajo za učiteljem ob izklopljenih mikrofonih.

Za motivacijo otrok in promocijo šole mnogi digitalno vešči učitelji s pomočjo različnih aplikacij (npr. ChoirPlayer, Acapella, DaVinci Resolve, Reaper, Audacity, Openshot Video Editor) oblikujejo posnetke virtualnih orkestrov/zborov.

Ena izmed težjih oblik izvajanja skupinskega pouka na daljavo so PLESNE PRIPRAVNICE, BALET IN SODOBNI PLES, saj so vezani na zagotavljanje varnosti pri gibanju učencev ter preprečevanju telesnih poškodb. Poleg tega je neprestano in intenzivnejše gibanje učitelja pred kamerami večji napor za učiteljevo telo. Zato se je uspešno izkazala kombinacija pouka prek videokonferenc in pridobivanja dokazov (učitelj posreduje naloge učencem, ti se snemajo in pošljejo učitelju posnetke, o katerih učitelj da povratno informacijo). Učitelj naj posega po programu z nižjo zahtevnostjo, po vajah za krepitev mišic, raztezanje, utrjevanje drže telesa, utrjevanje osnovnih pozicij in preprostih korakov. Poslužuje naj se posnetih vaj s spleta ali jih ustvari za svoje učence sam. Priporočamo oglede krajših baletnih posnetkov, ki naj jih učenci pospremijo s kratkimi komentarji.

Sklep

Izkazalo se je, da ima glasba ima v kriznih časih vlogo povezovalno in terapevtske vlogo. Glasba pomirja in poživlja, osrečuje in tolaži, nas odpira in povezuje, je osebnoizpovedna in brez pretvarjanja, je poživilo za lepši dan. In to potrebujejo današnji svet, družba in človek kot posameznik: empatijo, sodelovanje, iskrenost, pozitivizem, motivacijo. Zato je glasba človekova preobrazba na boljše.

Konec prispevka želim zaokrožiti s prednostmi in nevarnostmi priložnosti pouka na daljavo na splošno, zbranimi na podlagi izkušenj in opažanj preteklega leta.

Glasba ima v kriznih časih vlogo povezovalno in terapevtske vlogo. Glasba pomirja in poživlja, osrečuje in tolaži, nas odpira in povezuje, je osebnoizpovedna in brez pretvarjanja, je poživilo za lepši dan.

Pozitivne posledice:

- ohranjanje socialnih stikov med učenci in učitelji ter med učenci samimi,
- strukturiranje dejavnosti učencev na domovih in ohranjanje delovnih navad,
- psihološka podpora učencem, da zmanjšamo utemeljeno anksioznost in strah pred prihodnostjo njihovih družin in njih osebno,
- pospešen razvoj digitalne kompetence učiteljev in učencev.

Nevarnosti:

- pričakovanje, da se bodo učenci sami zmogli naučiti zahtevnejše vsebine, čeprav so morda temeljne,
- neupoštevanje velikih razlik v predznanju in zmožnosti staršev z različno izobrazbo, različnega kulturnega in socialnega kapitala družin, ki dokazano vpliva na velike razlike v znanju otrok, zato je vsako ocenjevanje znanja nepravično oz. pod vprašajem,
- otroci z učnimi težavami nimajo ustrezne strokovne podpore; ker ne zmorejo skupnih nalog, se jim lahko pomembno zamaje samozavest (to so pred tem sproti ohranjali učitelji),
- preobremenjenost večine staršev zaradi opravljanja dela od doma, gospodinjskih opravil in po-

moči otroku pri šoli (ne morejo slediti mnogim e-sporočilom ravnateljev, učiteljev različnih predmetov v enem dnevu) ter mogoče ob tem še skrbi za kakšnega družinskega člana, ki preživlja bolezen ali mora biti v samoizolaciji,

- preobremenjenost nekaterih otrok, ki poleg šolskih obveznosti skrbijo še za mlajšega sestro/brata, ker so starši v službi,
- preobremenjenost učiteljev z več šolajočimi otroki, ki izvajajo izobraževanje na daljavo za svoje učence ter hkrati doma učijo svoje otroke,
- preobremenjenost staršev otrok s posebnimi potrebami, ker otrokom ne morejo dovolj kakovostno pomagati; povečujejo se občutki krivde in nekompetentnosti staršev.

Priložnosti:

- spregledati, da je funkcija šole v kriznih razmerah lahko izjemno pomembna za strukturiranje časa učencev in pomoč družinam (lažje sistematično osmislimo vsakdanje življenje v zapovedani socialni izolaciji; to je še posebno pomembno za družine z nižjim socialno-ekonomskim položajem),
- dvigniti medsebojno spoštovanje med starši in učitelji,
- nadgraditi, izkoristiti vlogo razrednikov pri koordinaciji dela učiteljev,
- otrokom s posebnimi potrebami zagotoviti dodatne možnosti utrjevanja znanja,
- spoznati, da je mogoče misliti na šolo kot na prostor sproščujočega učenja in učenja za življenje – poudarek aktualnim temam in sproščujočim dejavnostim (npr. vzgojne vsebine, kritično branje informacij, humanitarne teme, zdravstvena vzgoja, gospodinjstvo, življenje v izjemnih razmerah, umetniške dejavnosti ipd.),
- spoznati, da je mogoče nadoknaditi izpad sistematičnega učenja po učnih načrtih v več letih, ki bodo sledila,
- izkoristiti digitalno tehnologijo pri organizaciji in varčevanju s časom (npr. izvajanje sestankov, pogovorov),
- spoznati in dati priliko oz. vsaj preizkusiti, da je mogoča šola brez ocenjevanja.

Viri

Učni načrti za GVZ v OŠ, GLA v GIM in UN glasbenega izobraževanja.

DigComp 2.1: Okvir digitalnih kompetenc za državljane (prevod). (2017). Ljubljana: ZRSŠ. Dostopno na: https://www.zrss.si/pdf/digcomp-2-1-okvir-digitalnih-kompetenc.pdf.

Ferrari, A. (2013). DigComp 1.0: A *Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe.* EC, JRC, IPTS. Dostopno na: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC83167/lb-na-26035-enn.pdf.

Mayer, E. R. (2013). Učenje s tehnologijo. V: *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse,* Hanna Dumont idr. (ur.). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 163–181.

Okvir digitalnih kompetenc za izobraževalce. (2018). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/DigCopEdu/.

Puentedura, R. R. (2010). *SAMR and TPCK: A Hands-On Approach to Classroom Practise.* Hippasus. Dostopno na: http://scholar.google.si/scholar_url?url=https://www.eduzis.ch/documents/78/SAMRandTPCK_HandsOnApproachClassroomPractice.pdf&hl=sl&sa=X&scisig=AAGBfm2DpgLQnxw6u237oDUVNQeU0tvrxA&nossl=1&oi=scholarr.

Savage, J. (2007). *Reconstructing Music Education through ICT.* Dostopno na: http://www.jsavage.org.uk/jsorg/wp-content/uploads/2011/03/Reconstructing-music-education.pdf.

Dr. Ada Holcar Brunauer

Zavod RS za šolstvo,
Poljanska 28, 1000 Ljubljana

ada.holcar@zrss.si

Dr. Dimitrij Beuermann

Zavod RS za šolstvo, OE Murska Sobota,
Slomškova ulica 33, 9000 Murska Sobota

dimitrij.beuermann@zrss.si

Načrt ustvarjanja glasbe ali plesa v dvojicah (v času izobraževanja na daljavo ali tudi sicer)

Načrt ustvarjanja glasbe ali plesa v dvojicah

Načrt ustvarjanja glasbe ali plesa pomaga učencem načrtovati lastni proces učenja. Učenci pri tem sodelujejo v parih (ali tudi nekaj večjih skupinah) ter v njih delujejo samostojno, učitelj pa jim le po potrebi pomaga pri delu. Načrt ustvarjalnega projekta je sestavljen iz petih skupin vprašanj, ki učence vodijo na poti ustvarjalnosti in hkrati učenja in pridobivanja novih znanj.

- PRIPRAVA UČNE MIZE: V prvem delu učenca izbereta gradivo, ki ga bosta uporabila; k temu ga usmerjajo vprašanja: Kaj bova uporabila kot glasbeno ali plesno gradivo? Kaj bo najin cilj? Kaj je treba storiti najprej? Kaj bova določila za delovni naslov projekta?
- UČNI GRIŽLJAJI: Naslednja skupina vprašanj razdeli pot do cilja v posamezne korake in spodbuja učenca, da razmišljajo o posameznih sestavinah projekta: Kako bova določila mejnike na najini poti? Kako bova vedela, da napredujeva proti cilju? Kje lahko pričakujeva največje težave? Kje se začne »ciljna ravnina« projekta?
- MOJSTRI ZA TO IN ONO: V teh vprašanjih učenca razmišljata, kje bosta pridobila pomoč, če bo ta potrebna. Seveda je učitelj tisti, ki lahko pri tem pomaga najprej in največ, učenca pa lahko najdeta tudi druge vire pomoči ali sodelovanja. Kdo izmed naju bo opravil posamezne naloge? Kdo bo skrbel za pridobivanje povratnih informacij od drugih? Kdo bo zanje pripravil gradivo in vprašanja? Kdo nama lahko pomaga?
- ZAME, ZATE, ZANJ: Vsebina teh vprašanj umešča in povezuje projekt v večjo sliko znanj učencev. Takole: Zakaj je ta projekt pomemben za naju? Zakaj se je vredno potruditi? Zakaj ni dvoma, da nama bo uspelo? Zakaj sva že zdaj ponosna na svoj bodoči izdelek?
- NASTOP SE PRIBLIŽUJE: Naslov, ki želi opozoriti na časovno sestavino projekta, pri tem uporabi vprašanja: Koliko časa imava za delo pri projektu? Kdaj je treba končati delo? Kdaj bo vsak izmed naju opravil posamezne naloge? Kdaj bomo določili čas za generalko pred nastopom?

NAČRT USTVARJANJA GLASBE ALI PLESA V DVOJICAH

~ No, seveda, skupina je lahko tudi nekaj večja. ~

	PRIPRAVA UČNE MIZE • Kaj bova uporabila kot glasbeno ali plesno gradivo? • Kaj bo najin cilj? • Kaj je treba storiti najprej? • Kaj bova določila za delovni naslov projekta?	Zapišita odgovore in druge razmisleke, ki odgovarjajo na vprašanje kaj.*
	UČNI GRIŽLJAJI • Kako bova določila mejnike na najini poti? • Kako bova vedela, da napredujeva proti cilju? • Kje lahko pričakujeva največje težave? • Kje se začne »ciljna ravnina« projekta?	Zapišita odgovore in druge razmisleke, ki odgovarjajo na vprašanji kako in kje.*
	MOJSTRI ZA TO IN ONO • Kdo izmed naju bo opravil posamezne naloge? • Kdo bo skrbel za pridobivanje povratnih informacij od drugih? • Kdo bo zanje pripravil gradivo in vprašanja? • Kdo nama lahko pomaga?	Zapišita odgovore in druge razmisleke, ki odgovarjajo na vprašanje kdo.*
	ZAME, ZATE, ZANJ • Zakaj je ta projekt pomemben za naju? • Zakaj se je vredno potruditi? • Zakaj ni dvoma, da nama bo uspelo? • Zakaj sva že zdaj ponosna na svoj bodoči izdelek?	Zapišita odgovore in druge razmisleke, ki odgovarjajo na vprašanje zakaj.*
	NASTOP SE PRIBLIŽUJE • Koliko časa imava za delo pri projektu? • Kdaj je treba končati delo? • Kdaj bo vsak izmed naju opravil posamezne naloge? • Kdaj bomo določili čas za generalko pred nastopom?	Zapišita odgovore in druge razmisleke, ki odgovarjajo na vprašanje kdaj.*

* Pa zakaj je treba zapisati vse to, se morda kdo povpraša. Ker se besede porazgubijo, kar je zapisano, pa ostane.

O samostojnem delu učencev nasploh

Predstavljeni načrt ustvarjanja glasbe ali plesa omogoča učencem vsebinsko in časovno načrtovanje učenja, ki ga v razredu običajno vodi učitelj, pri izobraževanju na daljavo pa mora učenec sam voditi proces, pri tem iskati osebni smisel učenja in povezavo z lastnimi interesi.

Pri tem si je mogoče ogledati tudi nekatere skupne značilnosti dela na daljavo.

Kaj lahko učenec naredi samostojno in kje potrebuje podporo učitelja ter sošolcev?

Učenec ob podpori učitelja in sošolcev oblikuje kriterije uspešnosti, ki ga usmerjajo na poti učenja. Pomembno je, da se učenec lahko sam odloči, s katerim dokazom bo pokazal novopridobljeno znanje, pri čemer ga učitelj spodbudi k čim večji izvirnosti izdelka (skladba, zvočna oddaja, spletna stran, časopis, oglas, reklama, strip, pismo, glasbena kritika, zahvala, igra vlog idr.).

»Ključnega pomena je, da si učitelj in učenci izmenjujejo povratne informacije z namenom premagovanja vrzeli v učenju ter izboljšanja dosežkov. Učenci si povratne informacije o kakovosti nastalega izdelka podajo najprej med seboj, šele nato jih poda učitelj. Po prejetih povratnih informacijah učenec svoj izdelek še izboljša.« (Holcar Brunauer in Kregar, 2019)

Kje učenec hrani nastale izdelke oz. dokaze o učenju?

Učenec lahko shranjuje svoje izdelke v oblaku (spletna učilnica, G-drive itd.). Dokazi oz. izdelki nastajajo v zvezku ali pa jih učenec shrani v spletno mapo oz. portfolio (npr. posnetek skladbe ali fotografija dokaza/notnega zapisa). Pomembno je, da ima do njega varen dostop in da prostor lahko deli z učiteljem. To učitelju omogoča, da lahko vodi evidenco o učenju in dokazih svojih učencev. Hkrati pa ima vpogled v pokritost ciljev in standardov znanja.

Kaj pridobi učenec z osebnim načrtom?

Individualni načrt učenja učenca spodbuja k prevzemanju odgovornosti za svoje učenje in k razvoju samoregulacijskih spretnosti. Učenec z njegovo pomočjo razmišlja, kaj že zna in zmore, kaj se bo še moral naučiti in kako bo potekal njegov proces učenja v nadaljnjih korakih. Učitelj učenca v procesu učenja podpira in usmerja na daljavo ter mu daje povratne informacije.

> Individualni načrt učenja učenca spodbuja k prevzemanju odgovornosti za svoje učenje in k razvoju samoregulacijskih spretnosti.

Osebni načrt učencu omogoča, da ima možnost izbire, kaj se bo učil, kdaj se bodo učil in kako se bodo učil. Učenec aktivno sodeluje in usmerja svoje učenje ter gradi mrežo z vrstniki, ki ga podpirajo na poti učenja. Ob tem izbere način predstavitve naučenega, ki mu najbolj ustreza in je prilagojen njegovim zmožnostim, željam, predznanju in učnemu slogu.

> Pomembno je, da se učenec lahko sam odloči, s katerim dokazom bo pokazal novopridobljeno znanje, pri čemer ga učitelj spodbudi k čim večji izvirnosti izdelka.

Učenec, ki se zna učiti, pozna in uporablja ustrezne učne strategije in strategije reševanja problemov, pozna močne in šibke točke lastnega znanja, zna sam oceniti svoje dosežke, kritično razmišlja o namenih učenja, je sposoben motivirati samega sebe, vztrajati pri učenju in upravljati s časom ter ima pozitiven odnos do učenja (Marshall in Drummond 2006).

Osebni načrt učencu pomaga pri načrtovanju ne le šolskih predmetov, ampak tudi načrtovanju na drugih področjih življenja.

Viri

Holcar Brunauer, A. in Kregar, S. (2019). Glas učenca in formativno spremljanje. *Vzgoja in izobraževanje*, 50, št. 2-3, str. 8–14.

Marshall, B. in Drummond, M. J. (2006). How teachers engage with assessment for learning: lessons from the classroom. *Research Papers in Education*, 21, št. 2, str. 151–170.

Splošni načrt učenja: https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/moj-nacrt-ucenja.pdf.

Wikihow: Treasure Map: http://www.wikihow.com (dostop 25. 1. 2021).

Daniel Eyer

GŠ Franca Šturma Ljubljana,
Celovška cesta 98, 1000 Ljubljana

Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana,
Kardeljeva ploščad 28a, 1000 Ljubljana

dani_eyer@hotmail.com

Martina Eyer

tina.eyer@gmail.com

Vse, kar moraš vedeti o poučevanju na daljavo

Everything You Need to Know about Distance Teaching

Izvleček

Poučevanje glasbe na daljavo je bilo na začetku ukrepov za preprečevanje širjenja koronavirusa za večino učiteljev nekaj novega in nepredstavljivega. Sčasoma smo se privadili na drugačne okoliščine poučevanja in v njih našli celo kaj dobrega.
V prvem delu prispevka so opisani izzivi poučevanja v tem nenavadnem času in možne rešitve zanje, v drugem delu pa predlogi, kako lahko pridobljene izkušnje poučevanja na daljavo pozneje izkoristimo pri poučevanju v živo.

Ključne besede: pouk glasbe na daljavo, digitalna tehnologija pri pouku glasbe, uporabne aplikacije za pouk glasbe.

Abstract

When measures for preventing the spread of the new coronavirus were introduced, the distance teaching of music was something new and unimaginable for most teachers. In time, we got used to the different teaching situation and even found something good in it.
The first part of the article describes the challenges teachers faced during this unusual time and possible solutions to them. The second part gives suggestions for how we can later apply the experience gained from distance teaching to teaching in school.

Keywords: distance music lessons, digital technology in music lessons, useful applications for music lessons.

Novi virus in družbeno distanciranje sta nas vse presenetila ter nam življenje in poučevanje čez noč postavila na glavo. Nove okoliščine poučevanja so pošteno izzvale celo stare učiteljske mačke – v tehničnem, organizacijskem in didaktičnem smislu. Nič nenavadnega torej ni, če se učitelji počutimo malce izgubljene; zdaj se moramo vsi prilagoditi in naučiti kakšno novo spretnost.

V prvem delu prispevka pišem o izzivih poučevanja v tem nenavadnem času in možnih rešitvah zanje, v drugem delu pa predlagam, kako lahko pridobljene izkušnje poučevanja na daljavo pozneje izkoristimo za poučevanje v živo.

Poučevanje na daljavo

Izzive poučevanja na daljavo in predlagane rešitve sem razdelil na tri dele, tri faze poučevanja: priprave na pouk, dejanski pouk ter dejavnosti učitelja in učenca po pouku.

Pred poukom

Tehnične rešitve

Na voljo imamo veliko različnih naprav, a izkušnje kažejo, da je najbolje izbrati najmočnejšo, to je računalnik. Telefon in tablica imata poleg šibkejše opreme še to pomanjkljivost, da se ju na internet ne da priklopiti neposredno s kablom, tako da je navadno tudi spletna povezava počasnejša. Poskrbimo za to, da bodo operacijski sistem in programi, s katerimi bomo delali, posodobljeni.

Mikrofoni, vgrajeni v naprave, niso najbolj primerni, saj so prilagojeni za človeški govor. Zato se splača uporabljati zunanji mikrofon. Malo boljša izbira je že mikrofon na slušalkah mobilnega telefona. Pazimo, da od njega nismo preveč oddaljeni. Z zunanjimi mikrofoni sicer nimam veliko izkušenj. Uporabljam USB-mikrofon Rode NT-USB, ki ga imam doma še od prej in sem z njim zelo zadovoljen. Dobra mikrofona sta na primer še Sennheiser PC 5 in Sennheiser SC 45.

Za predvajanje zvoka so slušalke boljša izbira kot zvočniki, saj ne pride do odboja zvoka oz. mikrofonije. Pri tem imam pokrito samo eno uho, da bolje slišim sebe in svojo kitaro.

Za naše potrebe zadostuje vgrajena računalniška kamera. Edina težava z njo je, da je fiksna. Zato moramo najti dober položaj, da nas učenci dobro vidijo hkrati kot celoto in v detajle (recimo roke). Da se nas vidi v celoti, moramo biti kar precej oddaljeni od računalnika, pri čemer nam pride prav zunanji mikrofon, ki ga lahko prestavimo bliže k sebi. Za prikazovanje detajlov pa mi zelo dobro služijo dodatne kamere (v ta namen lahko uporabimo tudi telefon), s katerimi lahko snemam od blizu, na primer prstni red, gibanje desne roke, skratka detajle, ki od daleč niso vidni.

Pri hitrosti spletne povezave je enačba preprosta: čim hitrejša, tem boljša.[1] Ob trenutnih povečanih potrebah v večini gospodinjstev ni nič čudnega, če jim vaša trenutno zakupljena hitrost ni kos. Tudi sam sem si za ta čas naročil večji paket prenosa podatkov. Računalnik se splača na splet priklopiti neposredno s kablom, saj so brezžične povezave izjemno obremenjene in večkrat prizadete.

Po idealnem scenariju bi imeli obe strani – učenec in učitelj – takšne dobre tehnične pogoje. Ker pa jih od učencev ne moremo zahtevati, se mi zdi vredno, da se učitelji za kakovostne tehnične okoliščine potrudimo, kolikor se le lahko.

Programske rešitve

Odvisno od tehničnih zmožnosti, o katerih sem govoril zgoraj, se v smislu programskih možnosti ponuja več rešitev.

A) Tehnično najmanj zahtevno

Z učencem komuniciramo po telefonu ali e-pošti. Pouk na daljavo izvajamo tako, da si z njim izmenjavamo videe. Mi mu pošiljamo note, razlage, komentarje in naloge, on pa nam nazaj posnetke svojega igranja in morebitna vprašanja.

Pošiljanje večjih datotek prek e-pošte je težavno ali celo nemogoče, zato lahko v ta namen uporabimo YouTube, pri čemer posnetke nalagamo kot nenavedene (to pomeni, da do njih dostopamo s povezavo, javno pa ne bodo dostopni; našel jih ne bo niti iskalnik). Druga možnost je deljenje datotek prek Google Driva ali drugih shramb v oblaku.

B) Srednja tehnična zahtevnost

Poleg zgoraj omenjenih možnosti lahko dodamo še komunikacijo v živo prek katerega izmed ponudnikov videotelefonije (Skype, Whatsapp, Viber idr.). Prednost je seveda poučevanje v živo, pri katerem se z učencem vidimo in slišimo.

C) Optimalna tehnična oprema

Poleg vseh omenjenih rešitev lahko uporabljamo tudi orodja za videokonference (Zoom, GoogleMeet, Jitsi, Big

1 Hitrost povezave lahko preverimo na spletnih straneh, ki jih najdemo z iskalno besedno zvezo *speed test*.

blue button idr.). Ti programi nam omogočajo, da hkrati uporabljamo več kamer (snemanje z več kotov), vključujemo več medijev (učencem predvajamo video z YouTuba), prikazujemo note, po njih pišemo, rišemo, imamo funkcijo klepeta, delimo ekran, si pošiljamo datoteke idr.

Najbolj uporabljan program iz te kategorije je Zoom. Ima kar nekaj močnih točk: je stabilen in zanesljiv, zastonj ga lahko uporabljamo do 40 minut na sejo, učiteljem v javnem šolstvu pa nam Arnes omogoča uporabo brez časovnih omejitev. Njegova največja prednost za glasbenike je možnost izklopa avdiofiltrov. Ti so pri videokonferencah uporabni za boljše razumevanje človeškega glasu, med igranjem pa nam nagajajo, saj večkrat odrežejo daljše tone in določene frekvence. Zoom nam torej omogoča izklop te funkcije, tako da slišimo originalni zvok mikrofona, kar si pri poučevanju inštrumenta želimo. Slabost Zooma pa je slabo varovanje uporabniške zasebnosti.

Sam najraje uporabljam Zoom v kombinaciji z več kamerami in prikazom digitalnih not. To dosežem z aplikacijami OBS Studio, DroidCam, MyPhoneExplorer in TouchPortal.

Veliko stvari, ki smo jih vajeni iz pouka v živo, enostavno ni mogoče izpeljati. Na primer: medtem ko učenci igrajo, zaradi časovnega zamika (tudi do 1 s) ne moremo zraven peti, ploskati, jih spremljati ali igrati drugega glasu.

Ta sestav ima več prednosti: možnost, da na istem zaslonu učencu hkrati prikazujem posnetke z različnih kotov (leva roka, desna roka, celotni pogled ipd.) ter digitalne note, po katerih lahko tudi pišem, rišem in jih označujem. Ugotovil sem namreč, da je preprosto sporazumevanje o tem, kateri del v notah z učencem misliva, ena glavnih stvari, ki mi pri pouku na daljavo vzame veliko časa.

Preden začnemo pouk na daljavo oz. hočemo uvesti uporabo novega programa, si vzemimo čas za testiranje z učenci. Kakšen dan prej se dogovorimo z njimi, da z vsakim posebej preizkusimo, kako se prijaviti v želeni program ali učilnico in ali zvok deluje na obeh straneh. Škoda je namreč časa za reševanje tehničnih težav med dejansko šolsko uro.

Struktura delavnika in urnika

Za kvalitetno delo priporočam, da se tudi pri učenju na daljavo držimo že prej ustaljenih urnikov. Učenci in učitelji tudi zdaj (ali pa celo še bolj) potrebujemo dnevno in tedensko strukturo, ritem, rutino. Za gladek potek pouka na daljavo se trudim biti pri računalniku kakšno minuto prej.

Pri delu od doma se lahko ujamemo v misel, da moramo biti učitelji učencem in njihovim staršem na voljo ves čas. Konec koncev je naš osebni telefon zdaj še bolj kot prej tudi šolski mail, tajništvo in svetovalna služba v enem. Za svoje zdravje in dobre družinske odnose je dobro upoštevati »uradne ure«, ko smo učencem in staršem na voljo, potem pa šolsko komunikacijo izklopiti do naslednjega delovnega dne.

Ne pozabimo na odmore. Ugotavljam, da poučevanje prek računalnika vse udeležene bolj utruja kot pouk v živo. Zato vmes vstanimo izza računalnika, se pretegnimo, prezračimo, če je mogoče, poglejmo skozi okno, da razbremenimo oči modre računalnikove svetlobe in gledanja na blizu, ter se osvežimo s pijačo.

Rajši kot po telefonu se z učenci in njihovimi starši dogovarjam po elektronski pošti. Tako se nič ne izgubi ali pozabi, hkrati pa jim s pripetim notnim gradivom lahko pošljem komentar ali dodam kakšno povezavo.

Med poukom: didaktične rešitve

Da lahko izberemo dobre didaktične prijeme, moramo najprej razumeti tehnične omejitve in priložnosti novih okoliščin poučevanja.

Veliko stvari, ki smo jih vajeni iz pouka v živo, enostavno ni mogoče izpeljati. Na primer: medtem ko učenci igrajo, zaradi časovnega zamika (tudi do 1 s) ne moremo zraven peti, ploskati, jih spremljati ali igrati drugega glasu. Zaradi zamika učencu tudi veliko prej pademo v besedo. Hitro sem ugotovil, da je z besedami zelo težko in zamudno opisati točno določeno mesto v notah. Težave imamo torej povsod, kjer smo prej lahko izkoristili fizično bližino: pri skupnem igranju, popravljanju drže in tehnike, kazanju mest v notah …

Mogoče je na prvi pogled videti, kot da zdajšnja situacija zahteva popolnoma nove pristope in prijeme. Res je treba najti predvsem drugačne tehnične rešitve,

a ne pozabimo na osnovne didaktične prijeme, ki delujejo tako v živo kot tudi pri poučevanju na daljavo. Dober in aktualen pristop, je ideja proaktivnega poučevanja Paula Harrisa.[2]

Struktura ure

Še pomembneje kot pri pouku v živo se mi zdi, da ohranimo strukturo ure. S tem ko nam kar naenkrat manjkajo znane okoliščine in struktura dneva, lahko dobimo občutke izgube nadzora in varnosti. Znano je, da otroci doživljajo krizne situacije skozi naše oči. Starši otrokom »prevajamo« dogodke in s tem oblikujemo njihovo razumevanje in doživljanje položaja. V tem smislu podobno razumem vlogo nas učiteljev, ki lahko s svojo stabilno držo vodimo otroke po jasni strukturi, dokler se spet ne vrnemo v stare (nove) tire.

To zame konkretno pomeni razdelitev ure na tri znane dele z naslednjimi aktivnostmi:

a) V uvodnem delu po pozdravu z učencem ponoviva oz. uvedeva tehnične elemente, ki jih bova potrebovala pri igranju skladb (harmonične, melodične, ritmične, tehnične vaje). To naju ogreje na vseh ravneh: fizično, mentalno in čustveno.

b) V osrednjem delu je v ospredju skladba. Preden učenec začne igrati, poskrbim za to, da s svojimi besedami povzame, kaj sva se nazadnje pri obravnavani skladbi pogovarjala. Tako se prepričam, da je bila moja razlaga jasna in nadaljujeva z istega izhodišča.

   Učenec zaigra, kar je pripravil, in sproti že prepoznava elemente, ki sva jih na novo uvedla v prvem delu. Ta pristop, ki ga je utemeljil glasbeni pedagog Paul Harris[1] in ga tudi sam zelo rad uporabljam, se imenuje proaktivno poučevanje. Učenec nove elemente usvoji veliko lažje in s pozitivnimi občutki, če mu jih, preden sam naleti na oviro, že prej predstavimo. Ko igra skladbo, mu to daje občutek moči, saj sam prepoznava ustrezne rešitve, ki smo mu jih ponudili na začetku.

c) Na koncu z mojim vodenjem skupaj postaviva cilje za delo doma. Ne želim jih formulirati kot zahteve, ampak kot možnosti, ki jih je po mojem mnenju učenec sposoben doseči (namesto »da mi naslednjič zaigraš tole pesmico brez ustavljanja« rajši rečem »vem, da lahko naslednjič tole odigraš v enem kosu, potem pa zaključiva in izbereva novo skladbo«). Učenec torej ohrani avtonomijo in ima možnost izbire z jasnimi posledicami. Zavestno sem odločen, da ne bom obupal nad nobenim učencem, kar pomeni, da mu v vsaki uri dam svoje zaupanje, da bo naredil vse, kar zmore. Včasih na koncu dodam še raztezne vaje, ki vključujejo predvsem raztezanje v nasprotni smeri od prisilne drže in gibov, ki jih zahteva igranje kitare.

Specifični izzivi

Pri delu brez telesnega stika in specifikami uporabljene tehnologije se nam kažejo različni izzivi. Predlagam naslednje rešitve.

Časovni zamik lahko prelisičimo tako, da ne igramo skupaj, ampak da najprej zaigram jaz, učenec ponavlja za mano (kar šaljivo imenujem papiga). Bodimo pozorni, kako govorimo. Uporabljajmo rajši krajše, jasne stavke in počakajmo na učenčev odziv. Nato vedno poslušajmo do konca in šele nato povejmo svoje.

Zelo dobre izkušnje imam s tem, da poleg integrirane računalniške kamere, s katero zajamem sebe skoraj v celoti, uporabljam še dodatne kamere (lahko tudi telefon). Z njimi lahko snemam od blizu kakšne detajle, na primer prstni red, gibanje desne roke, skratka detajle iz različnih kotov.

2 Običajno del šolske ure izgleda tako, da učenec zaigra, kar je vadil doma, jaz pa podam svoje pripombe in predloge. To Paul Harris imenuje reaktivni pouk, saj kot učitelj reagiram na to, kar mi prinese učenec. Tak način poučevanja lahko učenec razume, kot da vedno najdemo kakšno napako, kar lahko vodi v občutke neustreznosti in nezadovoljstvo.
Paul Harris je ta proces pametno obrnil: jaz kot učitelj dobro vem, kakšno skladbo dam učencu, kaj v njej bo zanj težje, kaj lažje, kje ima svoje močne in šibke točke. Zato lahko z njim že prej ustvarim predznanje, potrebno za razumevanje in obvladovanje te skladbe. Ko zdaj dobi novo pesmico, torej nima občutka, da ničesar ne zna in mu moram vse razložiti, ampak da stvar že obvlada. S tem dobi tudi neprecenljiv občutek moči in samozavesti.
Več o Harrisovem pristopu sem pisal v enem izmed svojih blogov na www.danieleyer.si/blog/majhen-korak-za-veliko-samozavesti
Več Harrisovega dela je dostopnega na njegovi spletni strani https://www.paulharristeaching.co.uk/simultaneouslearning, kjer so tudi povezave do videov na YouTubu. Za poglobljeno branje priporočam njegovo knjigo Simultaneous learning (London: Faber Music Ltd, 2014).

> Učitelji, s tem ko obvladamo tehnične in druge aspekte trenutne situacije, dajemo učencem občutek varnosti in jim vsaj malo odvzamemo morebitni strah in negotovost.

Pri težavah zaradi fizične oddaljenosti – torej pri popravljanju drže in mehaničnih težavah – si pomagam s podobami. Tisto, kar smo učencem prej lahko dali fizično, torej z dotikom roke, premikom prstov, obračanjem dlani, zdaj ni več mogoče. Zato potrebujemo drugačno referenco. Tu nam pride prav mentalna slika, na katero se lahko navežemo. Tako lahko na primer učencu pritiskanje prstov leve roke z vrhom blazinice prikažemo s podobo baletke, ki pleše po špicah. Ali pa če z desno roko "cufa" strune, mu gibanje prstov predstavimo kot praskanje po površini.

Možnost prikazovanja not in pisanja po njih se mi zdi za sporazumevanje in gladek potek ure neprecenljiva. Kot sem pisal zgoraj v poglavju o programskih rešitvah, zato najraje uporabljam Zoom v kombinaciji z aplikacijami OBS Studio, MyPhoneExplorer in TouchPortal. Ta sestav mi omogoča, da učencu prikazujem digitalne note, po katerih lahko poljubno pišem, rišem in jih označujem.

Odnos

Odnos je zame na splošno pri poučevanju v središču dogajanja. V tej novi, deloma negotovi situaciji pa se mi zdi še pomembneje ne pozabiti nanj. Učitelji, s tem ko obvladamo tehnične in druge aspekte trenutne situacije, dajemo učencem občutek varnosti in jim vsaj malo odvzamemo morebitni strah in negotovost. In ne pozabimo, da so učenci kot naše ogledalo: več zagona in navdušenja damo v uro in odnos, bolj se bodo učenci odprli in vrnili energijo nazaj v krog izmenjave.

Po mojih izkušnjah so v tem času še pomembnejše besede in izjave, ki jih izbiramo, ko vrednotimo učenčev izdelek. Uporabljam kar se da spodbudne izjave, ki so usmerjene (tako kot pri kakovostni kritiki) ne v učenčeve lastnosti (»kako imaš hitre prste«), ampak v dejanje (»tole težavno pasažo si tokrat odigral gladko in hitro«). Moj cilj je, da učenec na koncu ure (kljub temu da mogoče ni vadil niti minute) opazi napredek in ugotovi, da je tega zmožen in da se njegov trud izplača.

Po pouku

Tako kot po pouku v živo, se za učence in učitelje delo tu še ne konča. Čaka nas še nekaj opravkov.

Učitelj

Zaradi monotonih okoliščin poučevanja, kjer je vsak dan in z vsakim učencem vse zelo podobno, si potek ure še težje zapomnimo. V tem primeru nam lahko koristi pisanje dnevnika za lastno uporabo, nekakšni hitri zapiski za osvežitev spomina pred naslednjo uro.

Dobro se mi zdi, da smo odzivni in učencem znotraj delovnika v razumnem času odgovorimo na poslane posnetke, vprašanja, naloge.

Nekaterim učencem zelo pomagajo posnetki skladb, ki jim jih pošljem po uri. Tako jih lahko še večkrat poslušajo ter si v miru in brez tehničnih motenj ogledajo prstne rede. Posnetke nerad pošiljam pred uro, saj želim, da skladbe najprej raziščemo skupaj. Priskrbim jim tudi druge potrebne posnetke, npr. spremljavo, midi-datoteke za virtualno skupno igranje.

Učenec

Včasih želim, da učenec kakšno skladbo posname. Pri tem mu predlagam uporabo telefona, saj sta njegova kamera in mikrofon navadno boljša od računalniških.

Za vadenje skupne igre lahko uporabljajo učbenikom priložene posnetke, lahko jim jih posnamejo učitelji ali pa si pomagajo s spletnimi aplikacijami za predvajanje poljubne midi-datoteke (npr. na moji spletni strani www.danieleyer.si/midi-player) ali mp3-datoteke (Amazing Slow Downer, ki omogoča prilagajanje tonske višine in hitrosti).

Nastop na daljavo

Če želimo organizirati nastop na daljavo, imamo dve uporabni tehnični možnosti: igranje v živo ali predvajanje posnetka.

Vsak učenec nam pošlje svoj posnetek, vse skupaj v programu za urejanje videoposnetkov združimo v enega

in ga ob določenem času predvajamo kot nenavedenega na YouTubu. Prej s povezavo o dnevu in uri predvajanja obvestimo vse povabljene. Prednost je, da so pri snemanju učenci bolj sproščeni in zadovoljni z izdelkom, predvajanje pa je tehnično neproblematično, pa tudi motenj (zaradi po nesreči vklopljenega mikrofona ali nemira zaradi zamude ali zgodnjega odhoda) nam ni treba pričakovati.

Druga možnost je predvajanje v živo, kar pomeni, da se z nastopajočimi dobimo v Zoomu in nastop prenašamo neposredno v YouTube (spet nenavedeno). Prednost takega predvajanja je dejanski občutek nastopa za nastopajoče in poslušalce, vendar pa nas hkrati lažje preseneti kakšna tehnična težava.

Spet v živo z novimi spoznanji

Družbeno distanciranje nas je grobo prisililo v poučevanje na daljavo in prilagoditev digitalnim medijem, a nam je sčasoma razkrilo tudi njihove presenetljivo ustvarjalne in uporabne plati. Z vrnitvijo v šole bi jih bilo škoda popolnoma zanemariti in ne izkoristiti na novo odkritih moči digitalnega sveta.

Zavedam se, da imamo kot starši in pedagogi pomisleke glede uporabe digitalnih naprav pri pouku. Vidimo jih namreč predvsem kot orodje za zabavo in neodgovorno zapravljanje časa. A sam menim, da naprave - tako kot vse stvari v življenju - same po sebi niso ne dobre ne slabe – takšne jih naredita šele naš odnos do njih in uporaba.

Zato predlagam, da nam digitalni mediji niso samo skrajni izhod v sili, ko poučevanje v živo ni mogoče, ampak da jih smiselno uporabljamo tudi naprej. Če jih razumemo kot enega izmed pripomočkov za poučevanje s svojimi prednostmi in slabostmi, lahko uporabljeni v prave namene pouk zelo obogatijo.

Organizacija pouka in datotek

Za organizacijo projektov in dodeljevanje nalog sta dobri orodji Agantty (https://www.agantty.com/; brezplačno orodje za organizacijo projektov z neomejenim številom projektov, podciljev, deljenjem z drugimi) in Asana (https://asana.com/; brezplačno orodje za organizacijo projektov) možnost različnih prikazov (tudi v obliki »kanban«). Takšni programi nam pomagajo skupaj z učenci ustvariti načrt vadenja. Določimo lahko posamezne korake do cilja in načrt vadenja. Dostop do njih imata oba, učitelj in učenec, tako da lahko učenci v programu sproti označujejo dosežene cilje.

Zaradi velikega števila datotek, ki jih potrebujemo pri poučevanju, je sistem organizacije zelo pomemben. Za obdelavo posnetkov in pošiljanje datotek so najboljši programi Google Drive ali Dropbox. Učenci lahko svoje posnetke objavljajo kot nenavedene na YouTubu in učitelju pošljejo povezavo.

Naprave – tako kot vse stvari v življenju - same po sebi niso ne dobre ne slabe – takšne jih naredita šele naš odnos do njih in uporaba.

V slovenski aplikaciji Maestro Amadeus (https://www.maestroamadeus.com/; plačljivo orodje v slovenskem jeziku za organizacijo not, na katere lahko pišemo) lahko glasbeniki organizirajo svoje digitalne note in k njim ustvarjajo zapiske.

Canva (https://www.canva.com/; brezplačno orodje za ustvarjanje grafik, ki jih lahko izvozimo v različne formate ali naročimo tiskano verzijo) je aplikacija, ki nam kot laikom izjemno olajša oblikovanje vizualnih pripomočkov, kot so kartice za pomoč pri učenju, letaki, plakati za učilnico. Aplikacija je intuitivna in preprosta za uporabo, izdelki pa estetski. Možno je naročiti tudi tisk s pošiljanjem na dom.

Simulacija naprav

Pri pouku instrumentov uporabljamo veliko elektronskih naprav, kot na primer uglaševalec, metronom in snemalnik. S pravimi aplikacijami lahko vse te naprave nadomesti kar naš mobilni telefon, ki ga imamo vedno pri sebi.

Aplikacije za analizo avdiospektra nam pomagajo definirati in razumeti barve zvoka našega instrumenta. Za vadenje občutka za ritem lahko namesto metronoma uporabljamo tudi looper. Učenec lahko najprej posname osnovni glas (ritem, bas, harmonijo …), nato pa

ob tem glasu igra ali posname še druge glasove in ustvari večglasni posnetek.

Druga podobno uporabna orodja so tudi gStrings (https://play.google.com/store/apps/details?id=org.cohortor.gstrings&hl=de&gl=US; brezplačen kromatični uglaševalec z naborom različnih instrumentov), Tempo (https://play.google.com/store/apps/details?id=com.frozenape.tempo&hl=de&gl=US; plačljiv metronom z možnostjo shranjevanja priljubljenih tempov), Spectroid (https://play.google.com/store/apps/details?id=org.intoorbit.spectrum&hl=de&gl=US; brezplačna spektralna analiza z grafičnim prikazom, ki pomaga definirati ton instrumenta) in LoopStation (https://play.google.com/store/apps/details?id=com.zuidsoft.looperstation2&hl=de&gl=US; brezplačno snemanje kratkih motivov in njihovo neskončno hkratno predvajanje, kjer lahko posamezne kanale lahko utišamo).

Skupno skladanje

Računalnik nam je pri skladanju v veliko pomoč, saj lahko sproti poslušamo svoje vnose. Z različnimi aplikacijami lahko z učenci odkrivamo nove zvočne svetove, saj nismo omejeni z omejitvami svojega instrumenta in sposobnostmi igranja nanj. Pri tem takoj slišimo učinke sprememb, na podlagi česar si lahko eksperimentalno ustvarimo odnos do določenih učinkov ter tako oblikujemo »pravila« za svoje skladanje naprej. Skupaj igrivo raziskujemo strukture in zvoke. To raziskovanje je neodvisno od nas kot instrumentalistov, kar nam pomaga, da se razvijamo širše kot glasbeniki.

Za otroke zanimiva orodja so Plink.in (https://plink.in/; brezplačna spletna improvizacija z večimi uporabniki in preprostim upravljanjem s prstom ali miško), Chrome Musiclab (https://musiclab.chromeexperiments.com/; brezplačna zbirka mini glasbenih igric ali eksperimentov), Groove Pizza (https://apps.musedlab.org/groovepizza/?museid=dbKjz7ELd&; brezplačen grafični prikaz ritma v obliki pice), Seaquence (https://oknk.studio/seaquence/; brezplačen grafični prikaz sintetizatorja v obliki primitivnih živali), Pocket Composer (https://pocketcomposer.net/; brezplačne eksperimentalne kompozicije z možnostjo izvoza posnetka).

Glasbeni zapis

Z različnimi aplikacijami lahko z učenci skupaj zapisujemo glasbo. Pa naj bodo kratke vaje ali cele kompozicije. S temi programi lahko učenci tudi sami doma ustvarjajo glasbo.

Brezplačni notatorski programi so MuseScore (https://musescore.org/), Flat (https://flat.io/) in Noteflight (https://www.noteflight.com/).

Posnetki

Telefoni in računalniki so tehnično že tako napredni, da so kot glasbeni studio v malem. Učenci se lahko snemajo sami, te posnetke obdelajo in delijo z drugimi. Korak naprej je igriva ideja, da ustvarimo virtualni orkester sam s sabo. Posnamemo vse glasove in jih z aplikacijo sestavimo v en video- in avdioposnetek. Posnetke lahko tudi posnamemo na CD in z njimi obdarujemo bližnje.

Brezplačni orodji sta Audacity (https://www.audacityteam.org/; avdio urejevalnik, ki omogoča uporabo več kanalov in izvoz datotek) in Acapella maker (https://play.google.com/store/apps/details?id=com.hecorat.acapella&hl=de&gl=US; avdio- in videoposnetke združi v večglasno skladbo).

Glasbena teorija

Ostrenje posluha je treba veliko vaditi. Z različnimi programi lahko razbijemo monotonijo drila in vse skupaj naredimo bolj igrivo. Učenci dobijo takojšnjo povratno informacijo o tem, kako natančno so rešili nalogo.

Programi, kot so Garage Band (https://www.apple.com/mac/garageband/) ali Walkband (https://play.google.com/store/apps/details?id=com.gamestar.pianoperfect&hl=de&gl=US; digitalni studio za produkcijo glasbe), glasbo gradijo po principu legokock. Različne elemente zlagajo drugega z drugim. Ti programi pomagajo učencem bolje razumeti večje glasbene strukture.

Zanimiva sta še brezplačni Earmaster (https://www.earmaster.com/) in Perfect ear (https://play.google.com/store/apps/details?id=com.evilduck.musicianki-

t&hl=de&gl=US; trening posluha z ritmičnimi in melodičnimi vajami).

Novi instrumenti

Glasba je kot jezik. Pogosto nas omejitve instrumenta in naše trenutne sposobnosti zavirajo pri glasbenem razvoju. Zvokov ali idej, ki so nam ali našemu instrumentu tuji, na žalost sploh ne spoznamo.

Nekatere telefonske aplikacije nam ponujajo različne nove instrumente. Nekateri poskušajo kopirati resnične instrumente, pa naj bo z zvokom ali tehnikami igranja. Nekatere aplikacije so zelo izvirne in ponujajo nov pristop k muziciranju. Tako razvijemo svoj glasbeni besedni zaklad ter poskušamo nove ideje poiskati in razviti na svojem instrumentu.

Npr. QiBrd (https://play.google.com/store/apps/details?id=beppisapps.solosynth&hl=en_US&gl=US; brezplačen intuitivni sintetizator, ki ga ne upravljamo s tipkami, ampak z gestami) in NodeBeat (https://nodebeat.com/; plačljiv intuitivni sintetizator, ki temelji na ustvarjanju ritmov in melodij z grafičnimi vzorci).

Vaja

Digitalni mediji nam ponujajo možnost, da svojim učencem pošiljamo različne posnetke. Na primer posnetke različnih glasov za komorno igro, korepeticije ali dobre izvedbe skladb, ki jih trenutno igrajo. MidiPlayer razumem kot »melodični metronom« (www.danieleyer.si/midi-player; brezplačno predvaja mididatoteke kot spremljavo, pri čemer lahko vklapljamo in izklapljamo posamezne glasove ter spreminjamo tempo). Učenci si lahko naložijo poljubno spremljavo in določijo tempo.

S tem ko učenec na spletu išče informacije o skladbi in na YouTubu posluša različne izvedbe izbrane skladbe, uri analitično poslušanje in na podlagi pridobljenih informacij oblikuje lastno interpretacijo.

Sklep

Brez digitalnih naprav nam pouka na daljavo v takšni obliki, kot smo si ga zamislili, ne bi bilo mogoče uresničiti. Zanje smo torej lahko hvaležni, hkrati pa se moramo zavedati, da niso rešitev za vse naše težave. Vsak medij (kot vsaka stvar v življenju) ima svoje dobre in slabe plati in na nas je, da ga uporabimo v najboljše namene. Naprave niso dobre ali slabe po svoji naravi – takšne jih naredi šele naša uporaba.

S tem ko učenec na spletu išče informacije o skladbi in na YouTubu posluša različne izvedbe izbrane skladbe, uri analitično poslušanje in na podlagi pridobljenih informacij oblikuje lastno interpretacijo.

Popolnoma normalno se mi zdi, da se učitelji kdaj soočamo s strahom in občutki manjvrednosti, saj večina naših učencev uporablja digitalne naprave spretneje od nas. Predlagam, da to situacijo ponižno in z zaupanjem izkoristimo za učenje: pomaga nam lahko, da se za trenutek postavimo v njihovo kožo, hkrati pa jim lahko damo občutek moči, s tem ko si pustimo dati kakšen nasvet glede novih medijev. Na ta način bomo okrepili odnose med sabo in pokazali, da cenimo njihovo znanje.

Mogoče je na prvi pogled videti, kot da zdajšnja situacija zahteva popolnoma nove pristope in prijeme. Res je treba najti predvsem drugačne tehnične rešitve, a ne pozabimo na osnovne didaktične prijeme in kakovosten odnos, ki deluje tako v živo kot tudi pri poučevanju na daljavo.

Viri

Eyer, Daniel. 2020. *Poučevanje instrumenta na daljavo*. Dostopno na: https://youtu.be/F4AdVczjkC4.

Eyer, Daniel. 2020. *Midiplayer*. Dostopno na: https://www.danieleyer.si/midi-player.

Petje, umetnost in pedagoško delo v času medsebojne distance – pripoved o izkušnji

Dr. David Bandelj

Državni tehnični zavod Jurij Vega Gorica,
Viale Puccini, 14, 34170 Gorizia, Italija

dbandelj@yahoo.it

Enaindvajsetega februarja lani sem zadnjič stopil na oder z zborom. Dve skladbi, s katerima smo v sicer daljšem, predpustno uglašenem nastopu zaznamovali spomin na Silvana Kerševana, bivšega ravnatelja SCGV Emil Komel. Potem nič več. Nihče si ne bi nikdar mislil, da bo sledila dolga pavza, tako dolga, kakršne še ni bilo.

V nobenem poletnem času nismo toliko mirovali.

Istega dne – bil je petek – sem zadnjič stopil v razred …

Letošnji koronačas je bil za prostor, v katerem delujem, posebno strog. Italija je bila namreč zgodaj potisnjena v preventivno karanteno, kmalu se je tudi zahodna meja na vrat na nos zaprla, ostali smo omejeni na petsto metrov radija okrog domače hiše, razen v izrednih primerih. V takem vzdušju je bilo treba iskati najbolj izvirne rešitve, kar jih niso institucije, v katerih delujem, že same po sebi poskušale uresničiti. Tako sem moral na treh področjih svojega dela spremeniti navade in vklopiti »način na daljavo«, kar se je po eni strani pokazalo kot posebna zanimivost, po drugi pa kot nikakor preprosta rešitev.

V šolstvu smo se po tednu dni iskanja lotili predavanj, lekcij in srečanj na daljavo. Kmalu je k takemu načinu dela pristopil še zbor; v funkciji ustvarjalca poezije pa sem tudi sam začel proces samorefleksije o učinku in smislu dela na daljavo. Iz teh izkušenj, ki so se nabrale v tem štirimesečnem času, se rojeva tale zapis.

Virtualni razred

Najprej bi rad poudaril, da noben način pouka na daljavo nikakor ne more primerno nadomestiti pouka v živo. Kar smo opravili v tem času (v Italiji se v šolske klopi ni od februarja vrnil nihče!), je bilo le skromen približek in daljni nadomestek pedagoškega dela.

Na šoli, na kateri poučujem letos, smo se odločili za uporabo platforme Google Meet, ki ponuja sicer dobro možnost povezovanja posameznikov in seveda tudi primeren način delitve materiala. Ker sem po naravi oseba, ki se z digitalizacijo ne ukvarjam preveč rad, sem sprejel kot prijetno novost tudi ta način dela, z napačno predpostavko, da ne bo trajal dolgo, a s trdno odločitvijo, da moja naloga ni izobraževati dijake v različnih načinih in modusih pouka na daljavo, temveč jim v danih pogojih omogočiti čim večjo možnost izobrazbe, ki jo sicer razumem zelo široko. Ker poučujem slovenski jezik in književnost (kar v višjih razredih enačimo s poukom literarne zgodovine) ter zgodovino, je razumljivo, da objektivne težave niso manjkale. Predavanja, na katerih bi razlagal

snov, so popolnoma izgubila osebno komponento, od tona glasu mimo problematiziranja danih tem vse do dialoškega načina pouka, ki mi je ljub in za katerega sem sveto prepričan, da je eden izmed tistih pristopov, ki omogoča aktivno participacijo dijakov in sočasno dobro pripravo učiteljev. Ko se ob različnih besedilih slovenske književnosti podajaš v interpretacijske vode, ki niso sicer tako strogo učbeniške, temveč bolj doživljajske, je zaslon dejansko zelo velika ovira. Treba je namreč upoštevati dejstvo, da je nanj istočasno povezanih kakih deset do petnajst dijakov (razredi višjih šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji štejejo približno toliko dijakov), ki nimajo vsi dobre povezave, nekateri tudi ne premorejo kamere, tako da so povečini zaradi lažjega poteka lekcije izklapljali kamere in mikrofone. To pa je nujno privedlo do izključne enostranske izmenjave informacij, kar je v nasprotju s pedagoškimi prijemi, kakor jih sam razumem. Dialog je za mojo filozofijo poučevanja bistven, saj omogoča dijakom, da se preizkusijo, povprašajo in tudi izzivajo, meni kot učitelju pa, da se poglabljam, postavljam pod vprašaj stvarnost, o kateri govorim, aktualiziram in predvsem omogočam, da ob književnosti spregovorijo o lastnih čustvih, ob zgodovini pa lahko razumejo vzroke in posledice sodobnosti. Govoriti in razlagati brez intervencij, kakršnih sem vajen v razredu, je okrnilo učinkovitost prostora izmenjevanja znanj in kompetenc. V razredu je za to lažje ustvarjati pogoje, predvsem pa imam tam možnost, da z obrazno in telesno mimiko, spodbujanjem in vprašanji pridobim njihovo pozornost na aktiven način, kar je dejansko prek zaslona nemogoče. Tudi tipi preverjanj, od pisnega do ustnega, so izgledali nekoliko … nadrealistični. Ob tem je treba upoštevati možnost, da je za posamezno ikono potencialno skrit dijak, ki dejansko ne posluša ali počne kar koli drugega, v vsakem primeru pa ni tako pri stvari, kakor če bi prisostvoval pouku v razredu. Ni zanemarljivo niti dejstvo, da je tak tip pouka potekal cele tri mesece in pri vseh predmetih šolskega kurikula. Preživljanje ur pred računalnikom je za dijaka bolj naporno kakor poslušati različne učitelje v teku enega dopoldneva.

Rezultat vsega? Pouk ni bil izgubljen, znanje je potovalo, vendar samo v eno smer, vprašanje je, koliko se je uspelo poleči v utrujene in zdolgočasene ume. Največ škode je utrpel odnos, kajti njegovo negovanje na daljavo je bilo v tem smislu težko. Skozi oči vidiš stisko, nerazumljenost, nerazumljivost, navdušenje, notranji mir. Skozi zaslon ne. In to dimenzijo odnosa učitelj učenec sem na daljavo najbolj pogrešal.

Virtualna pevska soba

Zborovski pevci smo zaradi specifike svojih srečevanj tista kategorija, ki je v tem času največ izgubila. Veliko zborov je na vrat na nos prenehalo z aktivnostmi, tisti, ki smo se odločili, da kljub vsemu nadaljujemo na daljavo, smo bili prisiljeni v kruto soočenje z dejstvom, da nobena spletna platforma ne bo omogočila skupnega petja, kvintesence našega dela. Treba je bilo torej celoto popolnoma reorganizirati. Tedensko smo se srečevali na platformi Zoom. Z obema zboroma, ki ju vodim, smo se odločili za različne tipe dela. Otroški zbor Emil Komel, ki šteje slabih dvajset članov med šestim in desetim letom starosti, se je odzval v majhnem številu. Verjamem, da je spletni pouk za otroke dodatna obremenitev, sami pa koncentracije na daljavo niso tako sposobni kot odrasli. Zato sem se pred njimi usedel h klavirju in jim igral spremljavo ali jih učil posamezno skladbo, ki so jo oni – seveda ob izključenih mikrofonih – prepevali sami. Včasih mi je uspelo ob pomoči svojih dveh hčerk, ki sta ob meni peli v živo, da sem prisluhnil, kako jim gre posamezno.

Pouk ni bil izgubljen, znanje je potovalo, vendar samo v eno smer, vprašanje je, koliko se je uspelo poleči v utrujene in zdolgočasene ume. Največ škode je utrpel odnos, kajti njegovo negovanje na daljavo je bilo v tem smislu težko.

Kot vsaka performativna umetnost potrebuje tudi petje stalno vajo, če gre za skupinsko dejavnost, pa je toliko bolj pomembno, da ima redno kadenco.

Uspeli smo obdržati minimalno raven forme, tudi bleščeče oči malih pevk in pevcev po koncu vaj so me navdale z upanjem, da je treba nadaljevati. Petje se je zaprlo med domače štiri stene, vendar je odmevalo skozi zaslon. Uspeli smo se naučiti tudi nekatere pesmi na daljavo, o učinkovitosti dela pa bom lahko sodil šele v trenutku, ko se bomo srečali v živo.

Z Mešanim mladinskim zborom Emil Komel, skupini dobrih tridesetih mladih od šestnajstega do dvaindvajsetega leta, s katerim zadnjih šest let vztrajno omogočamo drug drugemu kakovostno glasbeno rast, skupino, ki jo imam v svojem življenju za izjemno dragocen dar in edinstveno glasbenoumetniško in vzgojno priložnost in ki jo odlikuje velika predanost pevk in pevcev, je bilo naravno, da smo svoje delovanje poskusili usmeriti v konstruktivnost. Tudi zaradi sistemskega onemogočanja skupnega prepevanja je bilo pri taki starosti treba drugače nastaviti delo. Odraščajoča mladina je bolj dovzetna in vešča spletnih vragolij, zato je tudi meni pomenilo izziv, da tedenske vaje spremenim v zanimiva srečanja, na katerih bi sicer umanjkalo bistvo zborovskega petja: medsebojno poslušanje, ustvarjanje harmonij, iskanje skupne zvočnosti, barve ipd.

Tako sem nastavil vaje na različne načine. Veliko je bilo srečanj, ko smo pri posamezni sekciji uspeli dodobra analizirati posamezno skladbo. Ta tip dela pri rednih vajah po navadi umanjka, opravi ga dirigent sam doma, v predpripravi. Dragoceno pa je, da tudi posamezni zborovski pevec, ki je povprečno dobro izobražen tudi na glasbenem področju, uspe zajeti v svojo pevsko malho osnove analize, harmonije in vodenja glasov.

Nadalje sem od svojih pevcev zahteval tudi določeno povratno informacijo, ko sem jih prosil, naj posnamejo posamezne glasovne linije skladb in mi jih pošljejo. To so bili posebno lepi trenutki, ko sem lahko posvetil svojo pozornost glasu posameznega pevca/pevke, kar na vaji težko počnem. V najhujšem času karantene je to pomenilo tudi bližnje srečanje z vsakim izmed njih, kajti pevci s(m)o predvsem »glasovi, ki izražajo«, zato je bilo poslušanje vsakega pevca ali pevke globlje iskanje njegovih izraznih nians, kar sem doživljal kot globlji dvogovor glasu in ušes. Poleg tega je bilo to za večino pevcev posebno težak podvig, saj so morali spoznati ali poglobiti odnos z lastnim glasom in ga poslušati v posnetku, kar ga dela različnega od glasu v živo. Vse to je bilo zelo emblematično v času, ko v živo nismo smeli početi tako rekoč ničesar. V tem obdobju se je torej namesto kolektivne zavesti zbora začela konstruirati individualna zavest pevca. V tem nam je priskočila na pomoč tudi naša vokalistka Nina Kompare Volasko, ki je večkrat vodila vaje na daljavo, pri čemer se je moral vsak pevec sam s sabo soočati z zavestjo lastnega glasu v tehničnem pogledu.

> Kot vsaka performativna umetnost potrebuje tudi petje stalno vajo, če gre za skupinsko dejavnost, pa je toliko bolj pomembno, da ima redno kadenco.

Vsi skupaj pa smo se povezali ob srečanjih, ki so vključevala goste. Tako sem v našo virtualno pevsko sobo povabil skladatelje, katerih dela izvajamo, da so v pogovoru z nami razložili svoje pojmovanje in vzgibe, ki so jih pripeljali do ustvarjanja, kar je pevkam in pevcem odprlo še eno dimenzijo o skladbi. Tako so bili z nami Lorenzo Donati, Roberto Brisotto in Andrej Makor. Prav tako smo v gosteh imeli kolegico zborovodkinjo Camillo Di Lorenzo, ki je psihologinja in je s pevci razprla globlji pogovor o odnosu do lastnega glasu.

Iz praktičnega vidika je za tako številen zbor težko upravljati vaje na daljavo, zato smo iskali možnosti, da bi delali po skupinah. Ker se ukvarjamo tudi z večzborjem, smo lahko vaje imeli po posameznih zborih. Preizkusili smo tudi prakso prepevanja ob posnetku, ki se zelo približuje konceptu t. i. virtualnih zborov, ki so polnili splet v zadnjih mesecih. Ob tem velja spregovoriti o tej spletni modi, saj smo soudeleženi v vseitalijanskem projektu, pri katerem je posamezni skladatelj zapisal novo skladbo, ki jo bodo zbori naštudirali in zapeli oz. posneli na način »virtual choir«, in tako ustvaril virtualno revijo, ki bo na sporedu septembra, kar je pomembno novost, saj ne gre za iskanje načinov petja, ki so le poskus približevanja realnosti, ampak za skladateljevo iskanje novega izraznega sredstva, nekako po modelu, ki ga je začel Eric Whitacre.

Obenem je bil ta čas priložnost za delo na spletnih promocijskih kanalih. Tako smo utrdili svoje objave na socialnih omrežjih, poskrbeli za tedensko osveščanje sledilcev, dali pozornost vsakemu članu zbora, se povezali z drugimi zbori na svetovnem spletu prek izzivov in *hashtagov*, odprli svoj YouTube kanal in uredili arhiv.

V vsem tem času smo torej uspeli razširiti svojo mrežo odnosov, poiskati alternativne načine študija partitur, ki so po navadi zamudna dejavnost, pevci in pevke so spoznali svet, ki sega onkraj meja njihovih domov, kljub temu da so bili dejansko zaprti v njih.

Celotna štirimesečna zgodba se je končala na prvih vajah v živo šestindvajsetega junija, na katerih se je poznala odsotnost kolektivne zavesti. Vsak izmed pevcev je na primerni razdalji drug od drugega pazil predvsem nase in na svojo zvočno emisijo, ni pa bilo več ozaveščenosti o skupnem zvoku, barvi ali harmonski čistosti.

Po vsem tem času individualnega dela je umanjkala skrb za skupnost. Globoko upam, da jo bodo vaje, ki nas sedaj čakajo, ponovno obudile. Je to morda distopična prihodnost, ki nas čaka po koronačasu?

Virtualni performans

Kot ustvarjalcu se mi je minulo obdobje izkazalo za izjemno plodovito, saj je omogočalo večjo refleksijo o danostih in možnostih sodobnosti in prihodnosti. Zaradi večje količine časa, ki nam je bil naenkrat podarjen, sem imel možnost jemati si veliko trenutkov za pisanje, kar se v vsakdanji hektiki ne dogaja pogosto, pravzaprav nikdar. Meseci karantene so se izkazali za pravi ustvarjalni blagoslov, kar je bila morda ena najbolj pozitivnih plati pandemičnega časa. Tega so se zavedali mnogi drugi kolegi literarni ustvarjalci, ki so v tem času razumeli nujnost nadaljevanja kulturnih dogodkov, pa čeprav – ponovno! – na daljavo.

V času največje kulturne suše zadnjega stoletja, saj smo celo med drugo svetovno vojno imeli več kulturnega življenja, so se naši domovi spremenili tudi v kulturne dvorane. Tako je več slovenskih besednih ustvarjalcev neodvisno drug od drugega poskusilo z branjem svojih del na daljavo. Čeravno ta praksa ni novost, je v času popolnega zaprtja družbenih in družabnih danosti, učinkovala nekoliko drugače, saj se je prek socialnih omrežij širilo sporočilo, da umetnost ni zamrla, čeprav se je zaprla v domove.

Tako sem tedensko prek Facebooka bral svoje pesmi. Sprva je bil občutek dokaj nenavaden, saj sem v bistvu pred kamero bral na glas, kar je pri meni praksa (brez kamere, seveda), ko preizkušam naboj posamezne pesmi. Čudno je bilo to, da sem nekje v sebi vedel (in na zaslonu tudi dejansko videl), da me nekdo posluša, kar pa ni moglo ustvariti magičnega trenutka, ko se pesem pomensko ali po danosti trenutka razpre in zaobjame celoto tistih, ki poslušajo. Tega na daljavo ni mogoče ustvariti, na dan pa pridejo druge možnosti: od intonacije besed do moči podob, od pravilnosti in hitrosti ritma do višine glasu. Pesem se uteleša skozi svojo »glasbeno« podobo, ne skozi okolje, v katerega je postavljena, kajti to je virtualno.

Tako sem vztrajal nekaj tednov, med največjim *lockdownom*, kakor so v Italiji krstili obdobje striktne karantene. Če smo bili prisiljeni v ždenje med domačimi stenami, sem s svojim pristopom skušal razpirati virtualno »peto« steno, da bi se pokazala kot okno v svet umetnosti.

Glede na odzive menim, da je uspelo le delno, kajti ljudje (poslušalci) se določenih rutinskih praks navadijo in jim ne namenijo dovolj pozornosti. Po nekaj tedenskih srečanjih sem prakso opustil. Nenadoma je začetno navdušenje po spletu ugasnilo tako hitro, kakor se je pojavilo.

Isti občutek se je počasi ozaveščal v meni pri vseh treh načinih virtualnega srečevanja – z dijaki, pevci in poslušalci. Bolj sem vztrajal, manj smisla sem videl. Zato z velikim veseljem pozdravljam vsaj začasno pot k normalizaciji, kajti »način na daljavo« je prinesel veliko novosti, toda za ceno utripanja odnosov, ki je bila – kakor koli že gledamo nanjo – prevelika.

Ob celotni izkušnji se je torej pojavilo veliko vprašanj, malo odgovorov, nekaj gotovosti in več dvomov. Umetnost in pedagogika na daljavo nikakor ne moreta nadomeščati realnega stanja stvari, lahko kvečjemu ponudita določena orodja, ki so uporabna, ter omogočata dodatne (ne pa nadomestne) pristope, ne moreta pa zagotavljati bistvenega in temeljnega elementa, ki ju povezuje in karakterizira: medsebojnega srečevanja.

Kajti zaslon ni podoben oknu ali vratom, temveč bolj zidu.

Zato je plezanje čezenj naporno.

Poučevanje na daljavo v glasbeni šoli – lastna izkušnja in opažanja

Mag. Tatjana Sagernik Kovačič

GŠ Ravne na Koroškem,
Javornik 35, 2390 Ravne na Koroškem

tatjana.skovacic@gmail.com

Ko sem slišala »Šole bodo zaprli«, sem začela verjeti, da gre zares. Slutili smo, da pouka naslednji teden ne bo več, in resnično je potekal le še nekaj dni. Predvidevani scenarij se je uresničil, saj je Svetovna zdravstvena organizacija razglasila pandemijo, temu je sledilo strokovno mnenje Nacionalnega inštituta za javno zdravje in dvanajstega marca 2020 je minister za zdravje Aleš Šabeder na podlagi 7. člena zakona o nalezljivih bolezni zaradi povečane nevarnosti širjenja novega koronavirusa razglasil epidemijo. Med ljudmi sta naraščali zmeda in negotovost, kdaj tudi panika, za nekatere pa je bilo preveč in so se bolj nagibali k zanikanju. Naslednji dan je ministrstvo za šolstvo, ob NIJZ, odredilo zaprtje šol od 16. do 27. marca 2020 (kmalu zatem še naprej, do nadaljnjega), učitelji smo prejeli odredbo o opravljanju dela na domu.

Prvi dnevi so minili v pričakovanju neznanega in na trenutke so se zdele razmere kot prizori iz znanstvenofantastičnega filma. Kaj bo z nami, bomo preživeli, nihče ni vedel, kaj obeta naslednji dan. Ukrepi Civilne zaščite Republike Slovenije s pristojnimi resorji, kako zavarovati zdravje ter življenje, so se izkazali kot učinkoviti, kar je končno prineslo nekaj težko pričakovanega občutka varnosti in mnogo lažje smo zasledovali navodila pedagoškim strokam, kako voditi in prilagajati novi način dela – poučevanje na daljavo.

Vsi smo se prvič srečali s takšnim načinom delovanja, zato je bilo veliko negotovosti, a je zavod za šolstvo kmalu podal usmeritve, ki so pomagale ustvariti osnovno, okvirno predstavo, kako naj sploh začnemo. Poudarjena je bila empatičnost, prijaznost, iskanje znanja, utrjevanje pred poseganjem po novem znanju, pozitivna naravnanost, kar je ob novicah o epidemiji zelo prijalo. Pomagali smo si s spletom, izmenjavanjem informacij in konkretnih navodil, kako oblikovati ure in naloge, pri čemer so izjemno koristili izdelki učiteljev glasbenih šol, ki jih je v obdobju izjemnih razmer zbrala in uredila dr. Inge Breznik v spletni učilnici Sodelov@lnica Glasba, in primeri učnih priprav, ki so jih pripravili člani projekta FS. Včasih je bilo dovolj le spoznanje, da tudi drugi izvajajo naloge na podobne načine kot mi sami, kar je pomagalo pomiriti dvome oziroma presoditi, ali smo na pravi poti.

Vse informacije smo si pošiljali prek dogovorjenega spletnega okolja, zato smo pohiteli s pridobitvijo spletnih kontaktov naših učencev oziroma njihovih staršev. V tistem času smo v vseh aplikacijah, ki omogočajo družabne aktivnosti, videli le pozitivne plati in zanje bili iz srca hvaležni. Nikomur ni prišlo na misel mladini očitati preseženo število ur ob računalnikih in telefonih, saj smo se le z njihovo pomočjo lahko zbližali in nadaljevali delo po novem.

Ker smo se morali v glasbenih šolah prilagajati osnovnim šolam, je trajalo nekaj časa, preden smo lahko postavili nove urnike, prvič pa smo imeli možnost poučevati tudi v dopoldanskih terminih, kar se je pri zbranosti otrok izkazalo kot izredno pozitivno. Odpadle so vse druge obšolske dejavnosti in otroci so bili spočiti, zbrani, kar je, kljub težkim razmeram, presenetljivo pozitivno vplivalo na hitro razumevanje danih informacij in učno učinkovitost.

Glavni del učnega procesa na daljavo je potekal prek vizualne in zvočne povezave (pretežno s pomočjo aplikacij Skype, Messenger, Viber), prek katerih smo z učenci vzpostavili najboljši neposredni stik, kolikor je bilo v tistem času mogoče. Ta del pouka je zahteval tudi največ razumevanja in potrpežljivosti, saj je časovni razmik med sliko in zvokom onemogočal jasno predstavo, kako učenec, učenka zares igra. K nejasnosti je prispevala še slaba kakovost zvoka, ki se nikakor ne more primerjati z živim zvenom inštrumenta. Internetne povezave so bile včasih izjemno nezanesljive ter polne kratkih prekinitev, kar je v praksi izgledalo na primer tako, da ni bilo mogoče razločiti, ali je otrok prekinil vodenje loka in s tem prekinil zvok ali je šlo le za kratek stik v povezavi.

Zato smo virtualne ure na vso moč dopolnjevali s pošiljanjem navodil v pisnih oblikah, učenci pa so vračali posnetke posameznih vaj, etud in skladb. Regulacije, ki jih je bilo mogoče razložiti pisno, smo v taki obliki posredovali še naprej, mnogo bolj učinkovito pa so se izkazali posnetki, ki smo jih ustvarili učitelji in jih pošiljali učencem. Sama sem jim uspela posneti violinske parte in tudi klavirske spremljave za skladbe oziroma koncerte, kar je terjalo precej ur dela, a mi je bilo v veselje.

Preden so poslali posnetke svojega igranja, so snov velikokrat zaigrali in igranje vedno znova snemali. Nekateri so izboljšavam namenjali več časa kot navadno pri urah ali domači vaji. Tako je povedala desetletna učenka: »Nikdar nisem tolikokrat zaigrala kakšne pesmice kot zdaj, saj sem želela, da na posnetku res dobro zveni.« Učenci so samostojno ali s pomočjo staršev načeloma bolj pogosto iskali dodatna navodila, kako naj kaj zaigrajo, kar lahko pripisujemo slabše posredovanim informacijam, lahko pa tudi večji motivaciji za boljše rezultate, a odgovorov na to žal še ne poznamo.

Pri mojih učencih in učenkah so bili večja težava težji ritmični motivi ter vztrajanje v tempu, in postalo mi je žal, da v preteklosti nisem zahtevala več igranja z metronomom. Tokrat je k težjemu razumevanju botroval še časovni zamik med zvokom in sliko, kar je bila ena največjih stalnih ovir kakovostnega pouka na daljavo. Ko tudi opozarjanje ni pomagalo, sem učencem posnela zvočne posnetke ob metronomu, kar je prineslo korist mlajšim učencem, starejšim pa presenetljivo ne toliko, kot sem pričakovala, zato sem metronom nadomestila s spremljavo bobnov, dodala pa sem še harmonsko podlago z zvokom bas kitare. Pri ritmičnih motivih smo ustvarjali besedni tekst, ki ustreza ritmu notnega teksta, vse dokler jim občutek ritma ni postal domač in preprost. Tako so končno izzvenele težave z razumevanjem in izvajanjem natančnega ritma ter vztrajanjem v tempu pri učencih, ki so si zmogli vzeti čas za vajo ali vsaj nekaj ponovitev.

Samostojna menjava strun, regulacija napetosti loka, učinkovito mazanje loka s kolofonijo so se izkazali za prav tako potrebne veščine, ki jih je smotrno prepuščati učencem takoj, že od začetnih ur naprej, četudi za ceno dragocenega časa, namenjenega postavljanju prstov in loka na strune.

Največje težave, ki so nastopile takoj na začetku, je bilo uglaševanje violine. Neskončno ponavljanje, v katero smer naj zavrtijo vijake, je bilo ob prekinjanju povezave in mojem lastnem pomanjkljivem poznavanju računalniške tehnologije, tako moreče, da sem se zares ustrašila prihodnjih tednov. Sledilo je nekaj počenih strun, dva počena mostička, eni učenki so pretreseni starši kupili kar novo violino. Samostojna menjava strun, regulacija napetosti loka, učinkovito mazanje loka s kolofonijo so se izkazali za prav tako potrebne veščine, ki jih je smotrno prepuščati učencem takoj, že od začetnih ur naprej, četudi za ceno dragocenega časa, namenjenega postavljanju prstov in loka na strune. A po začetnih zapletih so mladi prikazali hitro razumevanje in spretno samostojno pripravo inštrumenta. Le najmlajša deklica je pri uglaševanju potrebovala pomoč mamice še vse naslednje ure.

Urnike smo končno sestavili in ure so potekale v podobnem zaporedju kot v šoli. Le brez odmorov in prevozov. Te razmere so ponovno prebudile zavedanje, koliko časa in energije puščamo na cesti učitelji, ki poučujemo v dislociranih oddelkih, saj se mora kdo voziti tudi trideset kilometrov daleč za enega samega učenca in nato naprej spet v drug kraj. Zdaj pa je delo potekalo zbrano z istega, stalnega mesta, kar je prihranilo ogromno stresne vožnje v gneči ter onesnaževanja okolja. Izjemno pozitivna plat poučevanja na daljavo se je pokazala tudi pri tistih, ki so v službi deležni rušilnih odnosov med sodelavci ali od nadrejenih, čemur je botroval že sam fizični odmik, ob tem pa še smernice odgovornih institucij, ki so svojo nalogo izpolnjevale zelo pomirjujoče, s poudarkom na naklonjenosti, potrpežljivosti, hvaležnosti in podobno.

Ravno to sem tudi najbolj občutila, ko sem navezala stik z vsakim posameznim učencem, učenko. Lahko rečem, da me je najbolj razveselila vsako delovno uro ravno hvaležnost, da so zdravi, da jih lahko pozdravim z nasmehom in da izpeljemo prijetno uro prav z vsakim od njih.

Starši so zelo pomagali in bili izredno naklonjeni, in z velikim ponosom povem, da so svojo vlogo v glasbenem učnem procesu opravili odlično. V veliki večini so se nemudoma odzvali, dali podatke glede otrokove dosegljivosti in ves čas pomagali vzpostavljati oziroma ohranjati internetne povezave. Nekateri so imeli že službene izkušnje z rabo aplikacij in so podelili nekaj dragocenih nasvetov.

Prve ure so bili večinoma kar v istem prostoru s svojimi otroki in skrbno spremljali pouk, prenos informacij, razumevanje. Včasih je bila prisotna kar vsa družina in je ta čas izkoristila kot nekakšno razvedritev. Takšne razmere so bile zame kot učiteljico prijetne in zanimive, saj so nekoliko spominjale na delo pred občinstvom, za otroka, ki se je učil, pa ni bila optimalno koristna, saj je veliko koncentracije usmerjal v iskanje starševskih povratnih informacij, zbranosti za učenje pa je posledično ostalo toliko manj.

V večini družin je bil lahko vsaj eden od staršev ves čas doma, zato so otrokom lažje pomagali načrtovati delovnik in vajo. Prav hitro se je poznalo, kako učinkovit napredek so kazali tisti, ki so redno vadili, teh pa je bilo mnogo več kot v času pred koronavirusom, kar bi bilo po mojem mnenju vredno tehtnega razmisleka.

Nekateri starši so v tem času z otrokom preživeli nadpovprečno veliko časa ob glasbenih dejavnostih. Videli so, kako poteka pouk, kako se vede njihov otrok, ali mu je igranje inštrumenta všeč, kako sodeluje, kar je razrešilo marsikatero težavo, ki je lahko v preteklosti ostajala dolgo nerešljiva. Na drugi strani smo imeli učitelji vpogled v njihov delovni prostor, razmere za vajo doma, in marsikoga je presenetil trud staršev, kako kljub skromnemu številu prostorov poskrbijo za sobico, v kateri lahko otrok nemoteno vadi. Pri tem se včasih organizira vsa družina – odpravijo se na sprehod in tako umaknejo preglasne malčke, sorojence naših šolarjev. Prav tako smo lahko opazili tudi slabosti, na primer prenizko postavljeno notno stojalo, razglašen klavir, neustrezno ali celo nevarno shranjevanje inštrumenta, kar smo primerno naslovili in pomagali izboljšati. Kjer staršev ni bilo doma, so ure potekale prav tako brez težav, in lahko rečem, da so pri vzpostavljanju pogojev za delo na daljavo pomagali prav vsi, izkazali so se tudi starejši bratje in sestre, včasih celo pridržali telefon vso učno uro, da je bilo rokovanje z inštrumentom na zaslonu ustrezno razpoznavno. Nekateri so ob posnetkih klavirske spremljave skladbe pripravili zelo dobro in takrat sem obžalovala, da ni bilo mogoče nastopiti. Starši večine učencev in učenk so to težavo uspešno omilili z organizacijo domačih nastopov, in tako so nekateri kar precej snovi lahko s ponosom predstavili z igranjem pred drugimi.

Osemnajstega maja 2020 smo se vrnili v učilnice in znova nadaljevali pouk na šolah. Zaradi poziva infektologov k strogim ključnim ukrepom za omejitev koronavirusa so se otroci v naslednjih tednih v šole vračali postopno, glede na starost in razred osnovne šole. Tako smo urnike glasbene šole kar nekajkrat usklajevali, preden smo jih lahko končno spet postavili, a kljub temu je vse potekalo v potrpežljivem razumevanju. Kako je bilo učencem in učenkam, sem jih povprašala po vrnitvi v učilnice, ko smo se zopet srečali v živo. Prav vsi so pogrešali družbo prijateljev in učiteljev, zato so ves čas nestrpno pričakovali, da se bodo lahko vrnili v šole. Povedali so, da jim je bilo všeč, ker so lahko sami razpolagali s svojim časom, si določali čas za vajo in čas za počitek. Bili so navdušeni nad občutjem brez stresa in brez strahu pred testi; končno so lahko razmišljali še o čem drugem.

Razveselili smo se ponovnih srečanj in dela na star, znan način, a kljub temu ni bilo kot prej. Še vedno sta

prevladovala strah in stalno prežanje na ohranjanje varne medsebojne razdalje. Umikanje drugega pred drugim ni bilo prijetno. K sreči je bilo toplo vreme in smo lahko imeli stalno odprta okna, prezračene prostore. Starši so lahko čakali svoje otroke le pred šolo, nihče pa se ni smel zadrževati na hodnikih ali v skupnih prostorih. Poučevati smo morali v maskah, roke pa smo si lahko razkuževali skoraj na vsakem koraku. Nismo si smeli deliti stvari, zato so si snov in napotke učenci in učenke morali zapisovati sami. Temu smo namenili zadnjih pet minut pouka, in mlajši so si, kot nagrado za dobro delo, v knjižice z veseljem prilepili nalepke, ki so jih nabavili sami in jih vztrajno prinašali s sabo k pouku.

Pri inštrumentalnem glasbenem pouku smo šolsko leto zaključili brez izpitov, vendar je učitelj inštrumenta samostojno ovrednotil delo učenk in učencev ter jim na podlagi tega podelil zaključno oceno. Tudi pri tem smo upoštevali priporočila zavoda za šolstvo in ministrstva za šolstvo, ki so opozarjala na pozitivno naravnanost.

Podeljevanje zaključnih ocen je potekalo na različne načine, sama sem ga izvedla podobno kot večina kolegov: ko je učenec določeno snov izpitnega programa kakovostno in ustrezno zaigral, sem ta del ocenila. Učenca sem seznanila z oceno, ga pozvala k morebitnemu izboljšanju ocene in mu tako prepustila odločitev, ali bi želel skladbo še izdelovati in oceno izboljšati ali bi raje vadil nove stvari, saj je bilo časa še dovolj. Ocenjevalno obdobje se je tako pri večini zaključilo presenetljivo hitro in uspešno, v skladu z rezultati preteklega dela in pričakovanji.

Zato je do konca šolskega leta ostalo še dosti časa za drugo snov, pri kateri so učenci in učenke pokazali željo do trdega dela, veliko mero lastne iniciativnosti, motiviranosti in ustvarjalnosti. Ker ni bilo razloga za skrbi glede ocen, je delo do konca potekalo brez stresa, pa čeprav se je dvignil tempo učenja, saj so tudi pri šolskih predmetih in drugih obšolskih dejavnostih poskušali nadoknaditi čim več zamujenega. Mnogo učiteljev je izrazilo veselje ob svobodnejši izbiri igranega programa, še posebno ker je lahko bilo več spodbude samih učencev. Zelo zanimiva tudi čisto nepričakovana ugotovitev, da je mnogo učiteljev ob samostojnem podeljevanju ocen znova začutilo močnejši občutek zaupanja v svoje delo in dovoljenje za samozavestno držo ob lastnih odločitvah.

Opazili smo, da klasično opravljanje izpitov s sabo prinaša tako pozitivne kot negativne vplive, kar bi bilo v prihodnje koristno preučiti in morda nadgraditi ter ustrezno posodobiti.

Pouk na daljavo ni bil izbira, ampak najboljši možni izhod iz težkega in resnega položaja, ki smo ga tisti čas bili zmožni ustvariti. Ne smemo pozabiti, da smo v tistem času, s tedanjim (ne)poznavanjem razmer izbirali le med zdravjem in boleznijo, nekateri tudi med življenjem in smrtjo. Bila je konfliktna izkušnja in kot iz vsake situacije, ki prinese frustracije, se tudi iz te lahko česa naučimo. Če nam bo to uspelo, bomo lahko nekoč z gotovostjo zatrdili, da je bila dobra izkušnja. Opazili smo, da se je ob delu z otroki izkazalo kar nekaj novih možnih načinov spodbude, podajanja snovi ter preverjanja znanja, ki bi jih bilo smiselno razvijati in kdaj uporabiti pri pouku tudi v prihodnje, še prav posebno pa se je izkazala pomembnost živega odnosa med učencem in učiteljem ob glasbenem delovanju, zato je treba tej temi nameniti veliko resne pozornosti.

> Tehnologija nikakor ne more nadomestiti živega odnosa med ljudmi in odnosa z živim zvenom glasbe.

Poudariti je treba, da tudi milijon pozitivnih pričevanj poučevanja na daljavo ne odtehta negativne plati, in sicer: manjkala sta živi stik in živa glasba. Tehnologija nikakor ne more nadomestiti živega odnosa med ljudmi in odnosa z živim zvenom glasbe. Ne glede na to, koliko aktivni in ustvarjalni smo, dokler ostajamo vsak na svoji strani zaslona, vladata osamljenost in občutek izoliranosti, ki ga nihče ne želi in ne zmore izkušati na dolgi rok. Nepreklicno se je izkazalo tudi to, da šola ni le izobraževalna, temveč je vsaj toliko tudi vzgojna ustanova. Če se spomnimo, kako burne razprave so potekale v Sloveniji o tej temi še pred nekaj leti, ko so strastno zagovarjali tako eno kot drugo stran, danes tega dvoma ni več, in verjamem, da smo složni v dejstvu, da v šolah učimo in tudi vzgajamo. Zavedanje tega prinese precej teže, saj ni pomembno le, kaj poučujemo, temveč tudi kako poučujemo, kakšen odnos vzpostavljamo do otrok, kaj jim ob igranju ter s svojim vedenjem in zgledom še kažemo, kar prijazno poziva k dopolnjevanju učnega procesa in s tem učnega načrta še naprej.

(Brez)mejno glasbeno ustvarjanje: primeri ustvarjalnih glasbenih dejavnosti v času pouka na daljavo

Sanja Poljšak Pesan

OŠ Pod goro Slovenske Konjice,
Šolska ul. 3, 3210 Slovenske Konjice

sanja.poljsak@gmail.com

(Un)limited Musical Creativity: Examples of Creative Musical Activities during Learning Distance

Izvleček

V prispevku so predstavljeni konkretni primeri dela na daljavo pri pouku glasbene umetnosti v osnovni šoli, pri katerih je v ospredje postavljeno glasbeno ustvarjanje. Vsak primer vsebuje podroben opis celotnega pedagoškega procesa od ideje prek avtoričinega ustvarjanja in poustvarjanja kot primera in navdiha za učence, pa do končnih ustvarjalnih izdelkov učencev in povratne informacije učencem. Vsi primeri vsebujejo opis pripomočkov in orodij, potrebnih za izvedbo, kot tudi načine uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije. Primeri so podprti s fotografijami in videoposnetki avtoričinega ustvarjanja, kot tudi z nekaterimi najizvirnejšimi izdelki učencev.

Ključne besede: glasbena umetnost, osnovna šola, pouk na daljavo, glasbeno ustvarjanje.

Abstract

The article presents concrete examples of distance music lessons in primary school, focusing on musical creativity. Each example contains a detailed description of the entire pedagogical process – from the idea, through the author's creative and re-creative work as an example and inspiration for the pupils, to the pupils' creative end products and the giving of feedback to the pupils. All examples contain a description of the aids and tools needed for implementation, as well as the ways of using ICT. The examples are substantiated with photographs and videos of the author's creative work and with some of the pupils' most original products.

Keywords: art of music, primary school, distance lessons, musical creativity.

Proces učenja ali pridobivanja znanja je pri otroku odvisen od prepleta socialnih odnosov, psiholoških dejavnikov ter ožjega in širšega družbenega okolja. Vsi ti vidiki učenja so se obrnili na glavo, ko smo v mesecu marcu tako učitelji kot učenci morali ostati doma. Oboji smo se prvič znašli v položaju, ko so postali vsi do sedaj nam znani in ustaljeni načini in metode dela neizvedljivi. Nove okoliščine so nas prisilile k hitremu odzivu in prilagoditvi na razmere. Nekateri so v tem videli prepreke, drugi priložnosti. Sama sem v tem videla izjemno priložnost za tiste plati mojega dela, ki sem jih ves čas zanemarjala.

Ko sem pred leti prvič stopila pred učence na osnovni šoli, me je neki deček očitajoče vprašal: »Učiteljica, zakaj pri likovni vedno rišemo, slikamo, barvamo, ustvarjamo? Pri glasbi pa se moramo učiti toliko podatkov, zgodovine … Zakaj glasba ni tako kot likovna?« To vprašanje me spremlja vsak dan mojega dela na šoli. A čeprav se zavedam, da premorem dovolj glasbenega znanja, idej in izkušenj, ki bi jih lahko posredovala mladim, večino časa še vedno ostajam v varnem zavetju učbenika, delovnega zvezka, učnih listov, posnetkov na Youtubu, predstavitev Power Point. Vedno znova najdem opravičila in izgovore: premalo časa, preobsežna učna snov, slabi pogoji za delo, nezainteresiranost otrok ipd.

Karantena je bila priložnost, ki sem jo nevede želela in čakala. Z njo so prišle do izraza tiste lastnosti, ki jih učitelji pri svojem delu najbolj potrebujemo: iznajdljivost, sposobnost prilagajanja in improvizacije. V pomoč so mi bile tudi izkušnje s področja nepedagoškega glasbenega ustvarjanja in udejstvovanja – sem učiteljica petja, zborovodkinja, avtorica glasbe in pevka v različnih glasbenih zasedbah. Vse te izkušnje so mi prišle še kako prav.

Ko so se razmere v Sloveniji in po svetu začele zaostrovati in smo videli, da se lahko kmalu zgodi, da bomo ostali doma, se je vodstvo naše šole izredno dobro in hitro odzvalo na novo realnost. V kolektivu smo se vseskozi tehnično in moralno medsebojno podpirali in si izmenjavali izkušnje.

Šolski računalničar je vsem učencem od 5. do 9. razreda ustvaril šolske e-naslove in gesla za dostop. V svojem službenem poštnem nabiralniku (Google računu) sem si v stikih ustvarila skupine po razredih (5.a, 5.b itd.), tako da sem ročno vnesla vse kontaktne naslove učencev posameznega razreda in si s tem olajšala komunikacijo s celotnimi razredi. Prek elektronske pošte sem jim v glavnem pošiljala začetna navodila in napotke, dokler se niso navadili in usvojili dela s spletnimi učilnicami.

Nato sem si še isti dan ustvarila prvo Google spletno učilnico. Zanjo sem potrebovala nekaj ur, potem pa je steklo in sem za oblikovanje zadnje spletne učilnice potrebovala le nekaj minut. Potem se je vodstvo šole odločilo, da bomo prešli na Xooltime spletne učilnice (e-Asistent), zato sem vse učilnice ustvarila na novo in vso vsebino prenesla v te. Moje začetno »navodilo« na oglasni deski je bilo za vse učence in razrede enako: »Dragi učenci! Upam, da ste zdravi in kar se da mirno preživljate te čudne čase. Polepšajte si jih z glasbo – pojte, plešite, poslušajte glasbo, skratka, uživajte v njeni lepoti!«

V spletne učilnice nisem nalagala navodil za obravnavo učne snovi, saj sem si obljubila, da bom ta čas dela na daljavo izkoristila izključno za glasbeno ustvarjanje.

V spletne učilnice nisem nalagala navodil za obravnavo učne snovi, saj sem si obljubila, da bom ta čas dela na daljavo izkoristila izključno za glasbeno ustvarjanje. Vanje sem naložila primere različnih možnosti za ustvarjanje, učenci pa so si glede na sposobnosti in interes izbrali dve ali tri. Svoje ustvarjanje so fotografirali ali posneli in mi gradivo posredovali – bodisi po elektronski pošti ali pa v Google Drive mapo svojega razreda, če je bila datoteka prevelika za pošiljanje.

V času epidemije so številne kulturne ustanove odprle svoja virtualna vrata in nam omogočila brezplačne oglede vsebin. Na voljo so nam bile številne operne predstave največjih opernih hiš po svetu, lutkovne predstave, muzikali, dokumentarne oddaje o glasbi itd. Med vsemi temi sem izbrala najzanimivejše in najbolj poučne ter glede na primernost vsebin povezave do spletnih mest prilepila v spletne učilnice.

Delo z računalnikom, uporaba spletnih orodij, glasbenih programov in aplikacij mi niso tuji. Z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije načeloma nisem imela težav. Če pa se je kje zataknilo, sem poskušala odgovor poiskati na spletu ali pa sem za pomoč prosila kolega računalničarja.

Zoja Zorc – ropotulja

Zoja Zorc – bobenček

Sem mama štirih otrok – dveh osnovnošolcev, enega dijaka in enega študenta glasbe –, tako da sem imela tehnično pomoč (in inspiracijo) ves čas na dosegu roke. Hkrati pa sem na okoliščine dela od doma lahko pogledala tudi z zornega kota mame, ne samo učiteljice. Dopoldnevi so v času pouka na daljavo pri nas izgledali kot vojna fronta – bitka za edini prenosnik s kamero, za (omejen) prenos podatkov ipd. Ko sem videla, kako obremenjeni in pod pritiskom so bili na trenutke moji otroci, me je to spodbudilo k razmišljanju o tem, da je glasba v šoli le še eden od množice drugih predmetov, s katerimi se učenci vsak dan borijo. Zato sem si želela, da glasbena umetnost ne bi bila še ena skrb in obremenitev več, temveč sem jim želela na vsak način polepšati dneve in kar se da olajšati delo na daljavo. Zato sem učne načrte, učbenike in delovne zvezke pospravila v predal, otroke in sebe pa spodbudila k brezmejnemu ustvarjanju.

Lovro Hitrec – Lego violina

Tako so nastali moji videi o izdelavi preprostih otroških glasbil. Ideje sem našla na Youtubu, ko sem iskala primerne posnetke/naloge za učence. Še tako zanimiva naloga je še vedno samo naloga. Zato sem »poučevanju« želela dodati osebno noto in navezati stik z učenci tako, da sem sama izdelala preprosta glasbila iz materialov, ki sem jih našla doma, postopek posnela in ga poslala učencem. Vedela sem, da tako kot jaz pogrešam njih, tudi učenci pogrešajo osebni stik z nami učitelji. Moj temeljni namen je bil otroke s posnetki razveseliti in jih presenetiti. Izdelava glasbila ni bila obvezna naloga, temveč bolj izziv. Menim, da je bil ravno to razlog, da so se nanj učenci množično odzvali.

Izdelava preprostih otroških glasbil

- Na Youtubu sem poiskala posnetke izdelave preprostih otroških glasbil z uporabo iskalnih pojmov, kot so »*simple kids musical instruments*«, »how to make *simple musical instruments for kids*«, »*simple musical instruments*« ipd.
- Med posnetki sem izbrala preprosta glasbila, ki jih je mogoče izdelati iz materialov, ki jih imamo vsi doma,
- Po hiši sem poiskala različne materiale, potrebne za izdelavo glasbila.
- Pripravila sem si material in z mobilnim telefonom (nižji cenovni razred < 200 evrov) posnela postopek izdelave.

Gašper Kalar – kitara

- Posnetek je nastal v enem kosu, z vmesnimi pavzami.
- Posnetek sem prenesla na računalnik, ga naložila na svoj Youtube kanal, povezavo do posnetka pa odprla za javnost.
- Nato sem na oglasni deski spletne učilnice (Xooltime) objavila povezavo do posnetka.
- Učence sem spodbudila k ustvarjanju glasbil iz najrazličnejših materialov, ki jih najdejo doma, pri ocenjevanju teh pa ni bila pomembna estetska vrednost glasbila, temveč izvirnost in uporabnost.
- Otroci so morali izdelati glasbilo in nanj zaigrati (lahko tudi ob petju znane skladbice).
- Svoje ustvarjanje so učenci posneli (avdio ali video), posnetek pa mi posredovali prek Google Driva ali Wetransferja (prvi dan dela na daljavo sem izdelala video in foto vodič »Kako poslati video« ter ga poslala vsem učencem).
- Nalogo sem ocenila in učencu poslala oceno kot odgovor po elektronski pošti.

Čeprav je bil moj video o izdelavi preprostih otroških glasbil namenjen predvsem učencem nižje stopnje, se je na nalogo odzvalo veliko učencev višjih razredov, ki jih je naloga navdušila in so se želeli tudi sami preizkusiti v ustvarjanju glasbila (gl. posnetke in slike).

Nejc Podergajs – tamburin in ropotulji

»Karantena rap«

V naši hiši nikoli ne manjka muziciranja. Vsi smo namreč tako ali drugače povezani z glasbo. Moji štirje otroci doma, pa tudi učenci petja ob popoldnevih, skrbijo, da ostajam v koraku s časom in trenutnimi glasbenimi tokovi. Tudi kot pevka v zabavnem ansamblu sem primorana slediti glasbenim trendom in temu, kar je trenutno »in«.

Čeprav se mi je v času karantene na trenutke zdelo, da laže obvladam 450 otrok v šoli kot svoje štiri doma, pa so bili tudi trenutki, polni smeha, norčij, petja, muziciranja. In v teh sem našla navdih za svoje ustvarjanje.

Po pozitivnih odzivih vodstva naše šole, učencev, staršev in učiteljev na moje prve posnetke, sem razmišljala, kaj bi še lahko ustvarila za svoje »šolske« otroke, kako bi iz teh resnih razmer izcimila nekaj pozitivnega, hudomušnega, da bodo vsaj za trenutek pozabili na skrbi in se nasmejali svoji učiteljici. Kdo pa se ne norčuje rad iz svoje učiteljice? In tako se mi je porodila ideja o besedilu, ki bi se na prijazen način pošalil na račun trenutnih okoliščin. Najprej je nastal en verz, pa drugi. Naslednjega je dodal sin, tretjega mož … In nastal je *Karantena rap.*

Skozi ves proces ustvarjanja me je vodila misel, ki je moj moto tudi v razredu – predvsem pri delu s pevci: »Ne govori, ne razlagaj – *zapoj, pokaži.*« Ne da bi temeljito razmislila o »posledicah«, sem že brskala po hiši ter po omarah in predalih iskala kapo, debele zlate ogrlice, očala in vse potrebne rekvizite za snemanje. Vse se je dogajalo zelo hitro, spontano, brez načrtovanja ali posebnih priprav. Improvizacija na vrhuncu.

Na Youtubu sem iskala glasbeno podlago za svoj rap, in sin me je spomnil na kultni rap Snoop Dogga z naslovom Still Dre. To seveda ni edina instrumentalna podlaga, ki mi je bila na voljo. Na Youtubu je takih posnetkov na tisoče, le prave iskalne pojme moraš vnesti v brskalnik: »*rap instrumental*«, »*rap backing track*«, »Hip-*hop instrumental*«, »*Hip-hop backing track*«, »*freestyle rap*«…

Neža Furman – ropotuljica

Ilena Vodovnik – ropotulja

Glasbeno podlago, ki sem jo izbrala, sem prenesla na svoj telefon, potem ko sem Youtube video kar na spletu pretvorila v posnetek mp3 (*youtube to mp3 converter free online*). Vzela sem sinov prenosni zvočnik, ga prek Bluetootha povezala s svojim telefonom in tako predvajala glasbo pred hišo, kjer smo posneli video.

Ker je bilo besedila kar precej in nisem imela prehodnih izkušenj z repanjem, sem enega od sinov prosila, da mi je med snemanjem na tablici prikazoval besedilo – pri tem so bila očala s temnimi stekli ključnega pomena. Drugi sin je s svojim telefonom vse skupaj posnel. Lahko si predstavljate, koliko smeha je bilo, preden nam je uspelo posneti skladbo do konca.

Posnetek sem nato s telefona prenesla na svoj računalnik in ga s programom Windows Movie Maker opremila z napisi. Montiranje ni bilo potrebno, saj smo skladbo posneli v enem kadru – torej brez prekinitve od začetka do konca. Video sem nato naložila na svoj Youtube kanal, omogočila javni dostop, povezavo pa poslala učencem prek oglasne deske v spletnih učilnicah Xooltime. Potem pa čakala na prve odzive ...

V prvih štiriindvajsetih urah si je posnetek mojega rapa ogledalo več kot 3500 ljudi. Odzivi učencev so bili izjemni – večina se jih je odzvala s pohvalami in pozitivnimi komentarji, najpogumnejši pa so sprejeli izziv in ustvarili svoje rap različice.

Med kolegi učitelji sem večkrat naletela na pripombo, da oni tega ne bi zmogli, saj da se neradi tako izpostavljajo kot jaz. Razumem kolege. Vendar tu ni šlo zame. Ko sem ustvarjala vse svoje videe, sem imela v mislih samo to, kako otrokom polepšati ta čas in jih spodbuditi k ustvarjanju. Tudi tiste, ki se neradi izpostavljajo in so osamljeni že v polnem razredu sošolcev. Kako jim je šele sedaj, ko so jim odvzete vse socialne interakcije.

Blaž Gorjup – bobenček

Otrokom sem želela pokazati, da niso sami. Da smo vsi lahko umetniki, čisto vsi smo ustvarjalni in da (glasbena) ustvarjalnost ne pozna meja.

Naj se sliši še tako banalno, a s tem ko sem se izpostavila, tako napravljena in našemljena, sem otrokom v prvi vrsti dala vedeti, da ti ni treba biti super model z umetnim telesom in perfektnim (studijsko obdelanim) glasom, da lahko ustvarjaš glasbo. Ne potrebuješ drage glasbene opreme in posebnih računalniških programov. Le veselje do glasbe in trenutek navdiha. In to preprostost in iskrenost so otroci prepoznali in cenili. In posnemali.

Kulturni dan na daljavo

Ravno v tednu, ko se je začel pouk na daljavo, bi s tretjo triado morali obiskati koncert v Cankarjevem domu. Kot vodja kulturnega dne sem morala poiskati alternativo za izvedbo dneva dejavnosti. Porodila se mi je ideja o virtualnem koncertu.

Vsem učencem od 5. do 9. razreda sem poslala sporočilo/vabilo za sodelovanje na koncertu z glasbeno točko. Sodeloval je lahko prav vsak, ki je pripravil bodisi pevski, plesni ali instrumentalni nastop. Na moje presenečenje so se odzvali tudi učenci, ki sicer ne obiskujejo glasbenih šol.

Virtualni koncert Učenci za učence

- Učencem sem prek oglasne deske v spletni učilnici poslala obvestilo o kulturnem dnevu in povabilo za sodelovanje z glasbeno točko.
- Z nastopajočimi smo imeli dan prej generalko prek Zoom konference, da smo se pripravili in odpravili morebitne tehnične ovire/težave.
- Sestavila sem koncertni bonton in koncertni list ter ju poslala učencem.

Tjan Kranjčec Gošnjak – ropotulja

- Izvedli smo tri koncerte prek Zoom konferenc (posebej za 7., 8. in 9. razred).
- Namesto z aplavzom so sošolci nastopajoče nagradili s prijaznimi komplimenti v klepetu ali z ikono za aplavz.
- Po koncertu so otroci v spletno učilnico prejeli učni list z nalogami in vprašanji, ki so se nanašala na koncertni bonton, koncertni list in seveda na same glasbene nastope.

> Otrokom sem želela pokazati, da niso sami. Da smo vsi lahko umetniki, čisto vsi smo ustvarjalni in da (glasbena) ustvarjalnost ne pozna meja.

Kljub temu da spletne konference ne omogočajo glasbene izkušnje, ki jo daje nastop v živo, je bil virtualni koncert posrečena alternativa, na katero so se učenci izredno pozitivno odzvali. Koncertov so se kot poslušalci udeležili čisto vsi učenci, tudi nekateri učitelji in celo ravnateljica. Nastopajoči so za udeležbo/nastop dobili oceno.

Sklep

»Glasba iz duše odpravi umazanijo vsakdanjega življenja.« (Berthold Auerbach, nemški pesnik in literat, 1812–1882)

Medtem ko nastajajo zadnje vrstice tega članka, se nam že obeta novi val šolanja na daljavo. Tokrat smo nanj bolj in bolje pripravljeni. V pomoč nam bodo izkušnje pretekle pomladi. Strokovnjaki s področja glasbenega šolstva so s pomočjo glasbenih pedagogov vzpostavili obsežno mrežo uporabne strokovne literature, seminarjev, tehnične podpore, spodbude ipd. Pomemben del te mreže so predvsem primeri dobre prakse dela na daljavo. Tako kot sama najdem navdih in ideje v delu drugih strokovnjakov, glasbenih učiteljev, glasbenikov in drugih umetnikov, si želim, da bo tudi naše ustvarjanje navdih in pomoč ostalim.

Ne glede na vse pa na tovrstne okoliščine ne moremo biti nikoli popolnoma pripravljeni – ne mi in ne učenci. S posluhom zase in za soljudi, zlasti pa za učence, bo delo lažje in prijetnejše za vse. Moj najpomembnejši cilj, ki me je vodil skozi ves proces pedagoškega dela na daljavo do sedaj in me bo tudi v prihodnje, je navdušiti otroke za ustvarjanje. In ta je bil v celoti dosežen. S svojimi izdelki so me presenetili in navdušili in – kar je najpomembnejše – za trenutek pozabili na osamljenost, tegobe in težave tega ponorelega sveta ter se počutili pomembne in povezane. Ali ni to največ, kar lahko damo svojim učencem?

Tilen Trontelj – didgeridoo

Viri

Bejat Krajnc, V. (2019). *Medpredmetna povezava GUM in GOS.* Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=-NO9qB0ueTyA.

Kovačić, O. (2019). *(Freestyle) Karantena D rap.* Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=958TS6BXYz0.

Poljšak Pesan, S. (2019). *Izdelava preprostih otroških glasbil.* Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=kAg2x_bFNNE; https://www.youtube.com/watch?v=22LIj9PceE4; https://www.youtube.com/watch?v=N5sscl-x6z4.

Poljšak Pesan, S. (2019). *Karantena rap.* Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=A9qY0Ezm3ZQ.

Riemer, A. in Riemer, T. (2019). *Boben in ropotulja.* Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=2byJn-yZF18&feature=emb_logo.

Biti ustvarjalen na daljavo

Being Creative at a Distance

Viljem Babič

II. gimnazija Maribor,
Trg Miloša Zidanška 1, 2000 Maribor

viljem.babic@druga.si

Izvleček

V prispevku so opisani konkretni primeri dela na daljavo pri pouku glasbe v gimnaziji z izdelki, ki so jih ustvarili dijaki v obdobju karantene. Dodane so hiperpovezave do posameznih skladb in zapisana navodila za izvedbo ustvarjalnih nalog.

Ključne besede: gimnazija, glasba, učenje na daljavo, poslušanje glasbe, glasbene oblike, rock, pop, rap, ustvarjalnost dijakov, primeri dobre prakse.

Abstract

The article describes concrete examples of distance music lessons in general secondary school and the products created by the students during quarantine. The article includes hyperlinks to individual compositions and written instructions for carrying out the creative assignments.

Keywords: general secondary school, music, distance education, listening to music, musical forms, rock, pop, rap, secondary school students' creativity, examples of good practice.

Karantena

Še vedno se spominjam tistega marčevskega petka, trinajstega, ko smo s kolegi sedeli na izredni konferenci v našem amfiteatru in bili seznanjeni, da začnemo prihodnji teden s poukom na daljavo. V glavi mi je nenehno odzvanjalo, kako naj imam pouk glasbe na daljavo, ko pa je treba za poslušanje glasbenih primerov in njihovo analizo imeti interakcijo z vsemi dijaki v razredu, kako naj dijakom ob klavirju ponazorim glasbene primere, kako naj negujem razredno petje, kako naj izpeljem priprave zbora (namreč načrtovane sem imel čez vikend) in začrtane koncerte, kako naj vadimo z našim šolskim orkestrom (koncert je čez dva tedna), kako naj nadaljujem zastavljene razredne projekte. Nepredstavljivo … Preveč vprašanj in v prvem trenutku odgovor, da to ne bo mogoče.

Nova oblika izobraževanja, pri kateri sta učitelj in dijak prostorsko oziroma časovno ločena in pri kateri učitelj za svoje dijake pripravi in izpelje ter koordinira aktivnosti na daljavo, zahteva temeljito poznavanje procesov učenja in poučevanja. Hkrati pa taka oblika izobraževanja zahteva več časa tudi za pripravo in delo učiteljev (Zavod RS za šolstvo, 2020). Čez noč smo morali sprejeti novi izziv in implementirati še do sedaj mnoga neznana spletna orodja in učni proces načrtovati drugače, digitalno in virtualno s pomočjo informacijske tehnologije.

Delo na daljavo na II. gimnaziji Maribor

Vzpostavitev pouka na daljavo je na II. gimnaziji Maribor ob velikem zadovoljstvu dijakov, učiteljev in staršev prešla tekoče in brez kakršnega koli kolapsa informacijskega sistema, o kakršnem smo lahko brali v časopisih in spremljali v medijih (eŠola, Arnes, eAsistent idr.), saj že več let uporabljamo platformo Google in njihova spletna orodja. Spletne strani in spletne učilnice so pri nas stalnica in tako sem tudi prvi teden pouk na daljavo izpeljal brez (pre)velikega stresa. A že v naslednjem tednu so se pokazale preobremenitve tako dijakov kot tudi učiteljev, saj nismo bili vešči odmerjanja nalog dijakom in oddaji teh v spletne učilnice ter količini nastalega dela na obeh straneh. Nekateri učitelji smo tudi starši in naši otroci so prav tako delali od doma, zato je bilo treba temeljito reorganizirati čas in ves delovni procesa vseh nas. V začetnem tednu smo pozabili, da posamezni dijak prejme naloge od desetih ali več učiteljev, ki ga poučujejo v tednu, in prav vsak od njih seveda pričakuje, da bo naloga oddana v spletni učilnici do naslednje učne ure. Prav tako smo zanemarili pomemben vidik, da dijak potrebuje mnogo več časa za izvedbo neke dejavnosti predmeta, kot bi ga sicer potreboval v šoli ob strokovnem vodenju posameznega učitelja. Tako sem v drugem tednu pouka na daljavo začel razmišljati drugače. Glasba naj bo popestritev dijakovega natrpanega dela od doma in sedenja za računalnikom ter naj mu hkrati ponudi sprostitev in zadovoljstvo.

Prav slednje se je pokazalo v odgovorih dijakov, ko smo po petih tednih izvajanja dela na daljavo z anketnim vprašalnikom preverili zadovoljstvo naših drugogimnazijcev. Anketo, ki jo je opravila naša svetovalna služba, je izpolnilo 81 odstotkov vseh dijakov (dijaki programa mednarodne mature so takrat že končali pouk) in odgovorilo na temeljna vprašanja, ki so nas zanimala. Na primer: kakšne pogoje imajo za učenje na daljavo, katera digitalna orodja uporabljajo, kako so zadovoljni s pripravljenimi gradivi, koliko časa porabijo, ali potrebujejo dodatno pomoč, v čem vidijo prednosti in v čem slabosti, psihofizično stanje dijakov itd. Izsledki so seveda neprecenljivi in bi zaradi razsežnosti lahko bili predmet obsežnega strokovnega prispevka. Morda bi tukaj izpostavil naslednje splošne ugotovitve.

Pri šolanju na daljavo dijaki najbolj pogrešajo razlage profesorjev, človeški stik, sošolce in druženje. Pri načinu dela na daljavo so jim všeč možnost lastne organizacije časa in dela, fleksibilen urnik in zmožnost dela v svojem tempu. Nasprotno, ni jim pa všeč – pri nekaterih predmetih – prevelika količina nalog in snovi, ki jo morajo sami predelati. Ponekod manjkajo razlage v živo, nerazumevanje snovi, ki se jo sami težko naučijo. Občasno so stvari nepregledne (preveč mailov, rokov za oddajo nalog) in stresne. Prav tako tarnajo, da preveč časa preživijo pred računalnikom (boleče oči, utrujenost, glavobol). Odgovori, vredni tehtnega premisleka.

Po zaključku šolskega leta smo svoje odgovore učenja na daljavo dali tudi vsi učitelji naše gimnazije. Anketa je pokazala že poznane prednosti in slabosti takšnega dela, ki smo jih slišali in brali v medijih ter strokovnih člankih, velike pomisleke glede usvojenega znanja, preverjanja znanja in vsakodnevne preobremenjenosti; pripraviti vsa gradiva, jih naložiti v spletne učilnice, pregledati naloge, odgovoriti na komentarje in vprašanja, spletne videokonference in še več terjajo dnevno dvanajst do štirinajst ur dela.

Skrita ustvarjalnost dijakov in primeri iz prakse

Učne ure glasbe sem začel spreminjati v smer izkustvenega in doživljajskega vidika učenja ter načrtovati ustvarjalnost dijakov v njim prijetno izkušnjo. Najprej seveda z majhnimi koraki, ki so bili povezani s trenutnim učnim načrtom posameznih glasbenih oblik. Dijaki

so za nalogo sami poiskali njim poznan in priljubljen glasbeni primer, ga postavili v časovni okvir in zapisali osnovne glasbene značilnosti. Naslednji korak je bila izbirnost. Med ponujenimi tremi glasbenimi primeri so izbrali samo enega, tistega, ki se jih je najbolj dotaknil. S tem je bila dosežena analitična komponenta poslušanja glasbe, saj so o izbranem glasbenem primeru tudi zapisali osnovne glasbene karakteristike in nalogo objavili v spletni učilnici. Veliko je bilo primerov nalog odprtega tipa, pri katerih so lahko dijaki napisali, kaj trenutno doživljajo ob poslušanju. Takrat smo obravnavali klavirsko miniaturo, samospev in programsko glasbo. Morda bi kdo pomislil, da je to nesmiselno in nedidaktično, a to so bili najlepši in najbolj iskreni zapisi, objavljeni v spletni učilnici. Glasba jim je postala sopotnica v težkem, izoliranem in nepredvidljivem pomladanskem času. Spodbujala jih je k drugačnemu mišljenju in jim pomagala odmik od vsakdana. Po opravljeni tedenski refleksiji sem ugotovil, da se takšnih tipov nalog nikoli ne bi lotil v razredu, saj poslušati trideset dijakov časovno ne bi bilo mogoče. Stopiti dva koraka nazaj ne pomeni ravno nedoseganja operativnih in procesnih ciljev, vendar se je v danem primeru izkazalo za odlično iztočnico novega ustvarjalnega procesa. Pouk na daljavo v prvih tednih je tako prinesel novo razsežnost.

Ob spoznavanju zgodovine rocka in popularne glasbe sem želel dijakom ponuditi novo ustvarjalno izkušnjo. Na podlagi njihovega samostojnega dela in učenja prek spleta sem želel ob mnogih ponovitvah s kvizi, križankami in glasbenimi primeri izvedeti njihov glasbeni okus popa. Spodbudil sem jih k oblikovanju in pisanju osebne glasbene lestvice. V spletni učilnici je vsak dijak prejel kopijo lestvice z naslednjimi navodili:

»/…/ Predstavljaj si, da pišeš scenarij za radijsko oddajo, v kateri poslušalcem na zanimiv način predstaviš svojo lastno glasbeno lestvico Top pop 20, ki vsebuje glasbo petdesetih let prejšnjega stoletja do današnjih dni. Skladbe naj si sledijo v nasprotnem vrstnem redu, vsako skladbo ‚komentiraj' (osnovne glasbene značilnosti in/ali posebnosti, izvajalci, časovno pojavljanje, lastno mnenje). Ob vsaki skladbi seveda prilepi povezavo na Youtube kanal. Verjamem, da imate veliko več pop skladb na vaših glasbenih predvajalnikih in bo potrebno nekaj časa in tehtnega razmisleka, da boste prišli do vaših izbranih dvajsetih skladb. Naj vam bo ustvarjanje v veliko veselje in resnično uživajte. Ob končni refleksiji bom primerjal razredne lestvice in izbral razrednih top pet skladb. /.../«

Naloga je bila dijakom druga najbolj všečna v obdobju karantene. Presenečen sem bil nad časovnim intervalom oddaje, saj so mnogi dijaki oddali in pripravili lestvico kar naslednji dan, čeprav je imela naloga sedemdnevni rok oddaje. Želja in strast po ustvarjanju sta privreli na dan, kar pove veliko. Naloga je razkrila glasbeni okus vsakega posameznika, pri mnogih filigransko natančno poznavanje širšega konteksta skupine in posameznih besedil, ne nazadnje sem bil zelo presenečen nad domišljijo in izvirnostjo zapisa scenarija (gl. primer v nadaljevanju).

Slika 1: Primer zapisane lestvice Top pop 20 (2020). Spletna učilnica, interno gradivo II. gimnazije Maribor. Dostopno na: https://www.druga.si/ (5. 9. 2020).

Zavedel sem se, da smo imeli glasbeni in likovni pedagogi v času karantene posebno vlogo in nalogo, tudi s psihološkega vidika, saj smo z ustvarjalnimi dejavnostmi in nalogami pri dijakih ohranjali povezanost, sodelovalno učenje in veščine timskega dela, četudi na daljavo. Prav to smo dokazovali tudi vsi glasbeni pedagogi, ki smo se tedensko srečevali in delili primere dobre prakse v spletnih srečanjih pod okriljem Inge Breznik na zavodu za šolstvo.

Prav to me je spodbudilo k novi ustvarjalni nalogi, ki je pri dijakih po priljubljenosti pristala na prvem mestu. To je rap naloga. Iztočnica je bila Pesem o skladateljih in njihovih delih Simone Svanjak in primer Sanje Poljšak Karantena rap na Youtube kanalu. Dijakom sem v spletni učilnici objavil:

Primer timskega dela treh dijakinj, ki so napisale svoje besedilo in ga na dano glasbeno podlago izvedle ter objavile avdio posnetek.

PESEM O SKLADATELJIH IN NJIHOVIH DELIH

Zala Karin Nuša

Gallus bil je naš skladatelj,
se **Petelin** pisal je,
skladal **maše** je in **motete,**
pa še **madrigale** vse.

Tartini rad je mirno spal,
a vrag mu je na violino zaigral.
Vražji trilček je **sonata,**
ki pozna jo že vsak ata.

Vivaldi rad **koncerte** ima,
na violino vedno zaigra.
Pomlad, Jesen, Poletje, Zima,
saj je vedno dobra klima.

Kralj angleški – **Händlo**v šef
bil zahteven je zares.
Ognjemet, izlet **Na vodi,**
ubogi **Händel**, kam vse to vodi?

Haydn rad je presenetil,
med plemiči je strah zanetil.
Na **pavke** je udaril tak',
da vsi skočili so v zrak.

Mozart – čudežni otrok,
klavir igra in ne tarok.
Malo nočno glasbo piše,
v srca naša se zapiše.

Ludwig van Beethoven – car,
za **simfonije** imel je dar.
Pastirska res je čisto prava,
lepa v njej diši narava.

Dvořak je v New Yorku bil,
srce pa na Češkem je pustil.
Domača pesem je res »domača«,
saj vsak se rad proti domu vrača.

Smetana češko reko rad ima,
z orkestrom **Vltavo** nam igra.
Z glasbo reko nam nariše,
v zgodovino jo s tem zapiše.

Balete rad **Čajkovski** ima,
za božič nam **Hrestača** zaigra.

Za opero **Verdi** mojster je,
naj zavist te ne potre,
Aida, Nabucco, Traviata, Rigoletto,
v vsaki operi vedno je napeto.

Puccini, Rossini, Wagner in **Bizet**
bili so mojstri, mojstri za znoret.
Seviljski brivec, Carmen, **»laboem« (La Boheme),**
srce se trga mi, to vam zdaj povem.
Četvorka, valček, opereta, polka,
vse poslušam, plešem zdaj zares,
naj doma ostane rolka,
Strauss in Offenbach vabita na ples.

Hej, **Postrv, Duhovin** in **Lipa,**
če to poješ, ti glas ne škripa.
Schubert pisal je napeve,
poznamo jih kot **samospeve.**

Liszt in (Šopen) **Chopin** sta klavir oboževala,
po črnih in belih z'lo hitro sta igrala.
Paganini violino dobro je igral,
baje svojo dušo hudiču je prodal.

Valček, Pavana in **Bolero**
so **Ravelovo** remek delo.
Morje valovi, šumi,
Debussy pa sladko spi.
Lunin svit ga je uspaval,
ko se z **Arabesko** je zabaval.

Na Dunaju živel je **Berg,**
zraven **Webern** in **Schönberg.**
Dvanajst poltonov so oboževali,
so nam drugačno muziko prodali.

Bartok, Prokofjev in **Stravinski**,
oni pa niso skladali o Finski.
Pomlad so posvetili,
še **Volka** so ulovili.
Romeo in Julija plesala sta,
res lepa simfonija pa je **Klasična.**

»/…/ Zapisana Pesem o skladateljih in njihovih delih Simone Svanjak povzame vso zgodovino glasbe. Preberi jo in z veseljem se jo lahko naučiš na pamet, verjemi, ne bo škodilo. Tvoja ustvarjalna naloga je, da si izbereš vsaj tri zgodovinska glasbena obdobja in ustvariš lasten rap na dano besedilo pesmi Simone Svanjak. Če želiš napiši svoj tekst o glasbenih obdobjih, seveda, še bolj unikatno in ustvarjalno bo. Za matrico svetujem, da uporabiš že znane predloge na Youtube kanalu. Glasbeniki in vsi, ki si to želite, lahko ustvarite tudi lastno glasbeno podlago. Da bo naloga še bolj zabavna, vključite družinske člane k ustvarjanju ali povežite več sošolcev prek aplikacije Google Meet in ustvarite morda daljši odlomek iz pesmi ali celotno pesem kot vaš razredni projekt. Vse skupaj dokumentirajte, posnemite avdio in video (telefon, kamera, snemalniki zvoka ipd.) in naložite v spletno učilnico. Zagotavljam vam obilo zabave, smeha in kreativnosti. ;-)«

Zaradi obširnosti in kompleksnosti naloge sem postavil štirinajstdnevni rok za oddajo – tudi prvomajske počitnice so bile v tem času – in na veliko presenečenje je velika večina nalogo oddala že prej. Naložene datoteke z lastnimi besedili, avdio in video posnetki, raznovrstnimi izvajalskimi praksami, dodelanimi plesnimi koreografijami, skupinskimi razrednimi prizori so pokazale neizmerno moč ustvarjalnosti in presegla moja pričakovanja. Mnoga odlična avtorska besedila, tudi parodije na zgodovinske glasbene like, ustvarjena in zapisana glasbena podlaga, ki je bila v nekaterih primerih tudi v živo instrumentalno izvedena, mi je predstavila paleto dijakov, ki jih v razredu nisem videl oz. doživel na takšen način. V šolskih klopeh so bili to dijaki, ki so z vzornim sodelovanjem in znanjem bili seveda odlični sogovorniki in vedoželjni glasbenih primerov, a se niso imeli možnosti pokazati kot ustvarjalci in snovalci lastnih glasbenih idej. Zato so mi tovrstne naloge odprle povsem nove možnosti oblikovanja in kreiranja učnega procesa v prihodnje. V nadaljevanju bom zapisal in predstavil nekaj izbranih dijaških avtorskih primerov, seveda z njihovim dovoljenjem.

Nekaj primerov dijaških avtorskih nalog – zgodovinski rap:

Avtorice prvega primera Lara Fekonja, Nežka Marinc, Iva Vrhovšek, Živa Potisk, Lara Kovačič, Julija Sirk, Kaja Rajter

Avtor drugega primera Vitan Lesjak

Avtor tretjega primera Žiga Petrovič

Skupinski razredni projekt, ki je prejel posebno pohvalo in nagrado, saj so fantje naredili video prikaz, kako so se lotili pisanja, snemanja in montaže, zapisali unikatni dokument (izsek fotografije spodaj) in posneli še video posnetek svoje skladbe ter vse objavili v posebni mapi na Drive in interni spletni učilnici. Izvirno in premišljeno. Za glasbeno montažo so uporabili program FL Studia, posamezne avdio posnetke so posneli s svojimi telefoni, video montažo pa opravili z Adobe Premiere (gl. opis primera spodaj in videoposnetek prek QR kode).

20. Inštitut Jožeta Grešnika

Slovenija, 8.5.2020

Dokument o Zgodovinskem Rapu

Spoštovani,
v tem dokumentu so navedeni vsi člani skupine, njihove vloge in ostali podatki glede pesmi.

Člani glasbene skupine smo:

Miha Sterkuš, Luka Meklin, Mateo Šentjurc, Jakob Fajt, Jakob Čerič, Jurij Šuman, Gregor Rakovič, Aljaž Kelc, Klemen Mlakar in Žan Vidergar.

Glasbeno podlago sta zasnovala Miha Sterkuš in Luka Meklin. Mateo Šentjurc je dal vokale. Ostali so v večini napisali besedilo in sodelovali v videu.

V videu lahko na rdeči električni kitari vidite Jakoba Čeriča, na črni kitari Luko Meklina, na črno rjavi kitari Jurija Šumana in pri vokalih Mateota Šentjurca, na bas kitari in klavirju pa Miho Sterkuša.

Program za produciranje muzike je FL Studio, vsi posnetki so snemani z telefonom, ki ga je snemalec imel pri roki. Video je bil montiran v program Adobe Premiere.

Žal glasba in video nista v najvišji možni kvaliteti, saj smo v času karantene omejeni na manj pripomočkov in fizičnih stikov, kar omejuje hitrost in kvaliteto dela.

Slika 2: Izsek iz besedila 20. Inštitut Jožeta Grešnika. Spletna učilnica, interno gradivo II. gimnazije Maribor. Dostopno na: https://www.druga.si/ (5. 9. 2020).

Naslednji izjemni primer glasbe, besedila in videospota je skladba Music Cops. Avtorici Ela in Lana sta k sodelovanju povabili še Laninega brata Luko, in tako je nastal pravi rap projekt. Najprej so napisali svoje besedilo, glasbeno podlago naredili s pomočjo FL Studia, posneli vokale in se celo lotili načrtovanja snemanja videospota. Domača kamera, telefoni in dobro izbrana lokacija ter veliko delovne kreativnosti so poskrbeli za vrhunski izdelek, ki je nastal v samo treh dneh. Seveda je predhodno tehnično znanje uporabe programov in glasbeno znanje odtehtalo v prid izvajalcem. Montaža posnetkov je bila opravljena s programom Premiere Pro. Na koncu sta avtorici še dodali skromno mnenje, da »smo nalogo vzeli bolj za zabavo in ustvarjalnost kot pa resni glasbeni video. Mislim, da bi lahko v prihodnosti ustvarili še kakšen, celo bolj uspešen projekt.« Vsekakor je naloga presežek dijaškega ustvarjanja, ki je na družbenem šolskem omrežju poskrbela za pravo senzacijo v pomladnem času. Ponovno dokaz o velikih ustvarjalnih potencialih dijakov, a ob pouku v šolskih klopeh ne bi vedel zanje (gl. videoposnetek prek QR kode).

Sklep

Ob začetnih dvomih in vprašanjih, ki so se pojavljala, mi je pouk glasbe na daljavo odkril nova spoznanja in predvsem predstavil dijake v povsem novih dimenzijah. Dijaki so s samoučenjem prek spletne učilnice usvojili novo komponento učenja, količina predelane snovi je bila večja, sam sem se spoznal z mnogimi interaktivnimi spletnimi orodji in ugotovil, kako dolgočasen (z vidika dijaka) in neučinkovit (moj pogled) je klasičen šolski pouk ter da bi morali biti vlogi dijaka in učitelja precej drugačni. Saj to vse poznamo in vemo, porečemo, a premakniti lastne meje nam je včasih (pre)težko.

Viri in literatura

Holcar Brunauer, A. idr. (2013). Izzivi razvijanja in vrednotenja znanja v gimnazijski praksi. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kamien, R. (2008). Music: An Appreciation. New York: McGraw-Hill.

Močnik, D. idr. (2007). Glasba 1, Učbenik za glasbo v 1. letniku gimnazije. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Wade, B. C. (2004). Thinking Musically, Experiencing Music, Expressing Culture. New York: Oxford University Press.

Kustec, S. idr. (2020). Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19 (ur. Logaj, V.). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.zrss.si/pdf/modeli_in_priporocila.pdf (3. 9. 2020).

Breznik, I. idr. (2020). Sodelov@lnica Glasba. Dostopno na: https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=999 (26. 8. 2020).

Babič, V. (2020). Spletna učilnica II. gimnazija Maribor. Interno gradivo. Dostopno na: https://www.druga.si/ (5. 9. 2020).

Vrhovšek, I. idr. (2020). Zgodovinski rap. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=x1OMcYv0vJU&feature=emb_logo (5. 10. 2020).

Lesjak, V. (2020). Lil Jelen, MC Titan in DJ Filp. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=K7d-2fHVoZZ8 (5. 10. 2020).

Sterkuš, M. (2020). Inštitut Jožeta Grešnika, zgodovina glasbe. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=_FiSssfnPnw&feature=youtu.be (5. 10. 2020).

Petrovič, Ž. (2020). Betovnovih 7 Rap. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=vgc_INMPIHg&feature=youtu.be (5. 10. 2020).

Ogrizek, L. (2020). Music Cops. Dostopno na: https://www.youtube.com/watch?v=rCmvdEAMUhI&feature=youtu.be (5. 10. 2020).

»Online« pouk v glasbeni šoli

Online Lessons at a Music School

Kristina Marjanović

GŠ Murska Sobota,
Cvetkova ulica 2, 9000 Murska Sobota in

GŠ Slovenska Bistrica,
Ozka ulica 1, 2310 Slovenska Bistrica

kristinasanatova@hotmail.com

Izvleček

V prispevku so opisani primeri dela na daljavo v glasbeni šoli pri pouku kitare in skupinskem pouku nauka o glasbi, solfeggia in glasbene pripravnice. Da bi pri poučevanju na daljavo ohranili čim višji nivo učenja in usvajanja novih znanj, smo pouk izvajali prek videokonferenc s pomočjo računalniškega programa Skype in aplikacije Zoom, ki poleg izvedbe rednega pouka omogočajo tudi izvedbo nastopov ter ustno/pisno preverjanje in ocenjevanje znanja.

Ključne besede: glasbena šola, pouk kitare, nauk o glasbi, solfeggio, glasbena pripravnica, razredni nastop, preverjanje in ocenjevanje znanja, Skype, Zoom, MS Teams.

Abstract

The article describes concrete examples of distance teaching at a music school during guitar lessons and group lessons on music theory, solfeggio and music preparatory school. In order to retain the highest level of learning and assimilating new knowledge during distance teaching, lessons were carried out via videoconferences using the computer program Skype and the application *Zoom* which, in addition to carrying out regular lessons, also enable the holding of performances and oral/written knowledge assessment and grading.

Keywords: music school, guitar lessons, music theory, solfeggio, music preparatory school, class performance, knowledge assessment and grading, *Skype, Zoom, MS Teams.*

Uvod

Glavno poslanstvo učitelja je, da učence vodi do novih znanj, jih motivira in navduši, da ta znanja sprejemajo z odprtim umom, hkrati pa jih uči kritičnega razmišljanja in spodbuja razvoj ustvarjalnosti. Kako uresničiti to poslanstvo, ko država čez noč učencem zapre šolska vrata in učiteljem naloži novo obliko dela – delo na daljavo? Leto 2020 se bo v zgodovino zapisalo kot težko leto, saj ves svet pretresa pandemija covida-19. Dnevno se višajo številke okuženih in umrlih ljudi, države pa se različno spopadajo z zajezitvijo širjenja virusa. Eden izmed nujnih ukrepov zajezitve širjenja virusa pri nas je tudi zaprtje vzgojno-izobraževalnih zavodov za učence in tako pouk poteka na daljavo. S to obliko dela smo se zaposleni prvič soočili v sredini marca in je trajalo vse do sredine maja

2020. Za učitelje je bilo to obdobje naporno, saj nihče ni bil pripravljen na delo na daljavo. Take razmere so nastale čez noč, in učitelji smo se sami, kot smo vedeli in znali, po najboljših močeh, soočili z novim načinom dela.

Pouk inštumenta na daljavo

Na Glasbeni šoli Murska Sobota poučujem kitaro kot individualno obliko pouka. V času dela na daljavo sem z učenci brez večjih težav izvajala »online« pouk, s pomočjo programa Skype (Skype Communications SARL, Luxembourg). Uspešno realizirana učna ura je temeljila na dobri kvaliteti prenosa zvoka – da zaigrane skladbe učenec in učitelj dobro slišita. Nič manj pomemben ni bil prenos slike. Dobra postavitev kamere pri učencu daje učitelju vpogled in nadzor nad pravilno držo kitare in tehniko igranja. Dobra postavitev kamere pri učitelju pa daje učencu sliko, kako mora pravilno igrati. Tako sem učence spodbujala, da so ne glede na virtualno okolje upoštevali vsa navodila pri vadenju skladb in njihovi interpretaciji. Razen občasnih tehničnih motenj pri prenosu zvoka, ki je v največji meri odvisen od dobre internetne povezave, smo pouk realizirali po individualnem učnem načrtu. Učencem, ki so imeli težave pri razumevanju novih skladb, sem dodatno pošiljala posnetke skladbic s pomočjo storive Google Drive (Google, LLC, Mountain View, CA, ZDA), tako da so lahko ob posnetku vadili sami. Prek programa Skype smo v živo zelo uspešno izvedli tudi razredni nastop pod naslovom Iz domačega naslonjača, ki se je izkazal kot izvrstna motivacija za kitariste. Sama sem v sproščenem vzdušju povezovala nastop in napovedovala nastopajoče kitariste ter izbrani glasbeni program, ki so ga zaigrali. V času kitaristove priprave na nastop so ostali učenci, ki so poslušali svoje sošolce, na svojih zaslonih spremljali programski list, ki sem ga za to priložnost oblikovala s pomočjo programa Canva (Canva, Inc, Surry Hills, NSW, Australia). Nastop sem popestrila tudi z izvedbo glasbenodidaktične igre spomin, ki sem jo ustvarila v progamu MS Word (Microsoft, Inc, Redmond, WA, ZDA). Učenci so tako odkrivali polja pojmov, vezanih na pouk kitare in glasbene teorije. Za čim bolj sproščeno vzdušje smo se igrali med glasbenimi točkami. Tako so učenci dobili občutek, da se zares družimo v dnevni sobi, in se znebili morebitne treme pred nastopanjem v virtualnem okolju. Zadovoljni in sproščeni kitaristi, ki uživajo v glasbi in muziciranju, so moje glavno vodilo.

Skupinski pouk nauka o glasbi, solfeggia in glasbene pripravnice na daljavo

Na Glasbeni šoli Slovenska Bistrica, kjer poučujem nauk o glasbi, solfeggio in glasbeno pripravnico, je bilo delo na daljavo popolnoma nov izziv. Znašla sem se v novih okoliščinah in iskala možnosti, kako čim bolj nemoteno izpeljati pouk v virtualnem okolju. Že po prvem tednu dela na daljavo s pomočjo učnih listov sem se zavedala, da takšen način dela ne bo dober, saj so učenci prikrajšani za učiteljevo razlago. Zato je bil moj glavni cilj čim prej navezati stik z učenci prek videokonferenc in pouk izvajati »online«.

Ob številnih predlogih vodstva šole in zavoda za šolstvo glede uporabe računalniških aplikacij sem na koncu sledila priporočilu svojega soproga in se odločila za program Zoom (Zoom Video Communications, Inc., San Jose, CA, ZDA). Program sem ob njegovi pomoči testirala in povprašala starše učencev, kakšno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo imajo doma – ali imajo prenosnike, računalnike, mikrofone, zvočnike in internetno povezavo. Ker je bil odziv staršev zelo pozitiven, sem za vse učence in starše izdelala navodila za uporabo programa Zoom. Temu je sledilo tridnevno testiranje aplikacije z vsemi učenci, med katerim smo uspešno rešili vse začetniške težave, ki so se pojavile pri nekaterih uporabnikih. Tako smo postavili temelje, da smo že drugi teden dela na daljavo izvajali pouk »online« – prek Zoom videokonferenc.

Delo s pomočjo aplikacije Zoom je omogočalo, da je pouk potekal skoraj tako, kot da smo v učilnici. Kljub določenim omejitvam in občasnim tehničnim težavam pri nekaterih učencih je največ štelo dejstvo, da sem z učenci ohranila neposreden stik. Glede na to, da smo bili v spomladanskih mesecih priča popolnemu zaprtju države, je učencem veliko pomenilo, da so lahko vsaj s pomočjo kamere videli in slišali sošolce in učitelja ter si izmenjali spodbudne besede. Poleg socialnega aspekta smo s pomočjo aplikacije brez večjih omejitev obravnavali novo

učno snov, ne da bi bili učenci prikrajšani za učiteljevo razlago. Sama pa sem takoj dobila povratno informacijo, ali učenci snov sploh razumejo ali ne. Prav tako sem lahko z učenci utrjevala že usvojeno učno snov v pogovoru ali z glasbenodidaktičnimi igrami, ki sem jih prav za ta namen pripravila za učence. Najmlajši so v obliki ugank slušno prepoznavali melodije že znanih pesmic, zaigranih na kitaro, ali pa so prepoznavali zvoke različnih glasbil, ki sem jih posredovala prek kanala Youtube (Google, LLC, Mountain View, CA, ZDA). Zaradi pogostih tehničnih težav pri prenosu zvoka sem pouk popestrila z igro vislice, s pomočjo katere so otroci odkrivali pojme glasbil in naslove že znanih pesmic. Najraje pa so se učenci vseh starosti igrali igro spomin. Najmlajši so iskali pare glasbil ali osnovnih glasbenih pojmov iz glasbene teorije. Pri starejših sem naredila korak naprej in pri njih iskala logično povezovanje različnih parov. Tako so na primer slovenskemu izrazu za dinamiko, tempo ali agogiko iskali italijanski izraz, število predznakov so povezovali z ustrezno durovo lestvico, durovi lestvici so morali poiskati vzporedno molovo lestvico itd. Vse igre sem oblikovala v programu MS Word, jih z učenci delila na svojem zaslonu in po njihovem izboru črk (vislice) oz. številk (spomin) odkrivala besede (vislice) oz. polja (spomin).

Pri pouku sem poleg prenosnika uporabljala pripomočke in gradiva, ki jih uporabljam pri pouku v živo, vendar tako da sem jih integrirala v virtualno okolje. Aplikacija mi je omogočila, da sem zaslon svojega prenosnika uporabila kot tablo ali televizijo. Tako sem učencem prek svojega zaslona v programu MS Word pisala novo snov, z njimi sem delila poglavja iz učbenika v obliki dokumenta .pdf, s pomočjo fotografij .jpg sem učencem posredovala rešitve iz delovnega zvezka, prek kanala Youtube pa sem jim posredovala video posnetke. Pri tem sem uporabljala tudi prenosni zvočnik, da so učenci lahko slišali zvok. Ker je bila velikokrat kvaliteta prenosa zvoka dokaj slaba (šum, zamik zvoka, prekinitev posnetka), predvsem zaradi slabše internetne povezave, sem učencem posredovala povezave do posnetkov (YouTube, Google Drive), da so lahko po pouku sami poslušali izbrane posnetke.

Največja omejitev dela na daljavo v glasbenih šolah je sama narava potovanja zvoka v virtualnem okolju, saj nobena računalniška aplikacija ali program ne omogoča istočasnega petja pesmic, intervalov, akordov, melodičnih vaj ter izvajanja ritmičnih vaj več uporabnikov hkrati. Težavo istočasnega petja oz. izvajanja vaj sem reševala tako, da smo z učenci delali po metodi posnemanja (učitelj zapoje, izbrani učenec ponovi) ali pa sem učencem poslala posnetek, ob katerem so doma vadili sami. Druga omejitev aplikacije je časovna, in sicer za več kot dva udeleženca je brezplačna Zoom videokonferenca omejena na štirideset minut. Ker fizična ločenost med učenci onemogoča delo v dvojicah ali manjših skupinah, so učenci pri »online« pouku vse naloge opravljali sami, brez sodelovanja s sovrstniki. Seveda so se lahko učenci na svojo pobudo po pouku povezali prek te ali drugih aplikacij in skupaj reševali naloge. Takšna oblika sodelovanja med učenci je bila pogosta, predvsem pri učencih višjih razredov, ki so sodelovali že pred samo uvedbo »online« pouka.

Pisno preverjanje in ocenjevanje znanja

V prvi polovici meseca maja sem izvedla tudi pisno preverjanje in ocenjevanje znanja, kar omogoča »online« pouk prek videokonferenc. Dva tedna pred določenim datumom tretje šolske naloge sem učence pripravljala na test in od njih dobila povratno informacijo, kakšen tip nalog je najbolj primeren glede na virtualno okolje in vse omejitve, ki jih prinaša delo v takšnem okolju. Za učence, ki so slabše razumeli snov, sem izvedla tudi dodatno individualno pomoč. Izvedla sem tri tipe pisnih nalog. Od 1. do 5. razreda nauka o glasbi pisne naloge niso zajemale slušnih primerov, za razliko od 6. razreda, pri katerem so bili ti že vključeni. Učenci skupine solfeggia I in II so v testu prepoznavali izključno slušne primere. Nekaj dni pred izvedbo pisne naloge sem vsem staršem poslala navodila, kako bomo izvedli ocenjevanje (nadzor staršev, non stop vključena kamera, izključen mikrofon, dovoljeni pripomočki itd.). Tri dni pred pisanjem šolske naloge sem poslala obrazce testov staršem, da so jih natisnili. Na dan pisanja sem na svojem zaslonu učencem prikazala primere, ki so jih prepisali v svoje obrazce testov in potem reševali največ trideset minut. Ob koncu so učenci ali starši fotografirali teste in jih v najkrajšem možnem času poslali na moj službeni e-naslov. Šolske naloge sem popravljala s pomočjo programa MS Paint (Microsoft, Inc, Redmond, WA,

ZDA) in staršem na njihove e-naslove vrnila popravljene in ocenjene pisne naloge.

Tretjo šolsko nalogo je pisalo 95 odstotkov učencev. Od tega je bilo 65 odstotkov učencev enako uspešnih kot pri prvih dveh šolskih nalogah, 25 odstotkov jih je pisalo šolsko nalogo vsaj za oceno bolje kot pri prejšnjih šolskih nalogah, kar je posledica tega, da sem dodala bonus vprašanje, s katerim so si lahko učenci zvišali oceno. Deset odstotkov učencev je pisalo test vsaj za oceno slabše od prejšnjih šolskih nalog. To so bili učenci nižjih (1.–3.) razredov, ki so bili pri pisanju naloge bodisi sami brez pomoči staršev, ki bi jih usmerjali, ali pa so delovali po principu »domino efekta«: kdo bo prvi končal pisanje naloge in ne, kaj znam. Tistim učencem, pri katerih bi ocena šolske naloge vplivala na zaključeno oceno, sem dala možnost popravljanja ocene, ko smo se spet videli v živo pri pouku. To možnost je izkoristilo dva odstotka vseh učencev.

Ključno vlogo pri najmlajših učencih so imeli njihovi starši, pa ne samo pri pisanju šolske naloge, pač pa tudi pri rednem pouku. Brez podpore staršev pri najmlajših učencih »online« pouk nikakor ne bi bil izvedljiv. Starši so namreč tisti, ki so učencem omogočili vstop v virtualni svet in bili moja podaljšana roka, ko so namesto mene otrokom pomagali pri reševanju osnovnih nalog. Velika hvala vsem staršem za njihov čas in trud.

Sklep

Ta prispevek nastaja v času, ko so šole zaradi pandemije covida-19 ponovno zaprle svoja vrata. Učitelji se ponovno soočamo s podobnimi izzivi kot v pomladanskem času, s to razliko, da bi naj bili sedaj še bolje pripravljeni. Drži, šole in zavod za šolstvo so organizirali izobraževanja za učitelje na temo poučevanja na daljavo. V večini šol je izboljšana informacijska oprema in poenotena uporaba računalniških programov. Na šoli, kjer poučujem skupinski pouk, vsi učitelji uporabljamo program MS Teams (Microsoft, Inc, Redmond, WA, ZDA). Tako se ponovno vsi skupaj – učitelji, učenci in starši – soočamo z začetniškimi tehnološkimi težavami in novimi izzivi, ki so pred nami. Največji izziv pri »online« pouku glasbe, s katerim trenutno dostopna informacijsko-komunikacijska tehnologija v glasbenih šolah še ni opravila, je možnost istočasnega izvajanja glasbe več udeležencev hkrati in možnost medsebojnega sodelovanja učencev v dvojicah ali manjših skupinah pri »online« pouku prek videokonferenc. Kljub temu da nas država z zapiranjem šol zaradi varovanja zdravja fizično distancira, z »online« poukom dokazujemo, da skupaj zmoremo uresničiti večino ciljev in da smo v procesu poučevanja pomembni prav vsi, tako učenci, starši in učitelji.

Viri

GŠ Murska Sobota. Dostopno na: http://www.g-sola.ms.edus.si/ (29. 10. 2020).

GŠ Slovenska Bistrica. Dostopno na: http://www.glasbena-sb.si/ (29. 10. 2020).

Sodelov@lnica Glasba. Dostopno na: https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=999 (29. 10. 2020).

in njen pomen

Dr. Marija Mihevc

Gimnazija Vič, Tržaška c. 72, 1000 Ljubljana

mija.mihevc@gmail.com

SSKJ
koróna -e ž (ọ́)
1. glasb. *polkrožec s piko, ki označuje nedoločeno podaljšanje tona ali pavze:* napisati korono nad noto

Vse od decembra 2019 smo lahko prek spleta spremljali novice o hudi bolezni, ki je pestila daljno Azijo. Ni se nas neposredno dotaknila, čeprav je bil razvoj dogodkov srhljivo podoben tistim iz filma Kužna nevarnost (Contagion) iz leta 2011, v katerem je vlogo nevedoče prenašalke odigrala slavna Gwyneth Paltrow. Zgolj dva meseca kasneje smo nejeverno brali o visokem številu obolelih na italijanski strani. »Uj, da le ne bi prehudo treščilo!« smo prestrašeno (kot Zvezdica Zaspanka, ko je boter Mesec zanjo iskal vzgojno kazen) zadrgetali ob misli, da bi ta bolezen vendarle lahko zares prišla tudi do nas.

Korona je glasbenikom poznana že od 15. stoletja, nekako stoletje po tem, ko je po Evropi razsajala črna smrt, imenovana kuga. Poustvarjalci po navadi ne čutijo posebnega strahu pred njo, morebiti so malo bolj na udaru dirigenti, ki sem jim paličica zatrese ob tem, ko morajo po njej nadaljevati s celotnim orkestrskim sestavom. Zanimivo pa je, da mladina sedaj čuti malo več strahu pred njo, saj mi je dijakinja pri pouku, ko smo peli pesem in se pogovarjali o značilnosti korone v tej pesmi, dejala: »Kaj? Korona? Te pesmi pa že ne bom pela!« Od takrat pri pouku zato raje uporabljam izraz fermata. Tudi v Italiji, kjer je nastal znani agogični izraz corona, so sprva uporabljali izraz fermata, saj fermare v italijanščini pomeni, da se ustavimo. Nekako se mi zdi, da se je tudi za nas čas ustavil, da čakamo, da dirigent zamahne s paličico in se lepota življenja nadaljuje. Kultura pa se k sreči tudi ob takih temnih časih nadaljuje; v srednjem veku, ko je divjala črna smrt, so nastajale polifonične mojstrovine, glasbeniki, kakršen je bil na primer Phillipe de Vitry, so razmišljali o pomembnih teoretičnih novostih, kot so definicija in izračun intervalov. Tudi ob pandemiji španske gripe, ki je s smrtjo kosila že tako izmučeno prebivalstvo po grozodejstvih prve svetovne vojne, so nastajale glasbene umetnine, kot na primer Histoire de Soldat Igorja Stravinskega, Planeti Gustava Holsta in Koncert za violončelo Edvarda Elgarja. Tudi na področju zabavne glasbe navdušenje do umetnosti takrat ni zamrlo, saj so veselo plesali ob zvokih dixieland jazz glasbe. Prav tako v času pandemij ni zamrla glasbena pedagoška dejavnost. Mogoče je v tem največja razlika med današnjim časom, saj danes virologijo veliko bolje razumemo in se zavedamo njene nevarnosti, to pa povzroči edinstveno osamitev v zgodovini glasbene pedagogike. Seveda je to edinstvenost povzročila tudi tehnična sposobnost človeštva. Prvič se je zgodilo, da smo zaradi možnosti, ki nam jih ponuja spletni svet, obrnili svoj vsakdan na glavo in začeli komunicirati

na daljavo. V času kuge in španske gripe ter mnogih drugih bolezni, ki so pestile človeštvo, to ni bilo mogoče. Prava mala revolucija se je zgodila, spoznali smo, da se da marsikaj opraviti kar od doma. Na eni strani je glasba živa stvar, nič ne more nadomestiti občutkov, ko človek prisostvuje živemu koncertu, operni ali baletni predstavi, ko doživlja solista iz prve roke, pa vendar so mnogi glasbo (že pred pojavom nesrečnega virusa) dojemali tudi ali pa celo večinoma skozi stranska vrata posnetkov na vinilnih ploščah, zgoščenkah ter v zadnjem času prek spleta, na katerem nedvomno kraljuje Youtube kanal. Človek se poleni in namesto da bi vsaj uporabljal boljšo kvaliteto zgoščenk v instant načinu življenja poišče najbolj dostopno informacijo na spletu. Mnogi veliki umetniki, znan je pianist Krystian Zimerman, se zaman borijo, da bi ljudje kupovali njihove zgoščenke, če že nimajo možnosti obiska pomembnejših glasbenih odrov, kar pomeni tudi finančni zalogaj. Pa vendar glede na realnost to sploh ni tako slabo. Kot učitelj glasbe, kdaj si bolj vesel? Če dijak sploh ne sprejema tako imenovane resne, ljudske in druge glasbe (ki sicer ni v njegovem običajnem naboru) ali pa če začne raziskovati, recimo, kdo najbolje izvaja Chopinov koncert, kakšna je razlika med dirigenti, kdo od pevcev poslušalstvo prepriča s svojo izvedbo in zakaj. Youtube kanal navsezadnje ni tako slaba stvar, *cum grano salis* si je treba odgovoriti, kje je tista zdrava mera, do katere smemo seči. Razlika med generacijami, v umetnosti različno izobraženimi ljudmi ter humanistično bolj ali manj dovzetnimi pa je v tem, da tisti, ki je bil navajen vzeti v roko knjigo in uživati v njej ali pa obiskati koncert, se v družinskem krogu veseliti skupnega muziciranja ali dejavno sodelovati v pevskem zboru, verjetno ne bo opustil vsega tega, temveč bo to nadgrajeval z informacijami, ki mu jih ponujajo sodobna orodja.

Na eni strani je glasba živa stvar, nič ne more nadomestiti občutkov, ko človek prisostvuje živemu koncertu, operni ali baletni predstavi, ko doživlja solista iz prve roke, pa vendar so mnogi glasbo (že pred pojavom nesrečnega virusa) dojemali tudi ali pa celo večinoma skozi stranska vrata posnetkov na vinilnih ploščah, zgoščenkah ter v zadnjem času prek spleta, na katerem nedvomno kraljuje Youtube kanal.

In začel se je pouk na daljavo. Nekateri so to vzeli kot priložnost, da malo izprežejo, spet drugi smo v paniki mogoče preveč zahtevali od svojih dijakov, saj so se mnogi pritoževali, da morajo več delati kot prej, naloge so jih vsakodnevno zasipavale. Podobno preobremenjenost, skoraj izgorelost smo, vsaj v začetnem obdobju, doživljali tudi učitelji. Seveda, vsaka stvar, ki je nova, prinaša s seboj zaplete in razplete. Ko je virus ponovno potrkal na vrata, česar si seveda nismo želeli, pa se je vendarle zgodilo, saj plavamo v drugem valu, postajamo do določene mere bolj izkušeni, v upanju najti pravo mero pri posredovanju znanja, ko ga dijaki še sprejemajo z zanimanjem ter veliko manj stresa. Mnogo stvari, ki so se dogajale na daljavo, je tako pozitivnih, da bi jih lahko uporabljali tudi v času, ko nam bolezen ne bo več pretila. Najbolj negativne posledice razmer so doletele glasbenike izvajalce, nekako so bili pri tem izvzeti le skladatelji, ki jim je varno okolje doma lahko celo koristilo pri ustvarjalnem poletu. Nekateri poustvarjalci so se znašli in so imeli svoje koncerte kar prek spleta. Tega je bilo veliko premalo, seveda pa to prinaša svoje težave, ker se mnogi glasbeniki ne spoznajo na tehnično podporo oziroma je doma nimajo. So tudi izjeme – nekateri, predvsem pevci, so ugotovili, da se lahko s pomočjo spletnih aplikacij sestavijo obširnejše vokalne skupine. Pri tem smo ugotovili pomanjkljivosti programov, kot so Skype, Zoom, MS teams ipd., ki so naravnani predvsem na to, da izključujejo vse zvoke, ki niso govor. Kolikor je bilo to pametno početje do sedaj, smo glasbeniki spoznali primanjkljaj, ki bi ga morali ti programi v prihodnje odpraviti. Posnetki prek Youtube kanala so glede kvalitete vsekakor nekaj drugega, četudi manjka resolucija zgoščenk, seveda pa se tega ne da primerjati s koncertom v živo.

Bill Gates je že pred nekaj leti napovedal pandemijo, ki nam je sedaj močno spremenila življenje in mišljenje o delu na daleč. Nismo mu verjeli, nihče se ni pripravil na bolj črne čase. Upam, da smo se sedaj streznili ter da se bomo, kljub temu da bo prihajalo do časovnih intervalov, v katerih ne bo pandemičnih problemov,

pripravljali na čas, ko bomo morali ponovno komunicirati na daljavo, ko bomo morali na daljavo tudi poučevati. Seveda vsi upamo, da tako obsežnega požara ne bo. Pa vendar nihče na svetu ne bi prišel na misel, da ukine gasilce, kadar ni ognja. Svoje učne načrte in priprave prilagajamo tako, da bodo uporabni in spremenljivi v vsakem primeru. Pri tem je predvsem pomembno, da so časovni intervali preskokov med enim in drugim načinom čim manjši. Da ni treba čakati na odločitev nekega ministra ali ministrice, da je naša pedagoška usposobljenost utečena v obeh okoljih, v neposrednem šolskem ali pa pri delu na daljavo.

Če povzamem nekatera opažanja iz prakse mnogih glasbenih učiteljev, ugotavljam, da so nekatere stvari pri pouku na daljavo morda celo boljše kot pri neposrednem delu v živo. Recimo, za predstavitev slikovnega, notnega in podobnega gradiva učitelji mnogokrat uporabljamo platna, velike zaslone, elektronske prosojnice in elektronske table, na katere projiciramo pripravljeno računalniško gradivo. Mnogokrat so ti objekti v razredu višje na steni, kot bi bilo zaželeno za sproščeno gledanje (problematično za dijake v prvih vrstah), ali pa so preveč oddaljeni (dijaki v zadnjih vrstah). Kadar to gradivo delimo na daljavo prek spleta, imajo dijaki možnost opazovanja na lastnih domačih zaslonih, ki so po navadi veliko bolj prilagojeni pozornemu spremljanju snovi. Se pa pri tem na drugi strani izkaže, da je daljše časovno obdobje spremljanja zaslona pri pouku na daljavo iz domačega okolja lahko v smislu koncentracije mnogo težje kot pa sledenje obravnavi učne snovi v razredu, kjer k učinkovitosti prispeva neposredna skupinska dinamika. Da bi se izognili temu, smo mnogi učitelji delovali na daljavo tudi s pripravo gradiva, ki smo ga vlagali v spletne učilnice, v katerih so nato dijaki reševali zastavljene naloge, razmišljali o problemih, na katere smo jih opozarjali, ter ustvarjalno sodelovalno prispevali s svojimi izdelki.

Kot primer takšnega dela na daljavo naj navedem obravnavo norveškega ustvarjalca Edvarda Griega. Danes ga poznamo pretežno kot skladatelja, bil pa je zelo znan pianist, ki pa je imel na svojih koncertih veliko tremo (preganjal jo je z jemanjem substanc, ki bi bile danes prepovedane; seveda te malenkosti dijakom ne omenjamo). Pri obravnavi snovi vedno poskušam povezati različne vrste umetnosti. Tako sem dijake najprej seznanila s skladateljevimi portretnimi upodobitvami različnih slikarjev, slikami zgradb, kjer je prebival in deloval, upodobitvami njegovih kipov ipd. Sledilo je raziskovalno delo. Ko dijaki poiščejo naslove najbolj znanih Griegovih del, med njimi najdemo tista, ki so jim najbolj všeč. Kot sem predvidevala, so se ob poslušanju raznolikih Griegovih del najbolj navdušili nad Peerom Gyntom. Ugotovili so naslove posameznih stavkov, ki jih je skladatelj združil v dve suiti, potem pa smo s pomočjo spleta ugotavljali vsebino Ibsenove zgodbe oziroma njenih posameznih delov, ki so krojili skladateljevo domišljijo. Ponovno so presojali, kateri stavki so jim najbolj všeč in kateri deli jih tudi vsebinsko (v povezavi z glasbo) najbolj pritegnejo. Najbolj jim je bil seveda všeč stavek V dvorani gorskega kralja. Doživljajsko analitično smo se lotili tudi poslušanja Jutra in Solvejine pesmi. Ugotavljali so začetke tem, prepoznavali taktovske načine, razporeditev glasbil za posamezno temo, pomen orkestrskih barv, dinamike, artikulacije in podobno. Zelo so jih pritegnile tudi podobe v parku skulptur v Oslu, kjer so postavljene figure po zgodbah iz Peera Gynta. Upam, da ne bodo pozabili obiskati tega kraja, če jih bo pot kdaj zanesla na Norveško. Še toliko bolje, če bo njihov obisk potekal poleti, ko si bodo lahko ogledali tudi največji kulturni dogodek, sloviti festival Peera Gynta. Dijaki zelo radi ustvarjajo, zato so se najbolj navdušili nad idejo, naj na Griegovo glasbo napišejo lastne zgodbe. Ponovno jih je največ izbralo stavek V dvorani gorskega kralja. Najbolj kreativni so zgodbo tudi ilustrirali, spet drugi pa so jo upodobili v stripu. Pri svojem ustvarjalnem delu so morali biti pozorni na usklajenost zgodbe z glasbo – upoštevati so morali njen značaj, spremembe tempa, dinamiko in zaključek glasbe.

Daljše časovno obdobje spremljanja zaslona pri pouku na daljavo iz domačega okolja je lahko v smislu koncentracije mnogo težje kot pa sledenje obravnavi učne snovi v razredu, kjer k učinkovitosti prispeva neposredna skupinska dinamika.

V DVORANI GORSKEGA KRALJA (Rok, 1.f)

Kdo pa misli, da je ta neki novi kralj? Komaj je prišel na prestol in že proslavlja in norčavo meče stran državni denar za take gostije. Sicer pa, kaj je pričakovati od sina prejšnjega kralja, ki je bil tudi tak nepridiprav. Na mejah nam pretijo troli, harpije in volkodlaki, na morju nas napadajo Vikingi, a on ne naredi nič. Raje se tukaj baše z odojkom in naliva z vinom. Ampak pustimo te grozote za kak drug dan, danes pa uživajmo, menda bo ubijalska zabava. Človek sliši veliko govoric, veste. Pravijo, da se že kuha upor, o da, da – upor, ki bi nas odrešil tega nemarnega stvora, ki ga kličemo kralj. Bojda se je že kuhal od tedaj, ko je prestol zasedel bivši kralj, torej njegov oče, in danes – prav danes – ga nameravajo izvesti. Oh, kakšno veselje bo to! Upam, da imam dovolj dober sedež tule pri stranskem izhodu, da bom videl vse to razdejanje.

Slišite to? Ropot nog, vzkliki, žvenket kovine – to je to! Oho, kako vznemirljivo! Vidite, so že pri vratih in na ducate jih je. Kar na smeh mi gre! Pa poglej no, kralj je že uvidel, da nekaj ni prav v dvorani, kako je vendarle bister. Zdaj pa kliče stražo, a bister kot je, sigurno ve, da se je tudi straža obrnila proti njemu, aha, tega pa ne.

Glejte ga, čisto je preplašen! Ne ve, kam bi zbežal. A tedaj ta podgana zagleda stranski izhod. Brž je odvihral proti njemu. Če bi prišel skozi njega in ga ne bi bilo več na spregled, bi bilo tudi to fino, vseeno bi dobili svojo svobodo, kralj bi pa pač preživel. Ha ha, ne, mi tega ne počnemo tako – zdaj je prišel naš trenutek, naša era, naša glavna vloga! Iz nožnice izvlečem svojo sabljo, jo zamahnem proti njemu – jojmene, je pa hiter – še enkrat zamahnem in še enkrat in še enkrat in še! Kralj je padel in državo ima v rokah ljudstvo!

Pijmo bratje, sestre, na novi dan, na novo obdobje v naši zgodovini!

Podobno so dijaki pri delu na daljavo spoznali tudi druge avtorje. Med njimi je denimo Manuel de Falla, sloviti španski skladatelj, ki se je uveljavljal tudi kot pianist, kljub skromnejšemu opusu pa sodi med vplivne španske ustvarjalce 20. stoletja. V ospredje smo tokrat postavili skladateljeva odrska dela. Dijaki so prisluhnili glasbi baletnega odlomka Danza del terror iz baletne pantomime El amor brujo. Med danimi opisi odlomkov vsebine so izbrali tistega, ki se je po njihovo najbolje skladal z glasbo, svojo odločitev pa so utemeljili, npr. kakšen značaj ima glasba, s čim je skladatelj to dosegel (glasba v tem delu ponazarja ples glavne junakinje Candele, ki vsak večer pleše z duhom pokojnega moža). Med zelo znane dele te baletne kompozicije sodi tudi obredni ognjeni ples Danza ritual del fuego. Za ogled sem izbrala posnetek izvedbe simfoničnega orkestra pod taktirko Daniela Barenboima. Dijake sem povprašala, kako si predstavljajo baletno plesno koreografijo na to glasbo oziroma kako bi sami zaplesali na to glasbo. Sledil je ogled plesne koreografije te glasbe, kot so jo prikazali v istoimenskem filmskem muzikalu. Obravnavo skladatelja smo sklenili z njegovo operno enodejanko La vida breve (Kratko življenje), ki je njegovo prvo pomembnejše delo, za katerega je osvojil prvo nagrado na skladateljskem tekmovanju. Opera se sicer redkeje pojavlja na opernih odrih, vendar pa je njen Španski ples št. 1 iz drugega dejanja postal zelo priljubljena samostojna orkestralna skladba. Dijaki so si ogledali zanimivo orkestrsko izvedbo, v kateri je mesto solistke na kastanjetah prevzela Lucero Tena, sicer zelo priznana (nekdanja) plesalka flamenka. Dijake so pri poslušanju usmerjala analitična vprašanja.

Tudi zastavljeni projekt na temo slovenske ljudske glasbe smo zaradi danih okoliščin morali izpeljati na daljavo. Osnovna ideja projekta je bila spodbuditi ustvarjalnost dijakov na različnih področjih, izbirali so lahko med tremi različicami, seveda pa vsakokrat v tesni povezavi z ljudsko glasbo. Najzahtevnejša je bila lastna uglasbitev slovenske ljudske pravljice (brezplačno dostopna na spletu ali v tiskani obliki), ki je od njih terjala na novo ustvarjeno programsko glasbo. Zanjo so se pretežno odločali glasbeno bolj podkovani dijaki. V brezkoronskih časih bi njihovo delo doživelo izvedbo v razredu, kjer bi ob branju pravljice spremljavo v živo zaigrali na svoja glasbila. Trenutnim časom primerno pa so jo posneli. Kot posebno izstopajoča se je pri tem delu izkazala skupina dijakov iz istega razreda, ki je glasbo za pravljico Zlatorog ob interpretativnem sošolčevem branju ustvarila s klarinetom, kontrabasom, dvema violinama in klavirjem. Dijaki, ki v sebi združujejo poetičnost in čut za likovno estetiko, so se odločali za izbiro lastne pravljice z ilustracijami. V tem primeru je njihova pravljica temeljila na verzih ljudskih pesmi (izbrati so morali sedem ljudskih pesmi in iz vsake uporabiti tri

različne verze), ki so jih umetelno vpletli v svojo pravljico, napisano po vzoru ljudske. Pravljici so dodali tudi lastne ilustracije. Da smo Slovenci poetičen narod, bi lahko rekla ob dejstvu, da se je največ dijakov vendarle odločilo, da bodo na obstoječo melodijo ljudske pesmi ustvarili novo besedilo in ga opremili s spremljavo. Nekateri so ob tem svoja besedila popeljali na nivo aktualizacije.

V ŠOLI BI SE RADI ZBRALI (Pavlina, 1.c)

(na melodijo pesmi Barčica po morju plava)

V šoli bi se radi zbrali,
da se končno vidimo.
Od veselja bi plesali,
če bi se uresničilo.

Pridno vse bi poslušali,
samo da bi nazaj prišli.
Učitelji bi se smejali,
rekli bi nam: To ste vi!

Matematika je lažja,
če nekdo jo razloži.
Vsa pravila so že vražja,
med seboj podobna si!

Jezike mešamo med sabo,
prevajalnik ne pomaga več.
Izgovarjati jih ne znamo,
saj besed je mal' preveč.

Atlase smo pozabili,
ne kažejo nam več poti.
Geografija ni zabavna,
če ne vemo, kam bi šli!

Doma ne delamo poskusov,
sami telovadimo.
Zato se veselimo šole,
saj tam bolj zabavno je!

Tudi sicer smo se pri pouku glasbe na daljavo z ustvarjalnim pristopom lotevali koronske problematike. Dijaki so svojim zamislim razprli krila in pisali haikuje, koronsko glasbene zgodbe, tujim pesmim pisali slovenska besedila z aktualno tematiko, naslikali glasbenokoronske upodobitve (dijaki enega od razredov so na daljavo naredili kar skupinsko računalniško upodobitev) in ustvarili lastne instrumentalne kratke skladbe.

Namesto sklepa

V svetu se dogajajo hitrejše in počasnejše spremembe, ki nas lahko presenetijo. Kljub temu da se moramo včasih na hitro prilagajati, ne smemo pozabiti na kulturo in pedagoško stran ohranjanja kulture, kajti kultura sodi med temelje vsakega naroda. Naloga glasbenih učiteljev je, da ohranimo zavest, kaj nam lahko glasba pomeni in kaj vse nam lahko da, predvsem pa se moramo v vsakršnih okoliščinah (tudi pri izvajanju pouka na daljavo, ko smo prisiljeni iskati nove poti za doseganje ciljev) potruditi, da zanimanje in veselje do glasbe prenašamo na mlade generacije.

Naloga glasbenih učiteljev je, da ohranimo zavest, kaj nam lahko glasba pomeni in kaj vse nam lahko da, predvsem pa se moramo v vsakršnih okoliščinah potruditi, da zanimanje in veselje do glasbe prenašamo na mlade generacije.

Naj s korono, ki s poimenovanjem posega na raznolika področja (najdemo jo tudi v arhitekturi, biologiji, zemljepisu, astronomiji, literaturi ipd.), še končam. Čeprav je korona (fermata) v glasbi zaželena, saj s svojim nedoločenim trajanjem doda neko razsežnost in interpretativno svobodo, pa bi si za korono, ki nas trenutno (še vedno) pesti, nedvomno želeli občutno bolj omejeno in vsekakor krajše trajanje.

Izkušnje s poučevanjem na daljavo v glasbeni šoli in izdelava posnetka godalnega orkestra

Experience with Distance Teaching in Music School and Making a Video of a String Orchestra

Aljoša Vrščaj

GŠ Črnomelj,
Ulica Mirana Jarca 2, 8340 Črnomeljm

aljosav@gmail.com

Izvleček

Zaradi epidemije koronavirusne bolezni in posledičnega zaprtja vseh vzgojno-izobraževalnih zavodov smo bili tudi učitelji glasbenih inštrumentov soočeni z novimi načini poučevanja. Individualni pouk je zadovoljivo rešil videoklic, težave pa ostajajo pri komorni in orkestrski igri. Na Glasbeni šoli Črnomelj smo pri godalnem orkestru pripravili projekt, pri katerem vsi učenci skupaj zaigrajo v sestavljenem posnetku. Kljub uspešni realizaciji se pojavljajo dvomi v smiselnost takšnih projektov in iskanje alternativnih rešitev.

Ključne besede: videoklic, videokonferenca, virtualni orkester, komorna igra na daljavo, orkester na daljavo.

Abstract

Owing to the epidemic of the COVID-19 coronavirus disease and the resulting closure of all educational institutions, we, musical instruments teachers, were confronted with new modes of teaching. Video calls were a satisfactory solution for one-on-one lessons whereas the playing of chamber and orchestral music remained a problem. The Črnomelj Music School prepared a project for the string orchestra in which all the pupils play together in a video montage. Despite the successful realization, doubts have arisen whether such projects are sensible and alternative solutions are being sought.

Keywords: video call, videoconference, virtual orchestra, playing chamber music at a distance, orchestra at a distance.

Sredi marca nas je presenetilo zaprtje šol. Še več, žarišče virusa je bilo ravno pri nas, v metliškem domu starejših, le nekaj metrov od naše podružnične šole. Vsesplošno zmedenost prvega tedna šole na daljavo je polagoma nadomeščala vse boljša organiziranost. Vsak učitelj se je iskal in znašel po svoje. Spletno stran šole so polnile predvsem skladbe zabavnejšega značaja in priredbe popularne in filmske glasbe.

Moj razred osemnajstih mladih kitaristov se je v prvem in drugem tednu zaprtja, torej med 16. in 27. marcem, odzval nekako takole: petnajst učencev ni imelo težav z novim načinom pouka, dve učenki sta imeli prešibko povezavo za videoklic in en učenec je bil neodziven, pri čemer moram poudariti, da nikakor ni šlo za slabega ali nezainteresiranega učenca. Za večino je bil torej prehod na daljavo gladek, a večina niso vsi in s tem nisem mogel biti zadovoljen. Dobre internetne povezave nismo testirali na sprejemnem preizkusu, mar ne?

Vzpostavili smo kombinacijo pouka prek videoklica in posnetkov. Težavi pri videoklicu sta slaba kvaliteta zvoka – osrednjega cilja pri igranju vsakega glasbila – in rahel, a vseeno predolg časovni zamik, ki onemogoča hkratno igranje učitelja in učenca. Z učencem sva določila rok, do kdaj mi mora posneti določen del skladbe, jaz pa mu v odgovor pošljem svoj posnetek z navodili. Pri posnetku je kvaliteta zvoka boljša kot v živo. Poleg tega lahko posnetek ustavljamo in ponavljamo po potrebi. Manjka pa učiteljeva povratna informacija. S tem je kvaliteta pouka prepuščena zbranosti in interesu učenca. Na takšen način si je tudi večina drugih učiteljev naše šole organizirala pouk na daljavo.

Tako kot med »rednim« letom, je tudi pri pouku na daljavo učence motiviral prihajajoči nastop. Običajne interne nastope so v tistem času zamenjali spletni nastopi. Učitelji so nastope večino organizirali tako, da so jim učenci poslali posnetke igranja, ki so jih nato zložili v skupen nastop njihovega razreda. Sam sem se odločil za drugačen pristop: z učenci smo pripravili nastop v živo v obliki videokonference. Tako so se vsi poslušali med seboj. Prisotni so bili lahko tudi starši. Učence je nastop zelo motiviral, njihov odziv je bil izjemen. Klub težavam zaradi slabe internetne povezave pri nekaterih se je nastop izkazal za dober približek nastopa v živo.

Eden odmevnejših projektov na naši šoli je bil posnetek igranja godalnega orkestra. Orkester pod vodstvom Tine Vrščaj je pripravil skladbo *Hallelujah* (L. Cohen). Učenci so skladbo delno naštudirali že pred zaprtjem šol, zato je bila pot do končnega izdelka nekoliko lažja. Projekta sva se skupaj z mentorico lotila tako, da sva najprej pripravila podlago, ki so jo učenci med snemanjem poslušali s slušalkami. Podlaga je vsebovala posnetek relevantnega glasu (prve, druge ali tretje violine, violončela ali kontrabasa) ter kitarsko akordično spremljavo in bobne. Podlaga je prevzela vlogo dirigenta. Sedemnajst učencev je torej ob poslušanju podlage na slušalkah posnelo svoj glas in pri tem pazilo tudi na postavitev kamere, izbiro ozadja in ne nazadnje na primerno obleko. Posnetke sva potem analizirala in po potrebi so jih učenci popravili. Med njimi so bili nekateri posneti z napačno spremljavo – po dolgem raziskovanju sva ugotovila, da je ena od učenk namesto z navedeno glasbeno podlago vadila z originalno izvedbo Leonarda Cohena, pri drugem učencu je bila kamera postavljena tako, da se ni videlo obraza ali loka, ponekod je bila težava slaba kvaliteta zvoka ali pa slabo igranje. Sledilo je zlaganje posnetkov, ki sva se ga lotila v dveh fazah: najprej sva s pomočjo brezplačnega odprtokodnega programa Audacity, ki je na voljo tudi v slovenščini, zložila in sinhronizirala zvočne posnetke. Sicer bi lahko ta korak preskočila in uskladila le videoposnetke, a je v namenskem programu več možnosti za obdelavo zvoka. Tudi sama sinhronizacija je dokaj priročna in natančna. Sinhronizacija videoposnetkov, za katero sva uporabljala plačljivi program Filmora Video Editor, se je izkazala za precej preprostejšo in hitrejšo. Posnetek sva na koncu opremila še z napisi.

Za dober končni izdelek je bistvena kakovostna glasbena podlaga. Za računalniško obdelavo tako zvoka kot slike je potrebna dokaj dobra strojna oprema. Kot tehnično težavo bi izpostavil pretvorbo posnetkov v ustrezen format, kompatibilen s programoma, ki sva ju uporabljala, in v ustrezno število sličic na sekundo (FPS). Slednje sicer na prvi pogled ni bistveno, a lahko vpliva na sinhronizacijo videoposnetka, vsaj v programu Filmora Video Editor.

Odziv učencev, njihovih staršev in najinih kolegov na posnetek je bil zelo pozitiven. Pozneje je na naši šoli na podoben način nastalo še nekaj posnetkov komorne igre, drugod pa tudi večjih orkestrov.

Bolj kot smo časovno oddaljeni od posnetka, sedaj, sredi drugega zaprtja šol, bolj razmišljam o smiselnosti sicer zelo všečnih in kakovostnih posnetkov, ustvarjenih na takšen način. Koliko so takšni izdelki v resnici povezani s komorno in orkestralno igro? Ali ne gre pri skupni igri predvsem za medsebojno sodelovanje učencev, poslušanje, reagiranje na napake? Marsikateri učitelj je že pripravljal svoja učenca na igranje v duu in za vajo prevzel eno od vlog. Zakaj je v tem primeru toliko lažje sestaviti duo, kot pa če igrata dva učenca? Učitelj je navajen poslušati, kadar je treba počakati, včasih pohiteti, preskočiti kakšen takt … Učenci se morajo to naučiti. Naučiti se morajo poslušati. Bistveni del igranja so tudi napake. Še več, mogoče dajo prav napake igranju osebnost. Pri tem seveda ne mislim na napake v smislu napačnih tonov, slabe intonacije ali ritmičnih netočnosti, ampak na rahlo odstopanje od tempa ter reagiranje na druge kolege ali sošolce v komorni skupini. Če učencem pripravimo glasbeno podlago, s pomočjo katere igrajo s slušalkami, jih prikrajšamo za razvijanje pomembnih veščin medsebojnega poslušanja in sodelovanja, usmerjanja pozornosti na dirigenta in slediti njegovemu muziciranju itd., kar dokazuje, da s takšnim načinom ustvarjanja posnetkov nikakor ne moremo doseči ciljev komorne ali orkestrske igre.

Ali obstaja alternativa? Kot kaže, se izrisuje: v primeru, da je internetna povezava dovolj kakovostna, lahko s posebnimi nastavitvami dosežemo minimalen zamik zvoka. Eden takšnih projektov je LoLa (LOw LAtency audio visual streaming system – sistem za avdio-video pretakanje z nizko zakasnitvijo), ki ob primerni opremi in omrežju omogoča zakasnitev pod 2 ms (za skupno igranje je zadovoljiva že zakasnitev pod 30 ms). Naj navedem še sorodna projekta Jamulus in Soundjack. Tehnologija nam torej ob določenih tehničnih predpogojih že omogoča pravo komorno igro prek videoklica, ki pa za razliko od zloženih posnetkov zadovolji večino potreb. Nemara bo v kratkem na takšen način mogoče sodelovati tudi v orkestru. Kljub vsemu pa upamo, da takšnih projektov vsaj v glasbenih šolah kmalu ne bomo več pogrešali.

Viri

LOLA (Low Latency audio visual streaming system), Arnes. Dostopno na: https://arnes.splet.arnes.si/storitve/multimedijske-storitve/lola/ (14. 11. 2020).

Jamulus. Play music online. With friends. For free. Dostopno na: https://jamulus.io/ (14. 11. 2020).

Soundjack, low-latency p2p and server streaming application. Dostopno na: https://www.soundjack.eu/ (14. 11. 2020).

Pevski izziv *Heal the World*

Heal the World Singing Challenge

Jakob Feguš

OŠ Podlehnik,
Podlehnik 7a, 2286 Podlehnik

jakafegus@gmail.com

Izvleček

Poučevanje na daljavo, s katerim smo se učitelji soočili ob začetku pandemije koronavirusne bolezni, je bilo za vse nas povsem nova življenjska in pedagoška izkušnja. Brez kakršne koli vnaprejšnje priprave smo se morali z veliko mero iznajdljivosti soočiti z mnogimi izzivi, ki pa ob skrbi za dobrobit naših učencev niso bili samo tehnične narave. Poiskati smo morali način, kako se z njimi spletno povezati, jih animirati ter z njimi glasbeno ustvarjati. Med drugim smo iskali dejavnost, pri kateri bi lahko povezali prepevanje in igranje na glasbila z uporabo mladim privlačne mobilne tehnologije. Tako sem na OŠ Podlehnik pripravil spletni pevski izziv na priredbo skladbe *Heal the World* (Michael Jackson). Otroci so doma z mobilnimi telefoni najprej posneli avdio- in nato še videoposnetke svojega petja, iz katerih je nastal video, s katerim sem spodbujal glasbeno ustvarjalnost otrok v času šolanja na daljavo. Hkrati video spodbuja otroke k ohranjanju narave za našo lepšo prihodnost.

Ključne besede: pouk na daljavo, pevski izziv, *Heal the World* (Michael Jackson).

Abstract

The distance teaching we, teachers, were faced with at the start of the pandemic of the COVID-19 coronavirus disease was an utterly new life and teaching experience for all of us. Without any preparation in advance, we had to use a great deal of resourcefulness in tackling the numerous challenges; seeing that we were worried for the well-being of our pupils, not all the challenges were of a technical nature. We had to find a way to connect with them online, to motivate them, and to create music with them. Among other things, we were searching for activities where we could integrate singing and playing musical instruments with the use of mobile technology attractive to young people. To this end, I prepared an online singing challenge at the Podlehnik Primary School of covering the song "Heal the World" (Michael Jackson). At home, the children first made audio recordings of their singing using their mobile phones, followed by video recordings. A video was created from these recordings with which I attempted to encourage the children's musical creativity during distance education. Moreover, the video also encourages children to preserve nature for a better future.

Keywords: distance lessons, singing challenge, "Heal the World" (Michael Jackson).

Zakaj odločitev za pevski izziv

V času, ko se je pri nas začel prvi val bolezni covid-19, smo bili vsi skupaj v položaju, na katerega nismo bili pripravljeni. Začutili smo stisko, nemoč in strah, ker naša generacija česa podobnega še ni doživljala. In če odrasle osebe ne moremo razumeti dogajanja ob tem, si težko predstavljamo, kaj vse se je pletlo v glavah naših mladih, ko so spremljali dogajanje po svetu in s tem povezane novice.

> Otroci so res pristno verjeli, da lahko s svojim prepevanjem nekaj storijo za lepši svet in se hkrati zabavajo ob odlični glasbi.

Že takrat sem razmišljal, da bodo otroci lahko hitro nadoknadili zamujeno znanje, ko se bodo vrnili v šolo, da pa bo stresno dogajanje okrog njih ob koronavirusu pustilo globlji pečat. Veliko otrok doma ni bilo samo ob socialne stike s sošolci, ostali so tudi brez drugih za otroke in mladostnike pomembnih dejavnikov. Menim, da smo imeli takrat glasbeniki priložnost s svojim delom ustvariti dobro vzdušje tako pri otrocih samih kot tudi v njihovih družinah. Namesto zahtevnih nalog, s katerimi so bili otroci skupaj s starši že tako obremenjeni, smo jim lahko ponudili glasbene dejavnosti, ki so jih lahko izvajali in glasbeno ustvarjali za svojo sprostitev in boljše razpoloženje.

Čeravno je bil tudi za učitelje preskok v šolanje na daljavo, skok v nov način poučevanja in novo realnost v začetku precej stresen, sem kaj kmalu spoznal, da je to tudi priložnost za novo glasbeno izkušnjo in pridobitev novih znanj o delu z glasbenimi programi in o poučevanju na daljavo.

Prilagajanja sem pri svojem delu že vajen, ker se na naši šoli zaradi manjšega števila otrok vsako leto srečujem z manjšim številom pevcev in instrumentalistov in s tem povezanimi prilagoditvami in priredbami, kar me vedno znova prisili v iznajdljivost pri pripravi in izvajanju skladb. Ker pa rad poiščem kakšno novost pri glasbenem ustvarjanju, mi je bila to nova, kljub vsemu dodatnemu delu in trudu tudi pozitivna izkušnja.

Spletno povezovanje, kot je npr. povezovanje prek aplikacije Zoom, nam pevcem zaradi zamika zvoka pri povezovanju ne služi ravno najbolje za skupno zborovsko prepevanje, zato sem iskal način, kako bi lahko glasbeno povezal naše otroke. Ker so ti danes večinoma zelo spretni z novimi tehnologijami in spletnimi omrežji, se mi je zdelo smiselno to uporabiti in jim dati priložnost, da so lahko ustvarjalni v tem svojem svetu. Hkrati sem se zavedal, da bo kar nekaj otrok pri ustvarjanju ustavilo ravno to, da nekaterim družinam računalnik in dostop do spleta še nista omogočena. Zavedal sem se tudi, da pomoči, kot jo lahko daš učencem v razredu, pri delu prek spleta ne bom mogel ponuditi in da bo tudi komunikacija prek spleta zahtevnejša. V času ustvarjanja pevskega izziva sem zato aktivno spodbujal in usmerjal pevce ter instrumentaliste prek elektronske pošte in s pomočjo staršev posebno z mlajšimi komuniciral tudi po drugih komunikacijskih kanalih.

Pevski izziv je v tem obdobju postal tudi del našega družinskega vsakdana, še posebno zato, ker imam dva šoloobvezna otroka, ki ju je prav tako navdušil pevski izziv. Oba sta ustvarjalno sodelovala ter nestrpno spremljala, kako nastaja projekt. S tem sta mi olajšala odločitev, da sem ob delu za redne ure pouka in razredništvu lažje preživel še nekaj dodatnega časa ob računalniku. Takrat smo vsi imeli neko posebno energijo, ki nas je motivirala za delo.

Ker smo bili ves čas doma, se je tudi naše življenje na neki način poenostavilo, ljudje smo bili zaradi okoliščin pripravljeni sprejeti preprostejši način življenja. Žalostno pa je, kako so nekateri takrat, ko se je stanje malo izboljšalo, hitro pozabili, kako smo se lahko odpovedali marsičemu ne tako nujnemu, se bolj posvetili sebi in družini, si bili pripravljeni pomagati, biti skromni v načinu življenja, a ravno zaradi tega hkrati v marsičem bogatejši in boljši.

Te unikatne trenutke povzemajo naši otroci na tem posnetku. Res so pristno in otroško naivno verjeli, da lahko s svojim prepevanjem nekaj storijo za lepši svet (kot pravi besedilo rapa) in se hkrati zabavajo ob odlični glasbi. Zanimivo je bilo spremljati, koliko je to takrat pomenilo nekaterim otrokom, sploh zato ker so to počeli zase, za svojo družino, učitelje in lastno zabavo. Zanimivo je bilo, kako sem, potem ko je posnetek za-

okrožil na spletu, dobival sporočila ljudi, ki naših otrok niso poznali, da so bili ganjeni ob njihovem doživetem izvajanju. Otroci so mi pisali, kako nenavadno je bilo spet videti drug drugega v videu po tolikem času, preživetem doma, in to je potrdilo potrebo po takšnem projektu. Tudi zdaj, v času omejitev in neživljenjskih pogojev dela v šoli, se moramo oprijemati vsaj teh malih pevskih radosti, ki lahko nam in otrokom popestrijo vsakdanjik.

Zakaj skladba *Heal the World*

Izbrali smo si skladbo *Heal the World* (Michael Jackson), za katero mislim, da je s svojo sporočilnostjo sovpadala s takratni dogajanjem. Zaradi lažjega razumevanja smo jo nadgradili s svojo priredbo v slovenščini in ji dali svoj pečat ter jo še bolj približali otrokom. Skladba je v tistem trenutku, ko smo se po sili razmer vračali preprostejšemu načinu življenja, na vse delovala spodbujevalno in pomirjevalno. Ta učinek glasbe so v tem času začutili mnogi glasbeniki in prirejali koncerte na balkonih in vrtovih, ki so bili med ljudmi zelo lepo sprejeti.

Kako začeti

Za ta izziv sem se odločil, ker se mi je zdelo pomembno, da v tem času otrokom nekoliko popestrim njihove popoldneve. Kljub temu da so morali ostati doma, sem jim želel omogočiti, da se lahko na neki način glasbeno »družijo« s sošolci, in spodbuditi njihovo ustvarjalnost v času osamitve zaradi epidemije koronavirusne bolezni. Tudi sporočilnost skladbe je bila več kot primerna za ta čas. Besedilo skladbe otroke spodbuja k ohranjanju narave za njihovo lepšo prihodnost. Na idejo za skladbo sem prišel pri glasbenem predmetu ansambelska igra, pri katerem smo na predlog učencev tik pred odhodom iz šolskih prostorov začeli s pripravo skladbe.

Skladbo sem zastavil kot pevski izziv in vanj vključil tiste, ki so bili pripravljeni sodelovati s prepevanjem ali igranjem na glasbilo ter to deliti s svojimi vrstniki. Verjetno tudi ni odveč poudariti, da so morali imeti sodelujoči pevci veliko poguma, da so bili pripravljeni svoj glas ali igranje posneti in ga deliti, da smo lahko skupaj ustvarili skladbo. Otroci so me navdušili s svojimi zamislimi in spontanostjo, tako da sem z veseljem urejal posnetke in spremljal razvoj projekta. Skladbo smo po vzoru nekoliko priredili oziroma prilagodili glasbilom, ki so jih otroci imeli na razpolago, ter ji dodali rap in drugi del skladbe v slovenščini. Otroci so nato doma z mobilnimi telefoni najprej samostojno posneli avdio- in nato še videoposnetke svojega petja. Nekaterim mlajšim so morali pri tem priskočiti na pomoč starši.

Začetek pevskega izziva

Otrokom, ki so obiskovali ansambelsko igro, sem tik pred zaprtjem šol poslal note in akorde za klavir, kitaro in flavto, ki so se jih po navodilih in ob pomoči posnetka doma naučili in to je bila naša podlaga.

Najprej je svoj del posnela pianistka ob metronomu in ritmični podlagi, ki sem ju v ustreznem formatu poslal po elektronski pošti. Po mojem navodilu je snemala tako, da je imela slušalko s posneto ritmično spremljavo v ušesu, da je lahko ustvarila ustrezno melodično podlago za ostale glasbenike, kar je bilo dokaj zahtevno delo. Ta posnetek sem poslal kitaristki, ki je ob poslušanju posnetka posnela svojo kitarsko spremljavo in tako smo imeli osnovno glasbeno podlago za vse ostale sodelujoče.

Zdelo se mi je, da so šele tedaj, ko so dobili prvo glasbeno podlago, otroci začeli verjeti, da lahko dejansko tudi od doma nekaj ustvarijo. Prihajali so prvi posnetki, tudi takšni, ki so bili v nekem nedoločenem ritmu in tonaliteti, kakšen z mrmrajočim staršem v ozadju, z nagajivo sestrico, skratka, veliko različnih in zanimivih posnetkov. Prejel sem veliko e-mailov s posnetki v vseh mogočih audio- in videoformatih in posledično preživel veliko časa ob urejanju vseh prejetih posnetkov. Velikokrat so bili posnetki preslabe kakovosti in je bilo veliko dopisovanja in dodatnih navodil. A otroci so v želji po sodelovanju vztrajno odpravljali napake, in skladba je začela dobivati želeno podobo.

Ker sem želel, da se pridružijo tudi mlajši učenci, sem poslovenil del besedila in dodal rap v slovenščini. In resnično so sodelovali učenci od drugega do devetega

razreda. Velikokrat sem si želel, da bi lahko pri petju pomagal kakšnemu učencu, ki bi potreboval samo manjšo spodbudo, vendar pri delu na daljavo nimaš te moči. Prav tako pevci pri petju niso mogli prisluhniti sopevcu, se opreti drug na drugega in že zato bolj pogumno zapeti. Tudi pevci so morali svoje dele posneti tako, da so v ušesu imeli slušalko s posneto spremljavo, da smo lahko prišli do enotnega ritma in usklajene melodije. Nekateri so poslali tudi kar samo videoposnetek svojega prepevanja ob glasnejši spremljavi in jih je bilo nekoliko težje uskladiti z ostalimi posnetki.

> Naša okolica, sploh pa narava sta polni predmetov, ki samo čakajo, da jim vdihnemo glasbeno življenje.

Pomemben del skladbe je bila spremljava na ritmičnih glasbilih, za katera sem otrokom predlagal, da se sedaj, ko nimajo šolskih glasbil v bližini, ozrejo okrog sebe. Naša okolica, sploh pa narava sta polni predmetov, ki samo čakajo, da jim vdihnemo glasbeno življenje. Če pomislimo, so otroci v preteklosti svoje igrače in glasbila izdelovali iz naravnih materialov ali jih našli v predmetih, ki so bili okrog njih. Ti predmeti so šele z malo otroške domišljije in ustvarjalnosti postali igrače ali preprosta glasbila. Tokrat smo se spet nekoliko vrnili v te »prvinske« čase, ko je bilo treba zaradi omejenega dostopa do trgovin kaj izdelati ali pripraviti v domačem okolju. Na moj namig, naj kot glasbilo uporabijo predmete iz svoje okolice, ki običajno niso glasbila, so se na inovativen in zabaven način oglasili kuhinjska pečica, koš za smeti, kamni, vedra, deblo …

Ko sem prejel vse posnetke, sem najprej sestavil refren oziroma skupni zborovski del, nato pa sem posnetke otrok uredil še po solističnih delih. Posnetke sem

Foto 1: Pevski izziv 1

urejal s preprostim programom za obdelavo zvoka Audacity, katerega prednost je tudi to, da ga lahko naložimo in uporabljamo zastonj.

Ko sem imel sestavljen celotni zvočni posnetek skladbe, sem otroke pozval, naj sproščeno posnamejo video posnetek prepevanja ali igranja na glasbilo. Namignil sem jim, naj poiščejo svoj najljubši kotiček, se pošalijo, objamejo najljubšo igračo ali pa se posnamejo samo v glasbilo, če ne želijo drugače oziroma bi jim bilo nerodno. V glavnem sem želel, da se ob snemanju zabavajo. Ker živimo v vaškem okolju, smo imeli srečo, da so se otroci lahko v času šolanja na daljavo veliko gibali v naravi, ki jo imajo tako rekoč pred vrati. Za večino je bila ravno narava najljubše prizorišče za snemanje. V obilici prostega časa, ki so ga imeli, je bila to za otroke popestritev ponavljajočih se dni.

Namen posnetka je bil, da naredimo zabaven video naše »pevske druščine«, ki bo na koncu spodbujevalno presenečenje za starše in učitelje otrok, a se je kasneje prek staršev in socialnih omrežij z njihovim dovoljenjem kar nekako razširil med ljudi. Opazili so ga tudi mediji, kar je razveselilo sodelujoče otroke. Ta pevski izziv je bil priložnost za nekatere učence, ki si prej v šoli niso upali tako doživeto in polno zapeti, da so v svojem domačem okolju lahko sproščeno razprli svoja »pevska krila«. Nastal je izdelek, ki si ga lahko ogledate prek QR kode.

Foto 2: Pevski izziv 2

Drugi pevski izziv *Poj mi pesem* (Vlado Kreslin)

Kljub temu da nam je prvi izziv vzel veliko časa, smo se na željo otrok lotili še drugega, upajmo, da zadnjega pevskega izziva na daljavo, tokrat na Kreslinovo *Poj mi pesem*, ki je privabil k sodelovanju še več otrok. Predstavili smo ga na dan, ko smo se vračali v šolske prostore, kot zahvalo staršem in učiteljem za spodbudo ter njihov trud, a tudi z željo, da bi že kmalu lahko tudi v živo zapeli skupaj s sopevci. To se nam žal ni uresničilo in še vedno nismo smeli prepevati in igrati v večjih skupinah. Otroci so k drugemu izzivu pristopili še bolj zavzeto in še bolj razmislili, kako bo videti vse skupaj. Ponovno so se izkazali z ustvarjalnostjo in zabavnimi zamislimi, ki sem jih lahko z nasmehom znova sestavil v video. Posnetek je na spletu izbrskal tudi avtor skladbe Vlado Kreslin, ki je navdušeno pohvalil otroke in ga tudi sam delil na svojih spletnih omrežjih (gl. posnetek prek QR kode).

> Skupno glasbeno ustvarjanje nam je dalo spoznanje, da lahko s sodelovanjem in trudom tudi v težkih razmerah ustvarimo nekaj lepega.

Ob koncu pevskega izziva

Kaj reči ob koncu? To, da je moral vsak samostojno posneti in posredovati svoj glas in igranje na glasbilo, ni tako lahko niti za izkušenega glasbenika, kaj šele za otroke. Nekaterim je bilo morda na začetku malo težko, potem pa so se kar odzvali, še posebno pa so bili veseli, ko so videli, kaj je nastalo.

Bili so sproščeni. Če bi jim rekel, naj nekaj posnamejo, zato da bomo to kasneje javno objavili, bi bili verjetno bolj zadržani in ne bi bili tako ustvarjalni. Tako pa sta do izraza prišli njihova spontanost in iskrenost. Na plan so prihajale zanimive ideje, kako se posneti, kako zaigrati, na kakšna glasbila. Tudi zame je bilo vse skupaj presenečenje, predvsem to, kakšen je bil njihov odziv in kako so bili ustvarjalni.

Nad spontanostjo in ustvarjalnostjo otrok so bili navdušeni tudi učitelji, ki so bili prav tako veseli, da so po dolgem času videli svoje učence, po drugi strani pa so lahko videli koga v drugačni in bolj spontani vlogi, kot ga sicer vidijo v razredu.

Otroci so v tem obdobju pogrešali družbo, drug drugega. Veselili so se skupnih srečanj na spletu, ko so se povezovali pri nekaterih predmetih prek aplikacije Zoom in podobno. Ta projekt je bil prav tako priložnost, da so se bolj povezali. Nekateri so v šoli večinoma bolj zadržani, pri tem pa so imeli priložnost, da sami ustvarjajo in se pokažejo takšni, kot so.

Glede na odzive so dosegli svoj namen. Ljudje so lepo sprejeli njihovo sporočilo, in menim, da sta ravno spontanost in sproščenost otrok največ pripomogli k temu.

Kot pravi verz, ki so mi ga v zahvali zapisali otroci, »Pesem ni občutek, temveč spoznanje« (Rainer Maria Rilke), nam je skupno glasbeno ustvarjanje dalo spoznanje, da lahko s sodelovanjem in trudom tudi v težkih razmerah ustvarimo nekaj lepega.

Ker vodim tudi vokalno skupino Cantilena, sem lahko iz odzivov pevk ob ponovnem začetku vaj še toliko bolj občutil, kako smo ljudje v tem času pogrešali petje. Prepevati, biti drug ob drugem v skupnem dihu in se povezati v muziciranju, so stvari, ki jih glasbeniki včasih težko razložimo nekomu, ki mu glasba ni tako blizu. Upam, da se bomo skupaj z otroki nekega dne tega izziva spomnili z nasmeškom in rekli, da smo iz tega nekaj naučili in da je bil to svetel trenutek tega sicer neprijetnega časa.

Viri

Notno gradivo za skladbo *Heal the World* (Michael Jackson) : https://sheetmusic-free.com/heal-the-world-sheet-music-michael-jackson/.

Michael Jackson: *Heal the World*, prir. učenci OŠ Podlehnik, mentor Jakob Feguš, https://youtu.be/WteNutM6Joc.

Vlado Kreslin: *Poj mi pesem*, prir. učenci OŠ Podlehnik, mentor Jakob Feguš, https://youtu.be/wBEGs0yGYNk.

Dr. Inge Breznik

UkuleLent 2020

Poznate ukulele, preprosto štiristrunsko glasbilo, ki ga lahko igra vsak ne glede na svoje glasbene spretnosti in predznanje?

Ne glede na vaš odgovor, pritrdilen ali nikalen, vabljeni vsako leto, da se nam pridružite, v okviru Art Kampa Festivala Lent, na katerem namenjamo dan skupinskemu petju slovenskih ljudskih pesmi ob spremljavi ukulel.

Prvi UkuleLent 2020 se je odvil v nedeljo, 23. avgusta 2020, v mariborskem mestnem parku. Dan se je začel z delavnico učenja igranja na ukulele, nadaljeval s petjem znanih slovenskih ljudskih pesmi ob spremljavi ukulel (npr. *Abraham ,ma sedem sinov, Čuk se je oženil, Lisička je prav zvita zver, Jaz pa pojdem na Gorenjsko, Marko skače, Mi se imamo radi*) in končal z nastopom mladih ukulele talentov iz Slovenije. Predstavili so se Frančišek Križ z OŠ Notranjski odred Cerknica, Saša Karničnik z OŠ Lovrenc na Pohorju in Janez Ivačič z Waldorfske šole Maribor. Vsi poslušalci so bili hkrati tudi izvajalci, saj so igrali na ukulele in peli ljudske pesmi.

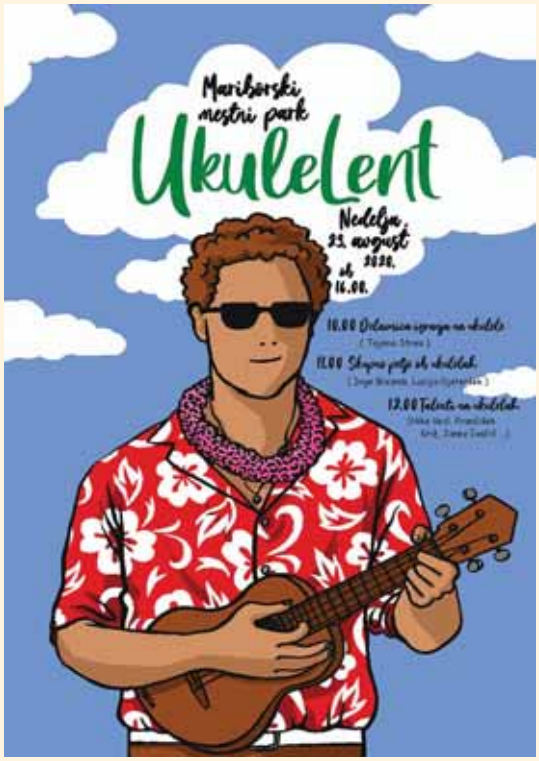

Slika 1: Plakat UkuleLent

Namen dogodka UkuleLent je sprostiti in zabavati se s petjem slovenskih ljudskih pesmi ob spremljavi ukulel ter se ob tem družiti z ljudmi, ki ljubijo glasbo. Za lažje usvajanje in spremljanje slovenskih ljudskih pesmi z ukulelo je nastala pesmarica UkuleLent (gl. QR koda), katere seznam bomo z leti širili do magične številke 50. Tako želimo med ljudmi širiti slovensko ljudsko pesem ob spremljavi ukulel, ki je tako nezahtevna za igranje, da zanjo velja izrek »Vsako tele lahko špila ukulele«.

UkuleLent pesmarica

Foto 1: Saša Karničnik (foto Igor Unuk)

Foto 2: Janez Ivačič (foto Igor Unuk)

Almira Rogina

Prva revija pevskih zborov odraslih oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju

V Škofji Loki se je 19. oktobra 2019 uspešno predstavilo javnosti kar devet pevskih zborov odraslih oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju s skupno 179 pevci, in sicer pevska skupina VDC Murska Sobota z zborovodjem Matjažem Zanjkovičem, Veseljaki VDC Črna na Koroškem z zborovodkinjama Pavlino Šepul in Ines Piletič, Kraški slavček društva Sožitje Sežana z zborovodjem Bojanom Dolganom, PZ VDC Nova Gorica z zborovodkinjo Andrejo Konjedic, PZ VDC Kranj z zborovodkinjo Katarino Čretnik, PZ VDC Šentjur, enota Šmarje pri Jelšah z zborovodjem Janijem Arnškom in mentorico Urško Škrjanc, PZ Obalnega društva Sožitje z zborovodkinjo Vesno Grižon in mentorjem Sašom Glavašem, PZ VDC Ince Mengeš z zborovodkinjo Mirjam Jelnikar ter Mlada srca Sožitja Mežiške doline z zborovodkinjo Cvetko Kramberger. Nastopajočim se je kot gost pridružil še zbor iz domačega okolja, MePZ Svoboda Stražišče Kranj z zborovodjem Andrejem Zupanom.

Revija je nastala na pobudo odbora za kulturne dejavnosti Zveze Sožitje Slovenije z namenom, da v prvi vrsti podpre kakovostno delovanje na področju zborovske dejavnosti in organizirano omogoči pot na koncertni oder ljudem z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Člani tovrstnih zborov bodo lahko pod okriljem zveze društev Sožitje pokazali svoje poustvarjalno delo širši javnosti vsaki dve leti.

Revija se je izkazala za zelo uspešno. Iskrena zahvala gre prvemu organizatorju, predsedniku društva Sožitje Škofja Loka Marku Mohoriču za dobro izpeljavo revije »Pesem srce razvedri«.

Kulturni odbor Zveze Sožitje je poskrbel za strokovnega svetovalca in ocenjevalca revije. Zbori so dobili predhodno programske usmeritve, saj je treba za ljudi z motnjami v duševnem in telesnem razvoju izbirati estetsko bogat in pester zborovski repertoar z dodano umetniško vrednostjo iz zakladnice slovenske zborovske literature. Pesemski program mora hkrati zadovoljiti interese in potrebe pevcev ter izpolnjevati merila splošne glasbene kulture.

Zavedajmo se neprecenljive vrednosti zborovskega petja za ljudi z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Ravno pri tovrstni populaciji je interes za glasbeno izražanje in udejstvovanje izredno močno izražen, saj je glasba primarna potreba teh ljudi. V prvi vrsti so ravno zborovodje tisti, ki svojim pevcem z rednim zborovskim delom omogočajo njihovo celostno osebno rast ter jim prek glasbenih interpretacij omogočajo mnoga estetska doživetja. Ni lahko najti v okolju zborovodjo, ki je dovolj strokovno usposobljen za delo z ljudmi z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Biti mora dober strokovnjak na glasbenem področju in hkrati mora obvladati znanja s področja specialne pedagogike. To pa še ni dovolj, v prvi vrsti mora biti človek z velikim srcem in entuziazmom.

S svojim sodelovanjem na prvi reviji odraslih pevskih zborov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju v Škoflji Loki so se vsi sodelujoči zbori predstavili javnosti z dvema izbranima pesmima, pretežno ljudskega ali umetnega izvora. Tudi če je zborovodja posegel po zabavnoglasbeni priredbi, so bile skladbe izbrane smiselno. Zbori so se pri interpretaciji poslužili kakovostnih instrumentalnih spremljav pesmim in pri nekaterih skladbah tudi estetskih gibnih elementov. Izkazalo se je, da premoremo kar nekaj glasbenih talentov v vrstah ljudi z motnjami v razvoju. Na reviji so dobili

priložnost zasijati na odru bodisi kot instrumentalisti, ki so spremljali zbor, ali pa kot pevski solisti. Vzdušje v dvorani je bilo prijetno, pevci vseh zborov so se med seboj aktivno in spoštljivo poslušali, saj so na oder prihajali kar iz dvorane. Vsi poslušalci (okoli 260) smo uživali na koncertu.

Po predstavitvi so zborovodje skupaj s strokovnim ocenjevalcem opravili strokovni posvet in določili smernice za naprej. Ravno zborovodje so v celoti odgovorni za kakovost muziciranja v svojem zboru na eni strani ter za medčloveške odnose na drugi strani. Vsaka strokovna povratna informacija pa je motivacija zborovodjem in zboru za njihovo nadaljnje delo.

V prihodnje bomo pod okriljem zveze društev Sožitje organizirali tudi seminar v obliki zborovske šole za mentorje, ki vodijo odrasle zbore za ljudi s posebnimi potrebami, z namenom, da si bodo v svoji sredini lažje izborili pogoje dela za svoj zbor, da bodo lahko strokovno napredovali kot zborovodje in lažje razrešili kakšen strokovni pomislek glede glasbenega udejstvovanja in poustvarjanja. Dobrodošli vsi, ki vodite tovrstne zbore. Dobili boste nekaj novih idej in potrditev, da ste kot zborovodja na pravi poti.

Hvala zborovodjem, da so svoje zbore za nastop na reviji vokalno in tehnično dobro pripravili, izvedli muzikalne interpretacije ter poskrbeli, da je bil celoten vtis predstavite prepričljiv in bogat.

Vabimo vas, da se prijavite na nastop in sodelovanje na drugi pevski reviji odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju v letu 2021.

Dr. Inge Breznik

Decembrski spletni koncerti glasbenih šol 2020

Zaradi omejitev v času epidemije covida-19 so vse od marca 2020 ugasnili tudi nastopi učencev glasbenih šol, ki so nujni del procesa glasbenega izobraževanja, opredeljeni s cilji v učnih načrtih predmetov glasbenih šol. Zato smo stopili skupaj Zavod RS za šolstvo, Zveza slovenskih glasbenih šol, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Arnes, da bi učencem omogočili nastope, poslušalcem pa lepši december z glasbenimi koncerti. Rodili so se decembrski spletni koncerti glasbenih šol, ki so se odvijali vsak dan med tednom od 14. do 23. decembra 2020 v dveh stezah.

Prva steza je bila namenjena predvajanju zmontiranih videoposnetkov nastopov učencev glasbenih šol. Predvajali so se po seznamu vsak dan, od 14. ure naprej na Youtube kanalu in Facebook strani MIZŠ. Prikazanih je bilo 43 videoposnetkov 26 glasbenih šol. Deležni so bili okoli 6000 ogledov.

Druga steza je bila namenjena nizu osmih koncertov v živo vsak dan ob 18. uri. Učenci so izvajali svoje nastope prek Zoom videokonference. Gledalci pa so koncerte v živo spremljali na Arnesovem video portalu. V dvestotih glasbenih točkah se je predstavilo okoli 250 učencev iz dvaindvajsetih glasbenih šol. Koncerte si je vsak dan ogledalo od 600 do 1700 gledalcev, na vseh osmih koncertih skupaj okoli 7000.

Nastopajoči učenci so se čudili velikemu številu gledalcev, katerih večina so bili osnovnošolski učenci zaradi napotila osnovnošolskih učiteljev glasbene umetnosti po opravljanju naloge dnevnik ogleda glasbene prireditve.

Kljub temu da si želimo koncertov v živo v koncertnih dvoranah, ki so z vidika kakovosti zvoka in interakcije med nastopajočim in poslušalcem nenadomestljivi, je sedaj digitalna tehnologija edina, ki nam omogoča koncertne užitke. Kaj od rabe digitalne tehnologije se bo ohranilo v prihodnosti, bomo kmalu videli. Nekaj gotovo že, saj se je sedaj tako rekoč ves svet preselil na splet.

Posnetki vseh osmih koncertov so objavljeni na Arnesovem video portalu (gl. QR kodo).

Prvi decembrski spletni koncert glasbenih šol, 14. decembra 2020
(predstavili sta se GŠ Ljubljana Moste – Polje in GŠ Slovenske Konjice)

OPRAVIČILO

V prejšnji številki se nam je zgodila neljuba napaka, da smo v notni prilogi objavili napačno verzijo skladbice Klopotec avtorice Petre Šegula. Avtorici in bralcem se iskreno opravičujemo in skladbico znova objavljamo.

Uredništvo revije Glasba v šoli in vrtcu

KLOPOTEC

za otroški zbor

Besedilo: Petra Šegula
Prirejeno po ljudski pesmi.

Glasba: Petra Šegula (roj. 1980)

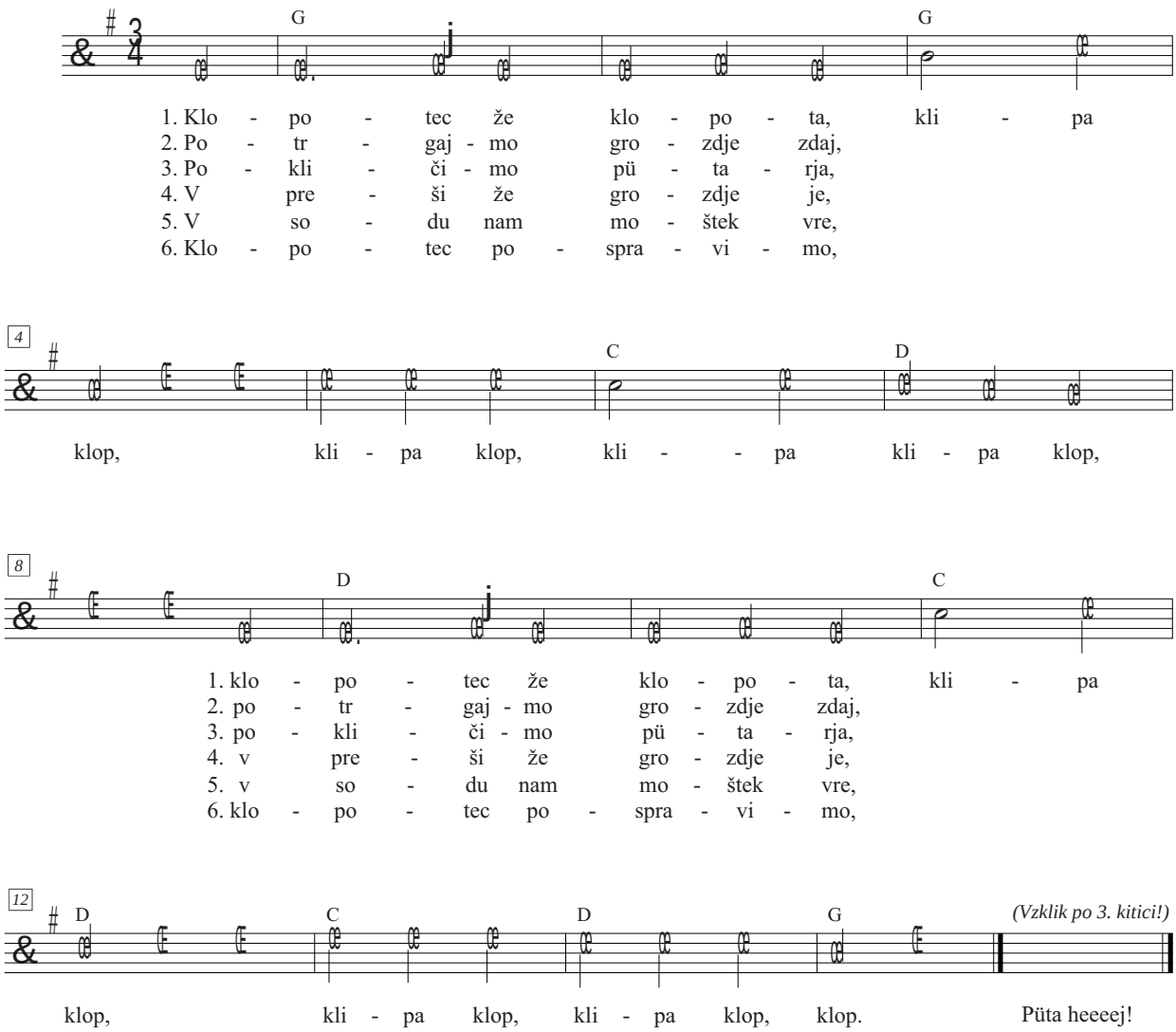

pütar – brentač (kdor nosi brento)
preša – stiskalnica (za stiskanje grozdja)
mošt – pijača iz mečkanega sadja

2021
ISMN
979-0-709015-12-2
160 str.
29,50 €

Bojan Glavina

Klavirske kratkice – 200 skladbic za 2. in 3. razred klavirja

Notno zbirko *Klavirske kratkice – 200 skladbic za 2. in 3. razred klavirja* skladatelja Bojana Glavine sestavljajo kratke skladbice za učenje in poučevanje klavirja v nižjih razredih glasbene šole. V svoji majhnosti povedo veliko: otroka spodbujajo k igranju na klavir, ga usmerjajo v usvajanje tehnike in mu igraje predstavijo glasbenoteoretične zakonitosti.

Ob notni zbirki se je skladatelju porodila ideja o katalogu kratkih komentarjev v obliki priročnika za učitelje. Priročnik vsebuje koristne didaktične, umetniške, tehnične in druge napotke za poučevanje posameznih skladbic; objavljen je na povezavi www.zrss.si/pdf/kratkice_prirocnik.pdf.

Vabljeni k naročilu notne zbirke.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Naročanje:
P Zavod RS za šolstvo, Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
E zalozba@zrss.si
S www.zrss.si

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Razširjajmo znanje

-50 %

~~31,40 €~~
15,70 €

-20 %

~~15,00 €~~
12,00 €

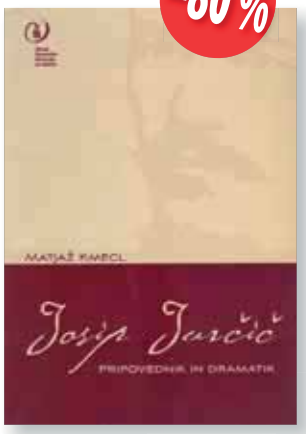

-80 %

~~24,50 €~~
4,90 €

-50 %

~~19,70 €~~
9,85 €

Ugoden nakup strokovne literature v MARCU in APRILU

Dopolnite svojo strokovno knjižnico z ugodnim nakupom. Izbor **prek 50 znižanih publikacij** najdete na spletni strani **www.zrss.si/zalozba/knjigarnica**.

Iz knjig do vaših učencev

-20 %

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Naročanje:
P Zavod RS za šolstvo, Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
E zalozba@zrss.si
S www.zrss.si

facebook ZRSŠ

twitter ZRSŠ

NAPOVEDNIK DOGODKOV

16.–25. 7. 2021:
Europa Cantat 2021,
Ljubljana
(Javni sklad RS
za kulturne dejavnosti)

5.–6. 10. 2021:
Zborovska šola za vrtce,
na daljavo
(Zavod RS za šolstvo)

26.–27. 10. 2021:
Mala zborovska šola,
na daljavo
(Zavod RS za šolstvo)

ISSN 1854-9721